

provincie **HOLLAND**
ZUID

Gebiedsprofiel
Wijk en Wouden

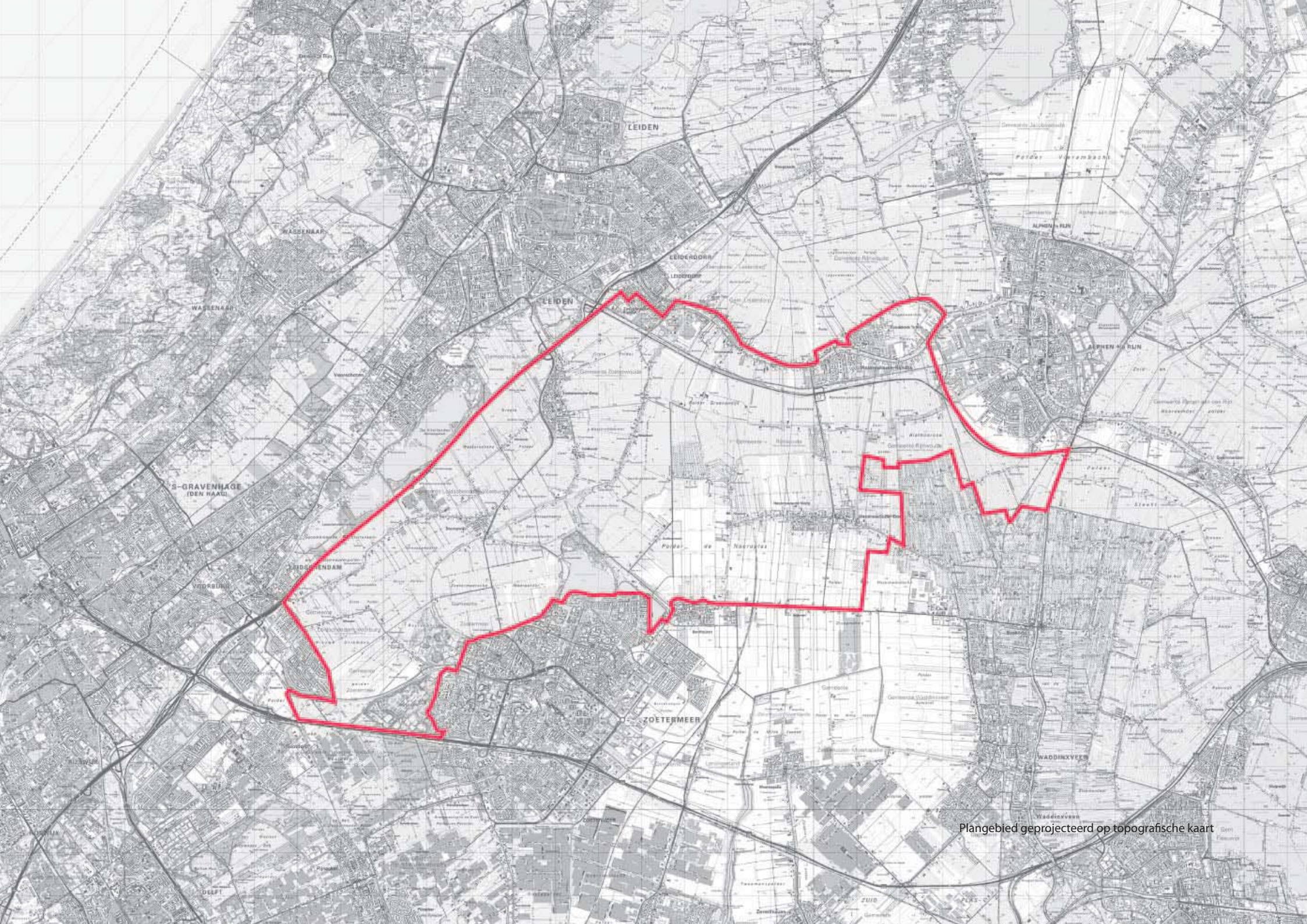

Gebiedsprofiel Wijk en Wouden

In opdracht van Provincie Zuid-Holland
Feddes/Olthof landschapsarchitecten bv
i.s.m. Grontmij
en HappelCornelisse Architecten

juli 2013, Utrecht

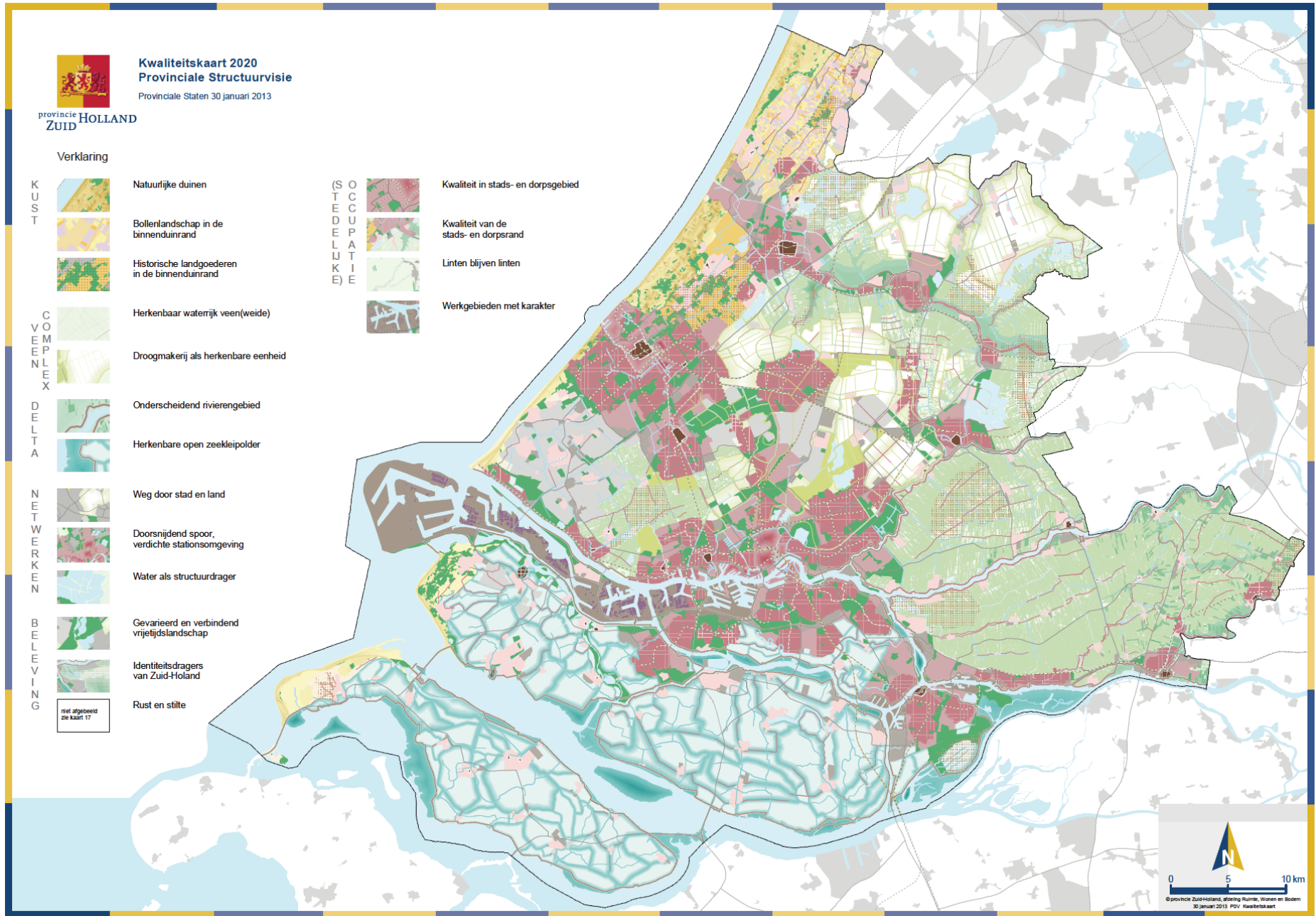

Plangebied geprojecteerd op topografische kaart

Inhoudsopgave

1	Inleiding	7	Bronnen	129
	1.1 Wat is een gebiedsprofiel?	7		
	1.2 Hoe werkt een gebiedsprofiel?	8	Colofon	133
	1.3 Leeswijzer	9		
2	Het verhaal van de streek	11		
	2.1 Markant deel van het Groene Hart	13		
	2.2 Staalkaart van polders	15		
	2.3 Linten in soorten en maten	17		
	2.4 Recreatief palet	19		
	2.5 Kwaliteitsbeeld	21		
3	Gebiedsprofielkaarten	23		
	Herkenbaar waterrijk veen(weide)	25		
	Droogmakerij als herkenbare eenheid	31		
	Onderscheidend rivierengebied	37		
	Weg door stad en land	43		
	Doorsnijdend spoor, verdichte stationsomgeving	49		
	Water als structuurdrager	53		
	Kwaliteit in stad- en dorpsgebied	59		
	Kwaliteit van de stads- en dorpsrand	63		
	Linten blijven linten	69		
	Werkgebieden met karakter	79		
	Verbindend vrijetijdslandschap	83		
	Identiteitsdragers van Zuid-Holland	91		
	Rust en stilte	97		
4	In de praktijk	99		
	4.1 Landgoed in het hart van Wijk en Wouden	101		
	4.2 Het boerderijlint	109		
	4.3 Lint Stompwijkse weg	119		

Kwaliteitskaart Provinciale Structuurvisie

1 Inleiding

De provincie Zuid-Holland maakt werk van kwaliteit in de ruimtelijke ordening. Met de kwaliteitskaart in de provinciale structuurvisie is hiertoe een eerste aanzet gedaan. Als uitwerking van deze kwaliteitskaart worden in het buitengebied van Zuid-Holland voor 17 gebieden de “gebiedsprofielen ruimtelijke kwaliteit” opgesteld.

Dit gebiedsprofiel omvat een beschrijving van karakteristieken, ontwikkelingen, kwaliteiten en ambities in het gebied. Of te wel een antwoord op de vragen: ‘wat is er’, ‘wat speelt er’, ‘wat is waardevol’ en ‘wat willen we daarmee’. Het gebiedsprofiel is samen met gemeenten en andere gebiedspartners opgesteld. Gezamenlijk is bepaald wat karakteristiek is voor de streek en wat de (gewenste) ruimtelijke kwaliteit is. Met het formuleren van kwaliteitscriteria wordt de eerste stap gezet naar het maken van mooie, functionele en duurzame plannen.

Het gebiedsprofiel is een hulpmiddel om de kwaliteit van plannen en ontwikkelingen te stimuleren. Het is nadrukkelijk geen blauwdruk of ontwikkelingsplan. Er wordt niet bepaald waar welke functie mag komen; er staan dus geen contouren, bestemmingen of functies in. Elke ontwikkeling vraagt uiteindelijk om maatwerk.

1.1 Wat is een gebiedsprofiel?

Een gebiedsprofiel is een compacte kwaliteitsgids met een beschrijving van ruimtelijke elementen die van bovenregionaal belang zijn. De kwaliteitskaart is het kader voor dit gebiedsprofiel.

De gebiedsprofielen geven vooral richting aan middelgrote ruimtelijke

ingrepen en aanpassingen. Grote ruimtelijke opgaven (opgaven waarbij het bestaande landschap getransformeerd wordt naar een nieuw landschap) vragen om een apart kwaliteitsplan.

De werking van het gebiedsprofiel moet gezien worden in relatie tot de andere provinciale RO-instrumenten.

De ‘set van instrumenten’ is:

- structuurvisie: functiekaart en kwaliteitskaart (kader),
- verordening (kader):
  - SER-ladder voor duurzame verstedelijking,
  - verplichting beeldkwaliteits-paragraaf,
  - contouren
- en gebiedsprofielen (handreiking).

De functiekaart

De functiekaart in de structuurvisie geeft de gewenste ruimtelijke functies weer die zijn vastgelegd als ruimtelijk beleid tot 2020. Deze kaart beantwoordt de vraag: Wat komt waar? Op de functiekaart staan dus naast bestaande functies ook geplande ontwikkelingen.

De kwaliteitskaart

Terwijl de functiekaart stuurt op ‘welke functie waar’, stuurt de kwaliteitskaart op het ‘waar en hoe’, onder het motto: “als je iets doet, doe het dan goed”. Met de kwaliteitskaart wordt beoogd dat alle ontwikkelingen positief bijdragen aan de ruimtelijke kwaliteit van de leefomgeving. Dit kan door bij te dragen aan een mooiere omgeving, verbetering van de gebruikswaarde en / of een hogere duurzaamheid.

De kwaliteitskaart beschrijft de huidige kenmerken en kwaliteiten van gebieden in tekst en kaartbeeld. Op de kaart staat daarom het landschap zoals dat er vandaag de dag bij ligt. Dit betekent dat op stapel staande ontwikkelingen die nog niet in uitvoering zijn, niet zijn meegenomen. (Wat nog niet gerealiseerd is, maakt nog geen deel uit van de karakteristiek van de plek).

De ambities, behorend bij de kwaliteitskaart, geven aan of de provincie een bepaalde karakteristiek wil behouden, versterken en/of vernieuwen. Deze ambities geven inzicht in hoe men bij ruimtelijke ingrepen rekening kan houden met typische kenmerken van de streek, de ontwikkelingsgeschiedenis, schaal, maat, functionaliteit, ruimtelijke opbouw, samenhang en verschijningsvorm van de directe omgeving en met de inpassing in de ruimere omgeving.

De gebiedsprofielen

De gebiedsprofielen zijn de schakel tussen de kwaliteitskaart van de structuurvisie (meer algemeen en op de schaal van de hele provincie) en de beeldkwaliteitsparagrafen van lokale overheden (gemeentelijke of nog kleinere schaal). Het gebiedsprofiel is een uitwerking van de legenda-eenheden van de kwaliteitskaart. Het geeft een beschrijving en ambitie voor de kenmerken en kwaliteiten van een gebied, zoals we dat nu om ons heen waarnemen.

Gemeenten hebben nog steeds een eigen verantwoordelijkheid op het lokale schaalniveau en kunnen - aanvullend aan de ambities uit het gebiedsprofiel - lokaal waardevolle plekken of kwaliteiten beschermen door een gemeentelijk kwaliteitskader. Andersom geldt, dat het gebiedsprofiel niets expliciet verbiedt of gebieden op slot zet.

1.2 Hoe werkt een gebiedsprofiel?

1. Gebiedsprofielen zijn zelfbindend voor de provincie.

Ze worden vastgesteld door Gedeputeerde Staten. Voor de provincie

dient het gebiedsprofiel als handleiding om de kwaliteit te stimuleren bij gebiedsprocessen en provinciale uitvoeringsprojecten.

2. De provincie gebruikt een gebiedsprofiel in gesprek met de gemeente.

- Het gebiedsprofiel wordt vooral ingezet aan de voorkant van planprocessen, daar waar een provinciaal belang een rol speelt. Het zal bij het vooroverleg op tafel komen om het gesprek aan te gaan over de kwalitatieve aspecten van een ontwikkeling.

- De kwaliteitskaart is het formele kader op basis waarvan de provincie een overlegreactie of een zienswijze kan indienen.

Het gebiedsprofiel is hierbij (door een concretere invulling van de ambities uit de kwaliteitskaart) een toelichting met een gebiedsspecifieke uitwerking. Het biedt inzicht in de provinciale afwegingen die gemaakt kunnen worden.

3. Daarnaast is het een hulpmiddel voor gemeenten.

- Het gebiedsprofiel is een handreiking bij het opstellen van regionale en gemeentelijke structuurvisies, bij bestemmingsplannen en beeldkwaliteitsparagrafen in het bijzonder. Met het gebiedsprofiel in de hand wordt het opstellen van dergelijke plannen eenvoudiger.

- Als er geen gemeentelijke leidraad is voor ruimtelijke kwaliteit, kan de gemeente het gebiedsprofiel gebruiken om plannen van initiatiefnemers te beoordelen op hun bijdragen aan de ruimtelijke kwaliteit. Immers, initiatieven op de kleinste schaal kunnen effect hebben op het gehele kwaliteitsbeeld.

Hoe werkt dit in de praktijk voor gemeentelijke plannen of initiatieven van ondernemers?

Als in een overleg tussen gemeente en provincie een ontwikkeling (woonwijk, bedrijventerrein, groengebied, enzovoort) voorgelegd wordt, zijn op dit moment* vier verschillende scenario's mogelijk:

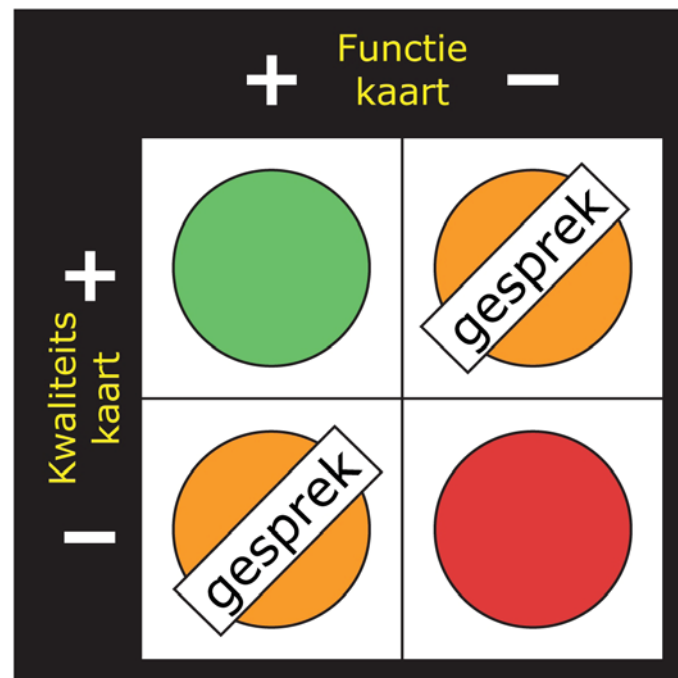
1. Staat een ontwikkeling op de functiekaart en past het binnen de ambities van de kwaliteitskaart, zoals die zijn beschreven voor de betreffende locatie, dan kan het plan ongewijzigd vastgesteld en uitgevoerd worden.
2. Staat een ontwikkeling niet op de functiekaart en sluit het niet aan bij de ambities van de kwaliteitskaart, dan zal de provincie niet akkoord gaan.
3. Staat een ontwikkeling op de functiekaart, maar sluit het niet aan bij de ambities van de kwaliteitskaart, zoals die zijn beschreven voor de betreffende locatie, dan zal de provincie adviseren om een beeldkwaliteitsparagraaf of –plan op te stellen. Hierin staat een toelichting, hoe het plan rekening houdt met of bijdraagt aan verbetering van de ruimtelijke kwaliteit aan de hand van een verwijzing naar de ambities van de kwaliteitskaart. Het gebiedsprofiel kan in dit geval helpen om een vertaalslag te maken van de globale provinciale ambities naar concrete ruimtelijke voorstellen.
4. Staat een ontwikkeling niet op de functiekaart, maar past het wel binnen de ambities van de kwaliteitskaart, doordat het een verbetering zou betekenen van de ruimtelijke kwaliteit van de betreffende locatie, dan adviseert de provincie om een verzoek tot ontheffing of actualisering van de PSV in te dienen. Dit kan aan de hand van een toelichting die verwijst naar de ambities van de kwaliteitskaart. Het gebiedsprofiel kan in dit geval helpen om een vertaling te maken van de ruimtelijke implicaties van het voorgestelde plan naar de provinciale kwaliteitsambities.

* Op dit moment werken we met een combinatie van functiekaart en kwaliteitskaart uit de Structuurvisie en de Verordening Ruimte als het formele kader, aangevuld met de gebiedsprofielen als handreiking. Om nog beter het ontwikkelen van ruimtelijke kwaliteit te bevorderen, is een verschuiving nodig van sturen op verboden en aantallen naar sturen op (kwaliteits)doelen.

In de komende periode wordt verkend hoe we het best dit doel kunnen bereiken en welke instrumenten we daarvoor nodig hebben. Vooralsnog blijft het bestaande instrumentarium (PSV, VR) gewoon geldig.

1.3 Leeswijzer

Het gebiedsprofiel begint met het verhaal van de streek. Dit verhaal dient als kennismaking met het gebied (geschiedenis en ligging in de ruimere context), de onderscheidende ‘smaakmakende’ karakteristieken en de ontwikkelingen die er spelen. Daarna worden ruimtelijke elementen per themakaart systematisch uitgewerkt en geïllustreerd. Het laatste hoofdstuk gaat in op de praktische toepassing van het gebiedsprofiel. Hierin staan ter inspiratie voorbeelden uitgewerkt.

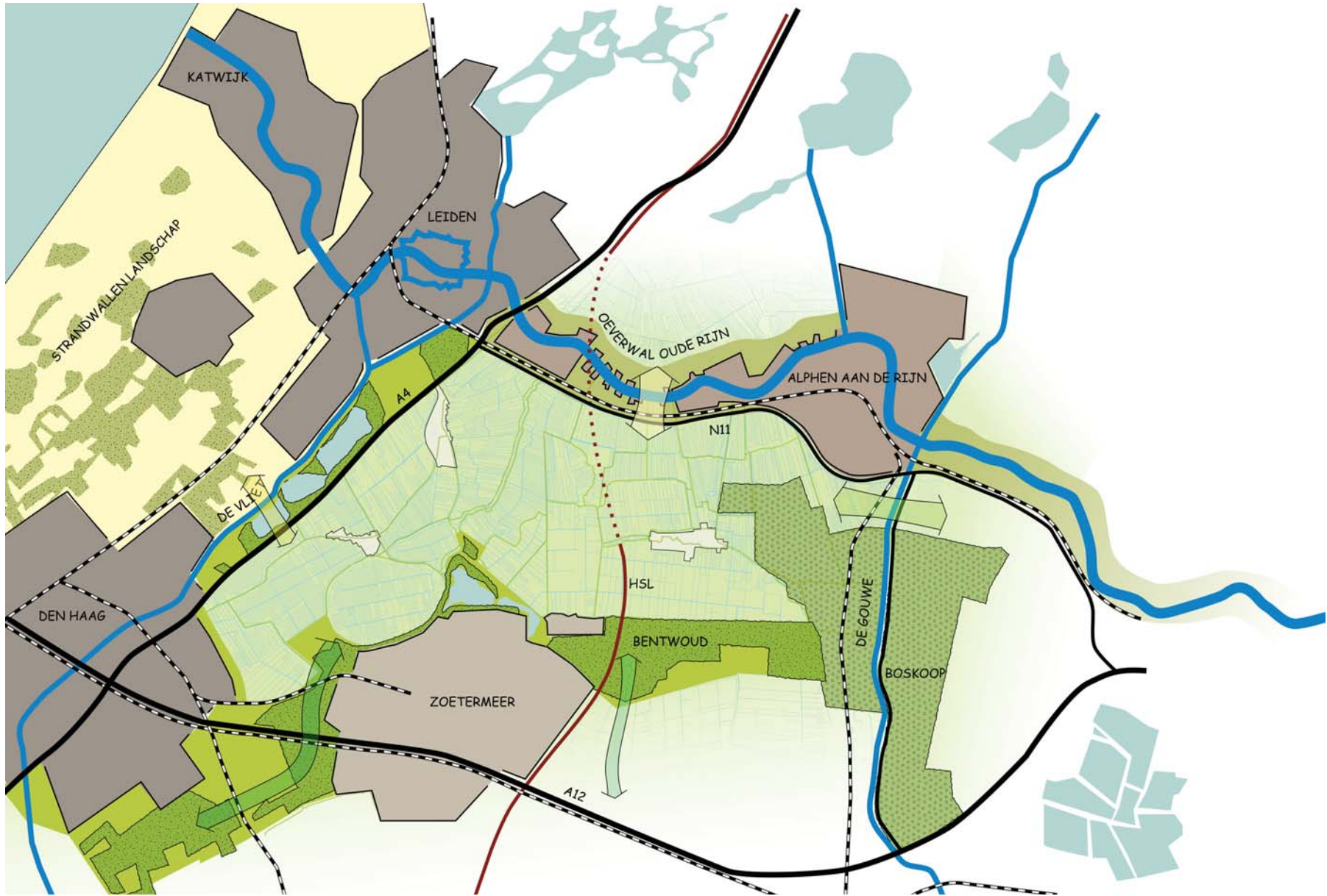

2 Het verhaal van de streek

Het verhaal van de streek laat zich vertellen aan de hand van vier thema's, die verschillende schaalniveau's en landschappelijke lagen bestrijken.

1. De schaal van de Randstad: Markant deel van het Groene Hart
2. De laag van de ondergrond: Staalkaart van polders
3. De laag van het netwerk: Linten in soorten en maten
4. De laag van het programma: Recreatief palet

De combinatie van deze vier lagen bepaalt de landschappelijke karakteristiek van Wijk en Wouden en vormt daarmee de hoofdlijnen van het Gebiedsprofiel. Deze landschappelijke karakteristiek is weergegeven in het kwaliteitsbeeld aan het einde van dit hoofdstuk.

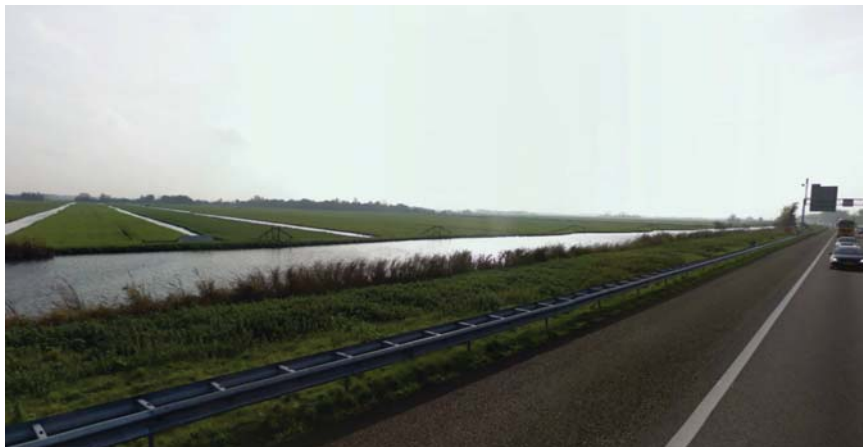

Markant deel van het Groene Hart

2.1 Markant deel van het Groene Hart

Het landschap van Wijk en Wouden is een markant deel van het Groene Hart. Hier raakt het veenlandschap aan de strandwallen langs de kust en aan de oeverwallen langs de Oude Rijn. Nergens anders in het Groene Hart wordt een open polderlandschap met een ruime maat zo contrastrijk en strak begrensd door stedelijke randen. Vanuit het open polderland zijn de stedelijke randen rondom vaak zichtbaar en dat geeft de 'gespaarde' openheid een extra dramatiek. Dat de icoon-waarde van dit polderlandschap komt ook tot uiting in de keuze om het tracé van de Hogesnelheidslijn in een tunnel met een lengte van 7 kilometer onder de veenpolders aan weerszijden van de Oude Rijn heen te halen. De randen rond het polderlandschap hebben elk een eigen karakter:

- De landschappelijke grens met de stedelijke bandstad op de strandwal tussen Leiden en Den Haag wordt gevormd door de Vliet. De A4 loopt parallel aan de Vliet vormt de harde grens aan de westkant van Wijk en Wouden. De zone tussen de Rijksweg en de Vliet is grotendeels ingericht als recreatiezone.

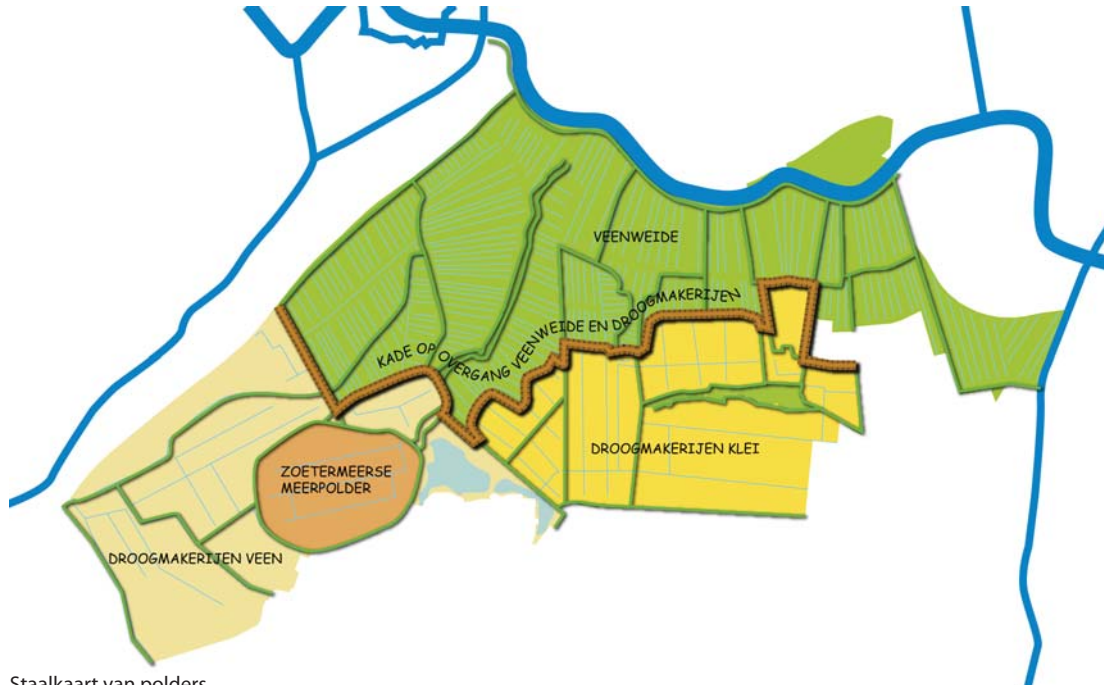
Rand gevormd door de snelweg A4.

- De uitgesponnen stadsrand langs de Oude Rijn wordt begrensd door de spoorlijn Leiden- Utrecht. Aan de zuidkant van het spoor is het polderlandschap weids en open. Het venster vormt contact met het Hollandse Plassen gebied.
- De zuidgrens wordt gevormd door de rijksweg en het spoor, met daaraan satellietstad Zoetermeer. Nieuwe bos-en parkgebieden ten oosten en ten westen van Zoetermeer vormen de zuidrand van Wijk en Wouden.
- Het kanaal de Gouwe en een provinciale weg vormen de oostgrens van Wijk en Wouden. Hier ligt geen landschappelijke grens: de veenpolders, worden aan de oostkant van het kanaal voortgezet.

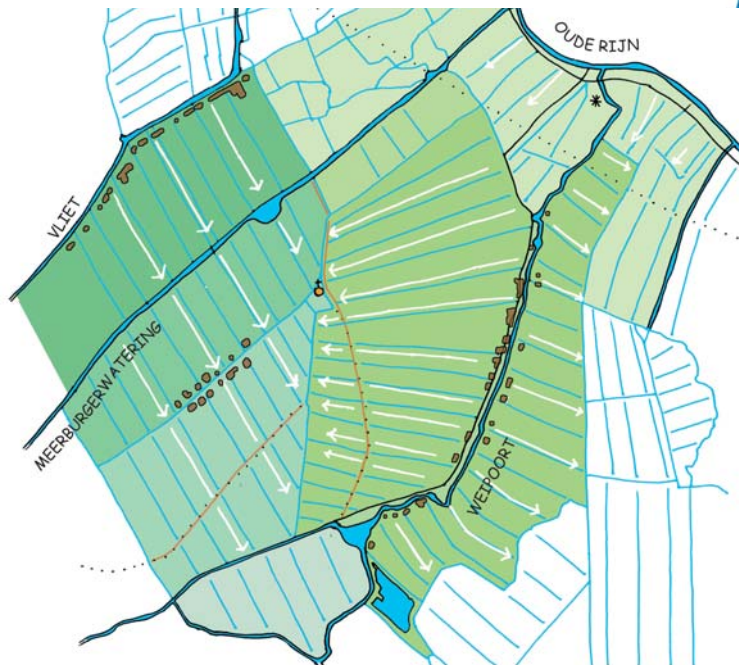
De ambities die hierbij horen is het versterken van de randen van het gebied, en de mate van kwaliteit en diversiteit binnen die randen, en het behouden en versterken van het herkenbare open middengebied van de polders, met relaties met de landschappen buiten Wijk en Wouden.

Rand gevormd door de stad (Zoetermeer).

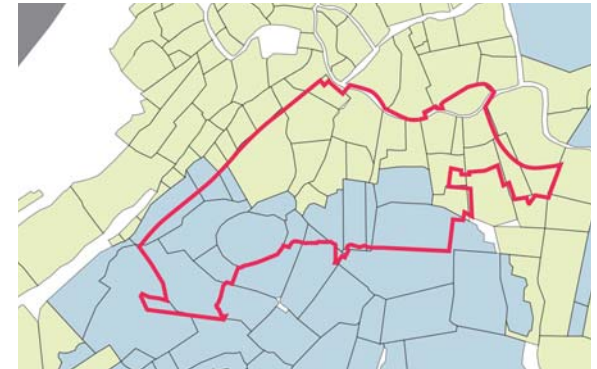
Staalkaart van polders

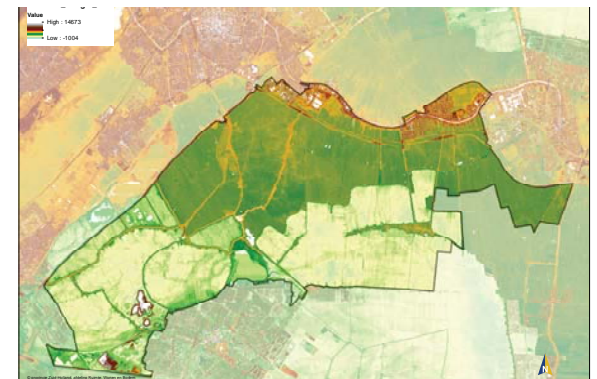
Gedeeltelijke analyse van het ontginningsstelsel.

Op bodemkaart is de overgang tussen veen en klei binnen het gebied goed te zien.

De helft van het gebied bestaat uit veenpolders (groen), de andere helft uit droogmakerijen (blauw).

Op de hoogtekart is de scherpe grens te zien tussen de laaggelegen droogmakerijen met onverveende stukken bovenland, en de hoge veenweidepolders.

2.2 Staalkaart van polders

Het polderlandschap van Wijk en Wouden is ontstaan vanuit ontginningen vanaf de hogere randen (de oeverwal langs de Oude Rijn, de strandwal en de kreekrug van Weipoort) en door het ontwateren van het grote veenkussen dat daarachter lag. Door het ontgraven van het veenkussen en het vervolgens weer droogmaken van de plassen zijn er naast de oorspronkelijke 'bovenland' veenpolders ook droogmakerijen ontstaan. De archetypische ronde Zoetermeerse meerpolder, ontstaan door het droogmaken van een natuurlijk meer, de droogmakerijen met een venige bovenlaag bij Stompwijk en de grootschalige droogmakerijen, waar de zeeklei de bovengrond vormt, bij Benthuizen en Hazerswoude.

Het landbouwkundig gebruik in de veenpolders is overwegend grasland (melkveehouderij). De klei-droogmakerijen zijn in gebruik voor akkerbouw; in de venige droogmakerijen is de bodem daarvoor te nat. De grenzen tussen de droogmakerijen en de veenpolders zijn kades met markante hoogteverschillen. Hier kan op een kleine

Koeien in de wei in de veenweidepolders.

oppervlakte de hele Nederlandse poldergeschiedenis aanschouwelijk worden gemaakt.

De ligging van de Noord Aa is nog een relict van het oorspronkelijke veenkussen, dat via de Weipoort naar de Oude Rijn afwaterde. Nu vormt dit gebied een kern van 'wildernis' in het cultuurlandschap.

De veenpolders, langs de Oude Rijn, behoren deels tot het veengebied met een sterke bodemdaling. Het aanpassen van het polderpeil ten behoeve van de landbouw, infrastructuur, en bebouwing leidt tot verdere inklinking van het veenpakket. Het geliefde en gewaardeerde beeld van de opstreckende smalle kavels, de weilanden met zwart-witte koeien in de wei lijkt onveranderlijk, maar is kwetsbaar.

In de veenpolder is de hoofdambitie om het karakteristieke waterrijke 'Oud Hollandse' landschap te behouden en beleefbaar te maken, ook in tijden dat er goed moet worden gekeken naar het de manier van waterbeheer. Karakteristiek verkavelingspatronen en landschappelijke structuren blijven behouden en vormen de basis voor eventuele nieuwe ontwikkelingen.

In de droogmakerijen met een venige ondergrond is het de ambitie om de lange lijnen te benadrukken, en de manier waarop de dijken randen rond de polders vormen te behouden en versterken.

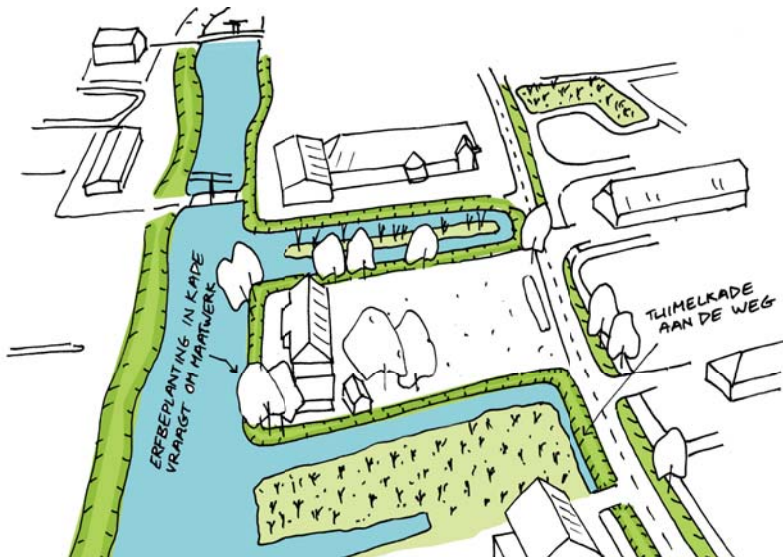
Voor de droogmakerijen met een kleibodem geldt de uitdaging om de openheid en herkenbaarheid van de polder te behouden bij veranderingen in de landbouw.

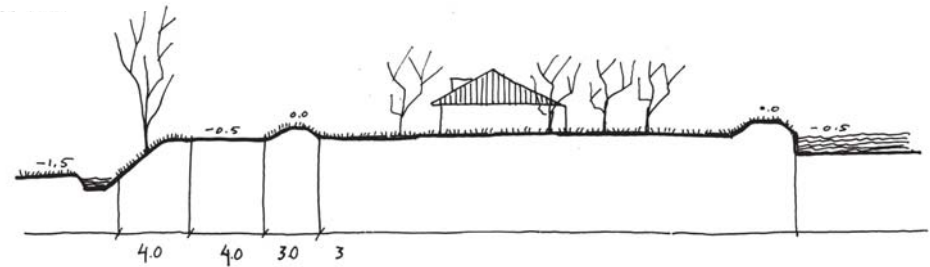
Linten in soorten en maten in Wijk en Wouden

Illustratie van de opbouw van enkele linten, met bijbehorende verkavelingsrichting

Kenmerkende opbouw van het driedubbele lint Weipoort

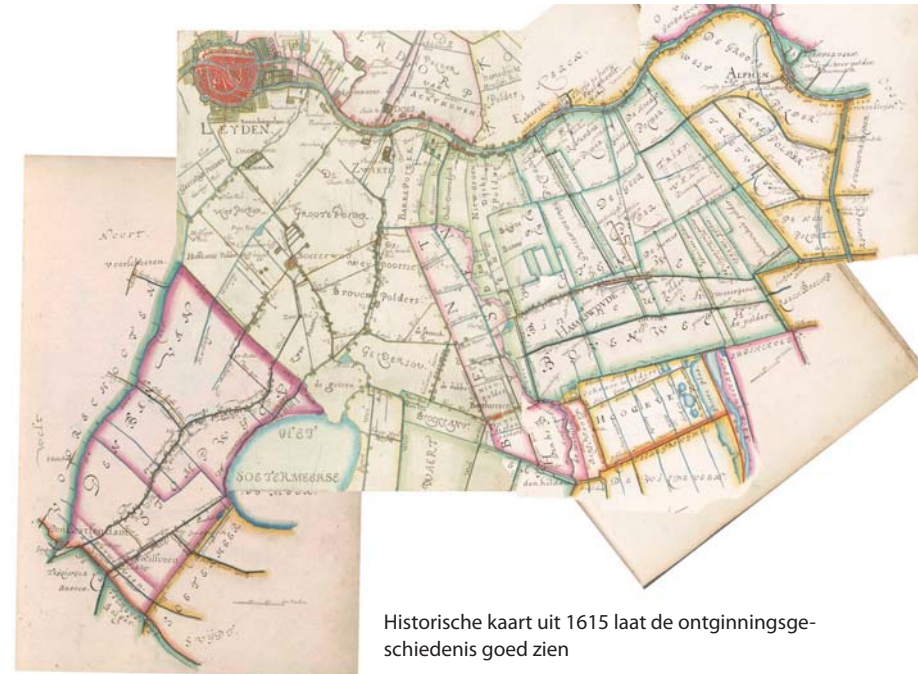

Kenmerkende profiel van het lint van Weipoort

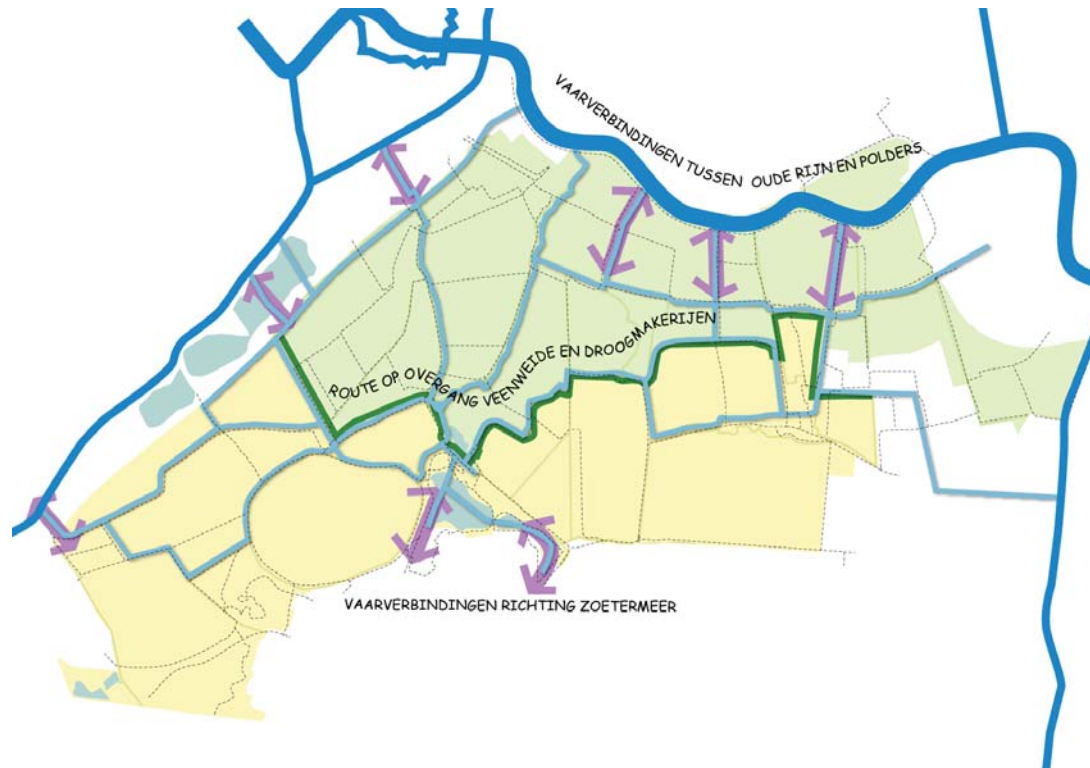
2.3 Linten in soorten en maten

De kenmerkende nederzettingvorm in dit polderlandschap is lintbebouwing. Nog steeds is het grootste deel van de bebouwing in de linten te vinden. Dorpskernen ontstonden op kruispunten en waaierden in de vorm van linten uit langs de vaarten en de kaden. Op de smalle hoger gelegen kaden ligt alles dicht op elkaar: de weg, het water, de woningen, tuinen, schuren, beplanting. In Wijk en Wouden is de variatie in verschillende soorten bebouwingslinten opvallend. De belangrijkste ambitie ten opzichte van de linten is het behouden van de diversiteit. Hiertoe worden verschillende soorten linten beschreven in de kaart 'Linten blijven Linten' met bijbehorende ambities.

Historische kaart uit 1615 laat de ontginningsgeschiedenis goed zien

Recreatieve mogelijkheden: vergroten van de bevaarbaarheid van het gebied

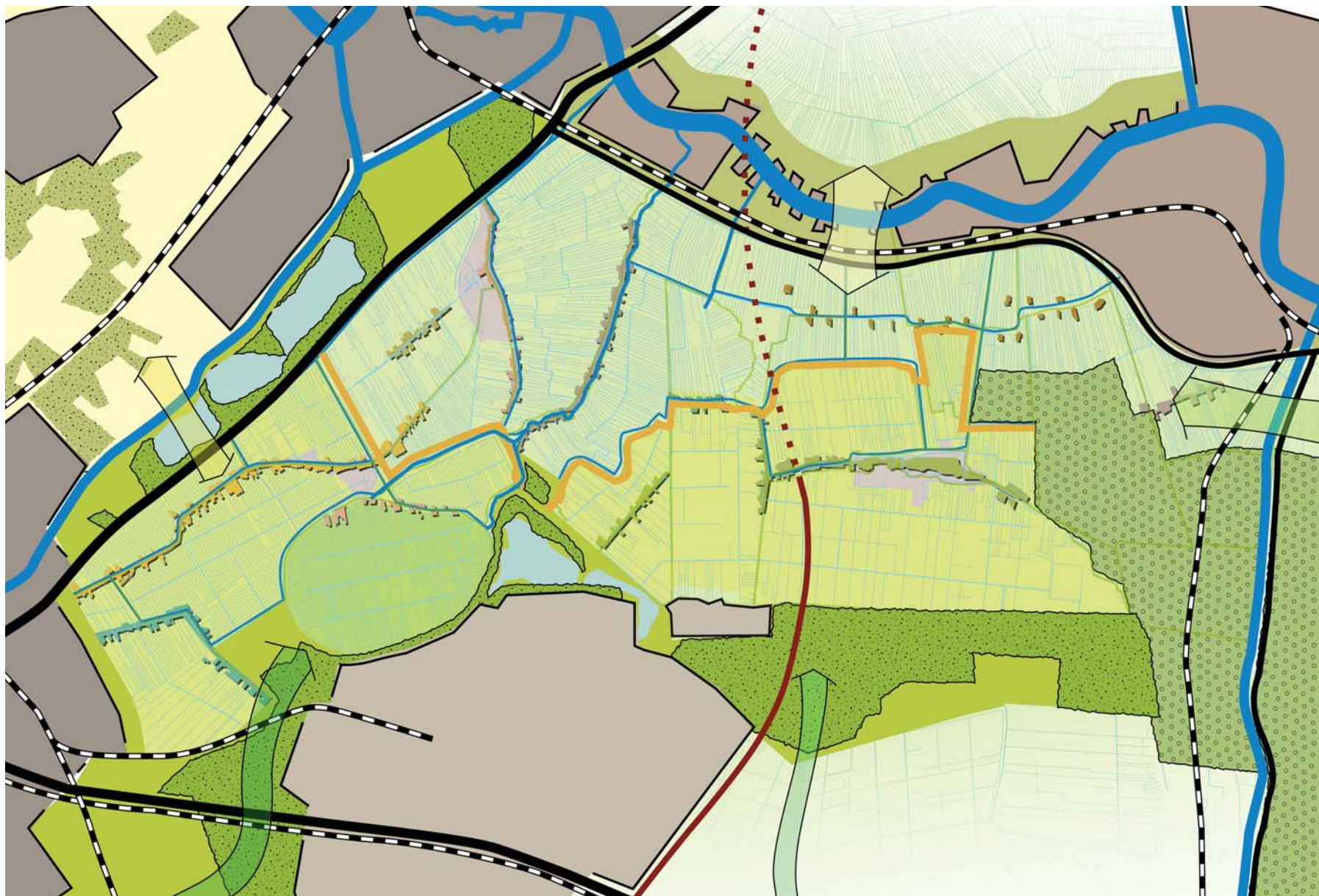
2.4 Recreatief palet

Het behouden van dit deel van het Groene Hart, in de zuidvleugel van de Randstad, is een bewuste keuze als tegenhanger van de verdichting in de omliggende steden en kernen. Vanuit Alphen, Leiden, Zoetermeer en Groot Den Haag zou Wijk en Wouden een geliefd recreatielandschap moeten zijn- binnen de mogelijkheden die het polderlandschap daarvoor biedt. Er begint in het agrarische landschap al verspreid en kleinschalig een patroon van recreatieve voorzieningen te ontstaan: fietspaden door de polder, horeca, bootverhuur, kampeerplekken. De stadsranden van Zoetermeer worden parkranden. De VVV-kaart van het gebied laat inmiddels vele attractie-punten zien.

Door de verschillende ontginningsrichtingen is een netwerk van boezemvaarten en boezemkaden ontstaan, die hoger liggen dan het maaiveld van de polders. De boezemvaarten vormen een potentieel vaarnetwerk, dat eeuwenlang dienst heeft gedaan. Een ambitie die hierbij hoort is het versterken van de mogelijkheden om dit landschap vanaf het water te beleven. Hier kunnen verbindingen worden gemaakt tussen de polders en de Oude Rijn, tussen stad en land, en tussen strandwallen en polders. Het vergroten van de recreatieve mogelijkheden van het gebied moet gebeuren in evenwicht met de ecologische draagkracht ter plaatse en met behoud van de rust en stilte in het gebied.

Kwaliteitsbeeld

2.5 Kwaliteitsbeeld

LEGENDA

- droogmakerijen
- Zoetermeerse Meerpolder
- veenweide
- noordrand: Oude Rijn, oeverwal, spoor en N11
- venster
- zuidrand gevormd door park en groenstructuren langs de stadsrand
- westrand: recreatiegebied op de strandwallen, met doorzichten
- HSL
- diversiteit in bebouwingslinten
- kade op overgang landschappen
- recreatie/natuurgebied in hart van Wijk en Wouden
- waterstructuren als recreatief systeem
- boomteeltgebied

Het kwaliteitsbeeld is een samenvatting van de belangrijkste benoemde thema's van Wijk en Wouden met bijbehorende ambities:

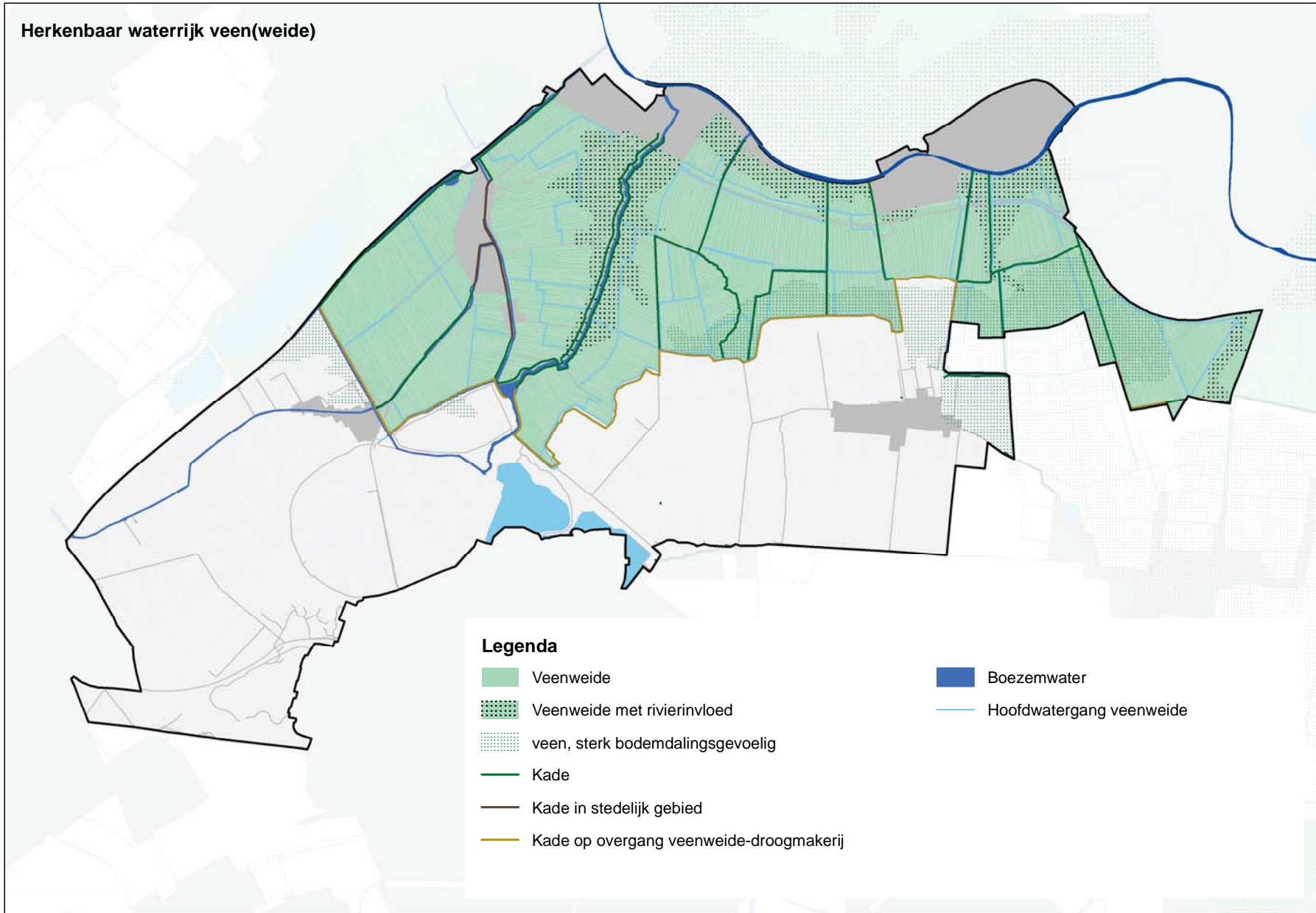
1. Versterken van de randen van het gebied, en de mate van kwaliteit en diversiteit binnen die randen, en het behouden en versterken van het herkenbare open middengebied van de polders, met relaties met de landschappen buiten Wijk en Wouden.
2. Behouden van het karakteristieke 'Oud Hollandse' landschap van de veenpolders, het versterken van de randen en de lange lijnen en verkavelingspatronen in de droogmakerijen, en het herkenbaar en beleefbaar maken van de overgang tussen het veenweide en de droogmakerijen.
3. Het behouden en versterken van de grote mate van diversiteit tussen de verschillende bebouwingslinten.
4. Versterken van de recreatieve mogelijkheden, en met name de mogelijkheden om dit landschap vanaf het water te beleven. Hier kunnen verbindingen worden gemaakt tussen de polders en de Oude Rijn, tussen stad en land, en tussen strandwallen en polders. Het vergroten van de recreatieve mogelijkheden van het gebied moet gebeuren in evenwicht met de ecologische draagkracht ter plaatse en met behoud van de rust en stilte in het gebied.

De ambities die in de gebiedsprofielkaarten worden beschreven zijn een verdere uitwerking en verscherping van deze ambities Wijk en Wouden.

3 Gebiedsprofielkaarten

Herkenbaar waterrijk veen(weide)

Herkenbaar waterrijk veen(weide)

Karakteristiek

De veenweidepolders zijn unieke en karakteristiek Hollandse landschappen. De structuur wordt bepaald door oude rivieren, veenstromen en aangelegde weteringen van waaruit het gebied vanaf de middeleeuwen ontgonnen is. Hierdoor is een landschap ontstaan van kronkelige veenstromen, rechte weteringen en kavelsloten met een hoge waterstand, lange smalle kavels en overwegend grasland. In een deel van het veengebied is de invloed van de rivier nog herkenbaar. De veenweidepolders worden begrensd door hoger gelegen kades. Deze geven de polders elk een herkenbare vorm. Bijzonder in het gebied zijn de kades op de overgang van het veenweidegebied naar de droogmakerijen.

Ontwikkelingen

De veenweidegebieden zijn (zeer) gevoelig voor bodemdaling als gevolg van de afbraak van het veen. Door de maaiveldaling is het polderpeil sinds de ontginning stap voor stap verlaagd om het veenland te kunnen blijven gebruiken voor agrarisch gebruik en bewoning. Naast het duurder en complexer worden van het waterbeheer, heeft bodemdaling negatieve gevolgen voor de draagkracht van de bodem, alsmede voor de ecologie van de veengebieden.

In de landbouw, van oudsher de belangrijkste drager van het open polderlandschap, is sprake van schaalvergroting en verbreding. Nieuwe vormen van landgebruik en het dempen van sloten ten behoeve van schaalvergroting hebben gevolgen voor de verschijningsvorm en de gewenste openheid van het landschap.

Ambitie uit de kwaliteitskaart

- Behoud van het veenlandschap door het afremmen van bodemdaling.
- Behoud van het contrast tussen hooggelegen boezems, linten en bovenlanden en het uitgestrekte, ingeklonken veen.
- Bewaren verkavelingspatronen, lengtesloten zijn beeldbepalend.
- Nieuwe agrarische bedrijven liggen aan ruilverkavelingslinten en vormen visuele eilanden in het veenweidelandschap door stevige, passende beplanting en een ligging op ruime afstand van elkaar.
- Behoud van de veenstroom, dijk en kade als herkenbare landschappelijke structuurdrager van het veen(weide)landschap en begrenzing van poldereenheden.
- Het gebruik is zoveel mogelijk gericht op behoud van de karakteristieken (maat van de poldereenheden, verkavelingspatroon, beplanting, kades en dijken en de zichtbaarheid van water in de vorm van sloten, weteringen en boezems)
- Ontwikkelingen zijn gericht op een duurzaam gebruik van het veen(weide)gebied. Het maken van nieuwe (agrarische) natuurlandschappen met een (extensieve) recreatieve functie behoort tot de mogelijkheid.

Veenweide

Karakteristiek

De veenweide gebieden liggen aan de noordkant van het gebied Wijk en Wouden, ten zuiden van de N11. De laaggelegen polders worden omsloten door boezemwater met kades. Binnen de polders wordt het landschap gekenmerkt door lange smalle kavels, een ritmiek van sloten met een hoog waterpeil en overwegend grasland als bodemgebruik. De verkavelingsrichting binnen de polders is afhankelijk van de ontginningsbasis; er werd over het algemeen loodrecht op de ontginningsbasis verkaveld. Hierdoor is de ontstaansgeschiedenis van het gebied nog goed uit het landschap af te lezen. De graslanden hebben grotendeels een agrarische functie in de vorm van weidegebied voor koeien en zijn waardevolle weidevogelgebieden. Op enkele plekken zijn in de loop van de tijd andere agrarische functies ontstaan, zoals boomkwekerijen.

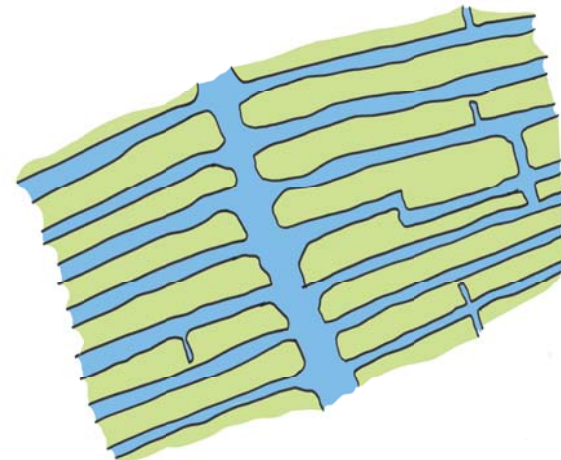
Ambitie

Behouden en versterken van het karakteristieke en herkenbare open veenweidelandschap door:

Open veenpolder.

- Bewaren verkavelingspatronen, lengtesloten zijn beeldbepalend.
- Behouden en versterken van het contrast tussen hoge boezemkades en de lage polder bij nieuwe ontwikkelingen aan of rondom de kades.
- Bewaken van de weidsheid van het gebied als totaal en de lange zichten over de kavels in het bijzonder. Hoge opgaande beplanting of nieuwe bebouwing binnen dit gebied is niet wenselijk. (uitgezonderd linten en randen).
- Nieuwe ontwikkelingen op het gebied van landgebruik (agrarische verbreding, natuurontwikkeling), vormen geen aantasting van de karakteristiek open polder met grasland.
- Nieuwe agrarische bedrijven (eventueel met verbrede nevenfunctie) krijgen een plek in de bebouwingslinten, de kavel is omzoomd met beplanting passend bij het veenweidelandschap (zie ook 'Linten blijven linten')
- Nieuwe bebouwing (rood voor rood) krijgt een plek in de kernen of bij linten met behoud van doorzichten.
- Het gebruik is zoveel mogelijk gericht op behoud van de karakteristiek (maat van de poldereenheden, verkavelingspatroon, beplanting, kades en dijken en de zichtbaarheid van water in de vorm van sloten, weteringen en boezems)

Typerende kavelstructuur veenweide; langgerekte kavels, soms onregelmatig, zeer waterrijk.

Veen met rivierinvloed

Karakteristiek

Het lint van Weipoort ligt op een kreekrug van een oude veenstroom die afwaterde in de Oude Rijn. Deze zandige afzetting is van oorsprong de laagste plek in het gebied. De ruggen zijn echter minder onderhevig aan bodemdaling, en zijn daarom uiteindelijk verworpen tot de wat hogere delen in het omringende veen.

Weipoort is één van de oudste nederzettingen in het gebied. De kans op archeologische vondsten is hier hoog.

Door de ligging op de kreekrug is de opbouw van het lint anders dan andere linten die aan kades zijn ontstaan (zie ook 'Linten blijven linten' pag 69)

Ambitie

Zie ambities kreekruglint in 'Linten blijven linten' (pag 70).

- Behouden van het herkenbare hoogteverschil van de kreekrug in het open polderlandschap.
- Het afgraven van de zandige gronden van de kreekrug bij nieuwe ontwikkelingen is niet gewenst.

Het lint van Weipoort ligt op een kreekrug van een oude Veenstroom.

Veen sterk bodemdalingsgevoelig

Karakteristiek

Een aantal plekken binnen het gebied heeft te maken met een bodemdalingsgevoelige ondergrond. Dit is vaak het geval op de overgangen van droogmakerijen en veen(weide) gronden.

Ambities

Daar waar bodemdaling het sterkst optreedt is het wenselijk in te zetten op:

- Verhogen van het waterpeil en beperken van de drooglegging.
- Zoeken naar alternatieve vormen van grondgebruik op de bodemdalinggevoelige plekken, die minder last hebben van een hoge grondwaterstand.
- Bij alternatieve vormen van grondgebruik dient rekening gehouden te worden met de ambitie om de openheid van het gebied te bewaren.

De Geerpolder vanaf de Ommedijkse Watering. Een gebied met sterke bodemdalingsgevoeligheid.

Kade

Karakteristiek

Kades zijn lage dijken in het binnenland die voorkomen dat het boezemwater de anderhalve meter lager liggende veenweidepolders in stroomt. Kades vormen de functionele en ruimtelijke grenzen van de verschillende polders in het veenweidegebied. Door de hogere ligging en de aanwezigheid van beplanting en (lint)bebouwing, vormen de kades herkenbare randen voor de polders. Hierdoor zijn ze sterk structurerend voor het landschap van Wijk en Wouden en ruimtelijke beeldbepalend.

De kades hebben naast een waterstaatkundige functie vaak ook een ontsluitingsfunctie; veel wegen zijn op de kades aangelegd. Hierdoor ervaar je het open polder landschap voornamelijk vanuit de hoger gelegen en meer besloten randen.

Ambities

Bij ontwikkelingen aan de kades in het gebied is het van belang de volgende eigenschappen te behouden of te versterken:

- Handhaven van tracé, profiel en karakter van de kade.

Kades in de veenweidepolder hebben vaak een 'slingierend' karakter.

- Beleefbaarheid van het contrast tussen het soms besloten 'huiskamerachtige' karakter van de kades en de open polder.
- Beplanting behouden en versterken op de kades in en rond de linten en dorpen, overige kades vrij houden van beplanting. Gebruik maken van streekeigen beplanting.
- Zicht vanaf de kades op de polder, in bebouwd gebied behouden van doorzicht.
- Toegankelijkheid van de kade; bijvoorbeeld met een fiets- of voetpad, en voor recreatieve vaartuigen.
- Buiten de dorpen blijven kades onverhard en met een groen talud.

Kade in stedelijk gebied

Karakteristiek

Binnen de dorpen zijn de kades soms minder herkenbaar. Ze zijn hier vaak gedeeltelijk verhard, en voorzien van verticale beschoeiing. De bestrating van de weg ligt direct aan het water. Binnen de dorpen wordt het water veelvuldig overstoken door bruggen ten behoeve van de bebouwing aan de andere kant. Dit zorgt ervoor dat

Kade in Zoeterwoude.

de kades in het dorp een geheel eigen gezicht hebben.

De kades zijn in en rond de linten vaak beplant met knotbomen of hakhout (zie 'Linten blijven linten' pag 70).

Ambities

Bij ontwikkelingen aan de harde kades is het belangrijk de volgende eigenschappen te behouden of te versterken:

- Bereikbaarheid en beleefbaarheid van het water.
- Toegankelijkheid, en openbaarheid van de kade.
- Contrast tussen harde kade in bebouwd gebied en zachte kade daarbuiten.
- Herkenbaarheid van de kade als waterkerend element.

Kade op overgang veenweide-droogmakerij

Karakteristiek

De kades op de overgang van het veenweide landschap en de droogmakerijen hebben een eigen karakteristiek. Deze kades worden gekenmerkt door een zeer asymmetrisch profiel. Aan de ene zijde zien we een stijl en grillig talud naar het veen, aan de

andere zijde vaak een rechtere kade, en een lang en flauw talud naar de veel dieper gelegen droogmakerij. Deze kades doorsnijden het hele gebied van het oosten tot het westen, en zijn een prachtige en herkenbare grens in het landschap. Op grote delen van deze kades ligt geen weg of pad.

Ambities

- Beleefbaarheid vergroten van de verschillende landschappen aan beide kanten van de kade.
- Contrast tussen de kade aan de veenweidekant en droogmakerijkant (grillig versus recht, kort en steil versus lang en flauw), bij ontwikkelingen aan de kades.
- Toegankelijkheid vergroten van de kades voor recreatie, in de vorm van fietsen, wandelen en varen.

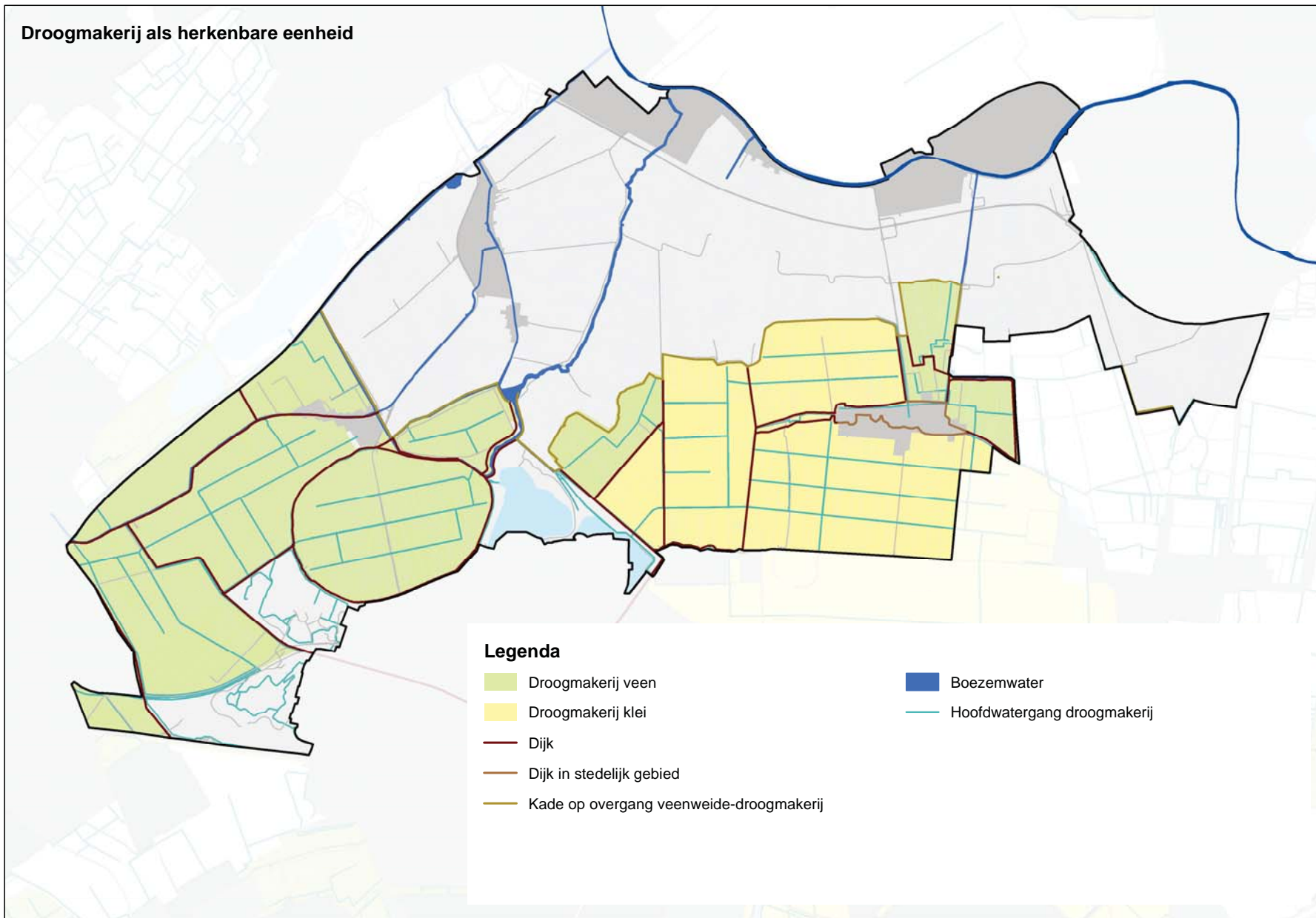
Hoofdwatergang veenweide

Zie 'Water als structuurdrager' (pag 56).

Boezemwater en kaden op grens van droogmakerij en veenpolder.

Droogmakerij als herkenbare eenheid

Droogmakerij als herkenbare eenheid

Karakteristiek

De droogmakerijen zijn ontstaan nadat de meren die ontstaan waren door de vervingen werden drooggemaakt. Het landschap van de droogmakerijen ligt enkele meters lager en is duidelijk begrensd door een ringdijk en ringsloten. Het landschap is open en over het algemeen grootschaliger en rationeler verkaveld dan het veenweidegebied, met een aangelegd watersysteem met hoofdtochten en gemalen. De kavels binnen een polder zijn over het algemeen gelijk van vorm en oriëntatie, maar kunnen verschillen tussen de afzonderlijke polders.

In Wijk en Wouden zien we droogmakerijen met klei als ondergrond en droogmakerijen met veen in de ondergrond. De venige droogmakerijen hebben een waterrijkere bodem, hetgeen zich uitdrukt in smallere kavels, meer sloten, en een wat minder draagkrachtige bodem. De kleiige droogmakerijen zijn grootschaliger met een meer blokachtige verkaveling en een draagkrachtiger bodem waardoor ook intensievere vormen van landgebruik mogelijk zijn.

Ontwikkelingen

De landbouw is de drager van de openheid van het gebied. Schaalvergroting en verbreding zorgt voor verkeersdrukte op smalle weggetjes met weinig draagkracht. Functieveranderingen in het lint hebben gevolgen voor de landschappelijke openheid en doorzichten vanaf het lint. Door de rationele verkaveling en grote landschapsschaal zijn met name de droogmakerijen met een klei ondergrond nu en in de toekomst een goede vestigingsplaats voor

de agrarische sector.

De Nieuwe Driemanspolder wordt ontwikkeld tot waterbergings- en recreatiegebied.

Ambitie uit de kwaliteitskaart

- Een samenhangende visie op de droogmakerij als geheel in relatie met zijn omgeving dient als basis voor de aanpak van de urgente wateropgave. Nieuwe ontwikkelingen leveren een bijdrage aan een duurzame waterhuishouding
- De droogmakerij blijft als eenheid herkenbaar door het beleefbaar houden van de randen (ringdijk of -vaart) en het hoogteverschil tussen laaggelegen droogmakerij en omringend land.
- Behoud van de (ring)dijk en/of vaart als herkenbare landschappelijke structuurdrager en begrenzing van de droogmakerijpolders.
- Nieuwe ontwikkelingen zijn passend bij de grote maat en rationele opzet van de droogmakerij.
- Een uitwerking van de typerende opbouw van de droogmakerij is de basis voor de inpassing van nieuwe ontwikkelingen

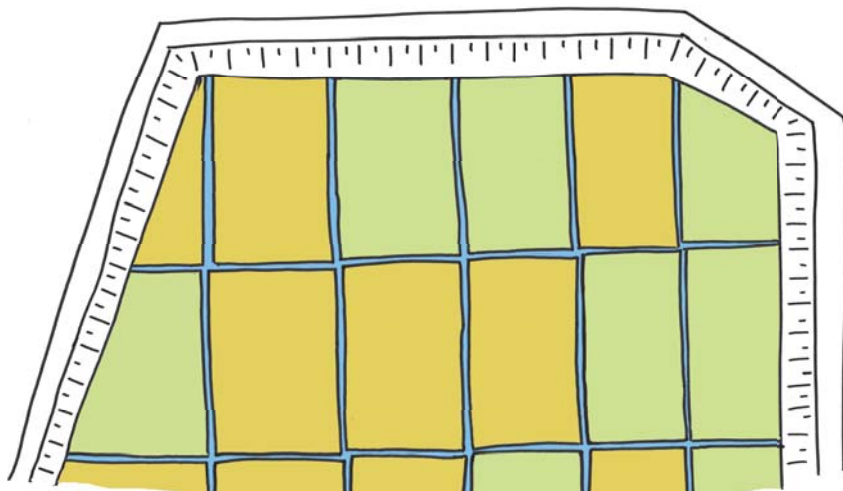
Droogmakerij klei

Karakteristiek

De droogmakerijen zijn overwegend in gebruik voor akkerbouw en veeteelt en hebben een open karakter met weinig bebouwing en beplanting. Het agrarisch gebruik is de drager van het open landschap. Aanwezige bebouwing en beplanting is gekoppeld aan de dijken rondom de polders. Het landschap is grootschalig met blokvormige polders en regelmatige kavels. Kavelsloten liggen ver uit elkaar en de bodem heeft een grotere draagkracht. De droogmakerijen met klei in de ondergrond zijn een goede vestigingsplaats voor de agrarische sector. In de loop van de tijd is dit gebied herverkaveld en zijn dijken verlegd en rechtgetrokken. De oude dijken door het droogmakerij-dorp Hazerswoude hebben nog wel een grillig verloop.

Ambitie

- Verhoogde ligging (op oorspronkelijk veen) van Hazerswoude als dorp in de droogmakerij herkenbaar houden bij eventuele ontwikkelingen.

Typerende kavelstructuur droogmakerij klei; grootschalige, regelmatige, blokvormige verkaveling met een grote draagkracht en daardoor divers landgebruik.

- Eenheid en de typerende opbouw van de polder herkenbaar houden bij nieuwe ontwikkelingen
- Accentueren van de lange lijnen in de polder.
- Nieuwe ontwikkelingen zijn passend bij de grote maat en rationele opzet van de droogmakerij.
- Erven hebben een strakke groene omzoming en zeer brede doorzichten blijven bewaard. Bij nieuwe vormen van landgebruik blijft de openheid in het landschap behouden.
- Waterbergingsopgaven koppelen aan rationele patroon van poldertochten. Waar mogelijk wordt gezocht naar vereenvoudiging van het waterbeheer en gewerkt aan een klimaatbestendige en robuuste inrichting van het watersysteem.

Droogmakerijen met een klei ondergrond worden ook voor akkerbouw gebruikt.

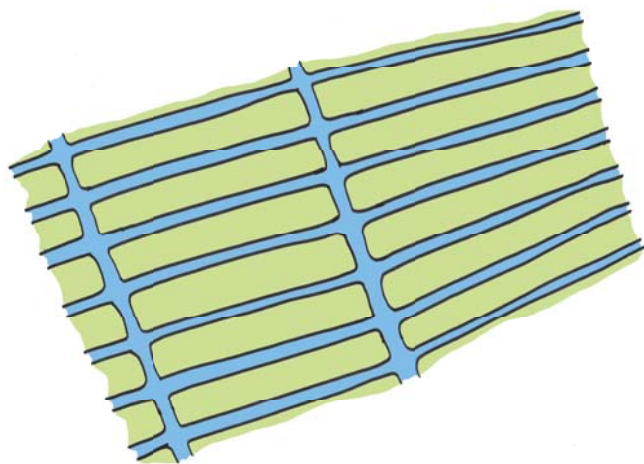

Droogmakerij veen

Karakteristiek

Deze droogmakerijen kennen een rationeel fijnmazig verkavelingspatroon. De verkavelingsrichting verschilt per polder. De polders bestaan veelal uit open grasland met een agrarische functie (veehouderij) en zijn waardevolle weidevogelgebieden. Op enkele plekken wordt het land natuurlijk beheerd. De begrenzing wordt gevormd door de hoog in het landschap gelegen ringsloten en dijken, en de daaraan gekoppelde bebouwing, wegen en beplanting. Op enkele erven na in de Zoetermeerse Meerpolder, is alle bebouwing in deze polders gelegen op of aan de kades. De rand van het droogmakerijen gebied worden in het zuiden ruimtelijk sterk bepaald door de bebouwingsrand van Zoetermeer. De opgaande bebouwing en beplanting vormt een herkenbaar silhouet vanuit de polder.

De Zoetermeerse Meerpolder vormt een bijzonder element in het gebied (zie 'Identiteitsdragers' pag 93).

Typerende kavelstructuur droogmakerij veen; rationele, regelmatige, fijnmazige verkaveling, met lange smalle opstreckende kavels.

Ambitie

- Herkenbaar houden van de polders als eenheid, omsloten door dijk en ringsloot.
- Bewaken van de weidsheid van het gebied als totaal en de lange zichten over de tochten in het bijzonder. Hoge opgaande beplanting of nieuwe bebouwing binnen dit gebied is niet wenselijk. (uitgezonderd linten en randen)
- Waterbergingsopgaven koppelen aan rationele patroon van poldertochten. Waar mogelijk wordt gezocht naar vereenvoudiging van het waterbeheer en gewerkt aan een klimaatbestendige en robuuste inrichting van het watersysteem.
- Accentueren van de lange lijnen in de polder.
- Nieuwe ontwikkelingen op het gebied van landgebruik (agrarische verbreding, natuurontwikkeling), vormen geen aantasting van de karakteristiek open polder met grasland.
- Herkenbaar houden van het verschil tussen droogmakerijen en veenweide. Onder andere door het hoogteverschil te bewaken: droogmakerijen liggen meters lager dan veenweidepolders.

Droogmakerijen met een venige ondergrond: lange kavels, sloten met water dicht aan de oppervlakte.

Dijk

Karakteristiek

De dijken in de droogmakerijen vormen een duidelijk ruimtelijk kader voor de polders, het zijn de structuurdragers van het droogmakerijenlandschap. Bebouwing ligt als linten aan deze dijken, en van hieruit heb je ruim zicht over het open achterland. Op de meeste dijken liggen lokale wegen die belangrijk zijn voor de ontsluiting van het gebied, en ook voor de recreant belangrijke routes vormen.

Op sommige plekken zijn de dijken afgegraven. Een voorbeeld hiervan is de dijk bij Wilsveen. Het oude dorp ligt hoog. Richting Leidschenveen is de dijk afgegraven en verandert het karakter. Beplanting op de dijk blijft over het algemeen beperkt tot de bebouwde delen.

Ambitie

Bij ontwikkelingen aan de dijken van de droogmakerijen:

- Handhaven van tracé en profiel van de dijk.
- Toegankelijkheid, en openbaarheid van de dijken als recreatieve

Dijk, met de diepgelegen droogmakerij, en daarachter de randen van de stad.

routes versterken.

- Poldereenheden herkenbaarder maken door inplanten van de dijken, waar dat mogelijk is vanuit het beheer van de dijk en de watergangen. Hierbij gebruik maken van streekeigen beplanting.
- Het contrast behouden en versterken tussen het soms besloten 'huiskamerachtige' karakter van de dijk en de open polder.
- Zicht vanaf de dijk op de polder, in bebouwd gebied behouden van doorzicht.

Dijk in stedelijk gebied

Karakteristiek

In de kern van Stompwijk wordt de dijk opgenomen in het weefsel van het dorp. De weg ligt direct aan het water. Het water heeft harde oevers (beschoeiing), en wordt veelvuldig overgestoken door vaste bruggen ten behoeve van de bebouwing aan de andere kant. Door Hazerswoude lopen eigenlijk twee dijken met daartussen onafgegraven veengebied waarop de dorpskern is gesitueerd. (Zie kwaliteit in stads- en dorpsgebied). De dijk aan de noordrand van het dorp vormt een heldere grens van het dorp, de zuidelijke dijk door

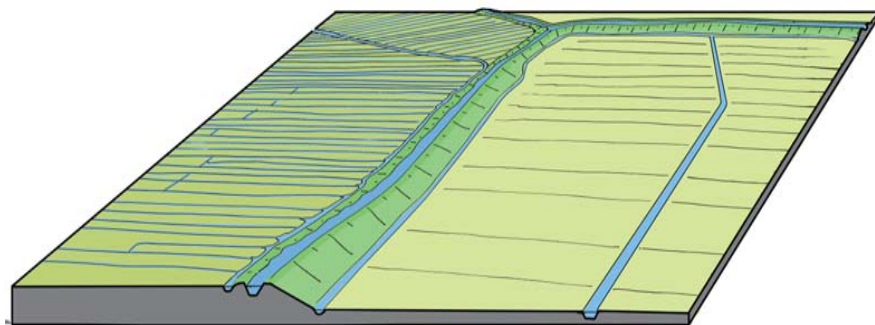
De dijk in Stompwijk. De weg ligt direct aan het water.

het dorp heen vormt een soort parkachtige steilrand die het dorp in tweeën deelt.

Ambities

Bij ontwikkelingen aan de dijk is het belangrijk de volgende eigenschappen te behouden of te versterken:

- Bereikbaarheid en beleefbaarheid van het water.
- Toegankelijkheid, en openbaarheid van de dijk
- Als de dijk verhard is (Stompwijk), contrast behouden tussen verharde dijk in de dorpskern, en groene oevers buiten de dorpskern.
- Herkenbaarheid van de dijk als waterkerend element.

Overgang van veenweidepolder (hoog) naar Droogmakerij (laag). De droogmakerijen met kleibodem zijn regelmatig verkaveld dan de veenweidepolders, met lange rechte tochten. De droogmakerijen zijn ontstaan door afgraven van veen en droogpompen van de polder. De ontstane hoogteverschillen in het landschap zijn karakteristiek.

Kade op overgang veenweide - droogmakerij

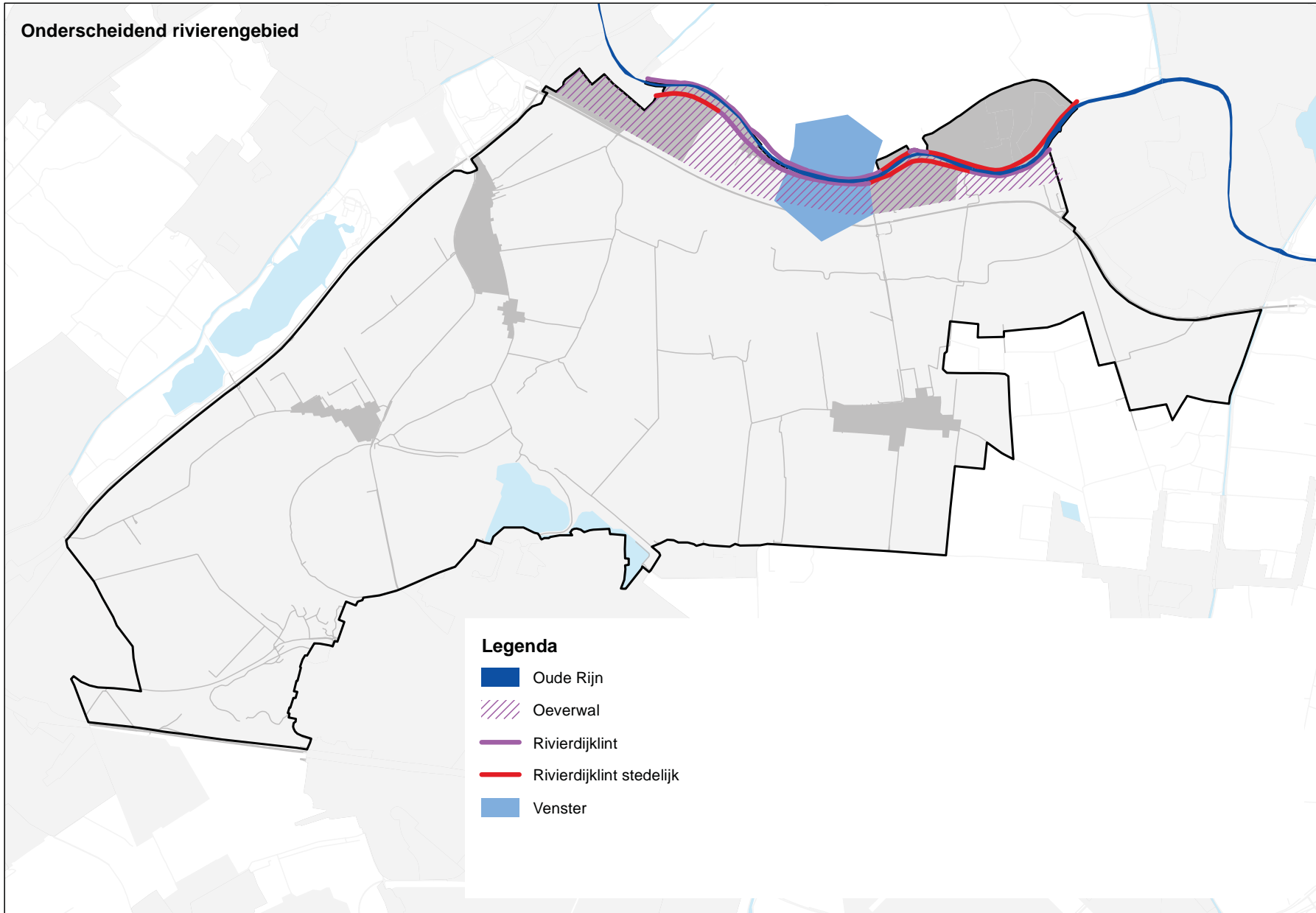
Zie 'Herkenbaar waterrijk veenweide' (pag 29)

Hoofdwatergang droogmakerij

Zie 'Water als structuurdrager' (pag 56)

Dijk en Ringsloot van de Zoetermeerse Meerpolder.

Onderscheidend rivierengebied

Karakteristiek

De Oude Rijn slingert door het landschap, en vormt de noordgrens van dit gebiedsprofiel. De rivier ligt ingeklemd tussen oeverwallen, met daarop een weg en bebouwing. De oeverwallen van de oude Rijn liggen relatief hoog en fungeren als dijken. Het opwerpen van dijken was daardoor niet of nauwelijks nodig. Deze oeverwallen zijn van oudsher de plek waar de eerste bebouwing ontstond, en van waaruit het achterliggende land werd ontgonnen.

Door de verstedelijking langs de Oude Rijn is op weinig plekken de relatie herkenbaar met het veenweidegebied ten noorden van de rivier. Tussen Hazerswoude- en Zoeterwoude-Rijndijk is er echter nog een relatief open zicht op de polders aan de overkant. Dit wordt hier als venster benoemd.

Ontwikkelingen

In het gebied tussen de Oude Rijn en de spoorlijn wordt gebouwd. Bouwplannen vanuit de verschillende kernen (Leiderdorp, Hazerswoude-Rijndijk en Alphen aan de Rijn) vinden hun plek in deze zone waarbij het venster de enige zichtrelatie vormt met de open polders ten noorden en zuiden van de rivier. De mogelijke tussenstations van het spoor zullen in de toekomst ontwikkelingen stimuleren in de nabijheid van de haltes.

Ambitie uit de kwaliteitskaart

- Ontwikkelingen dragen bij aan het versterken van het contrast tussen verdichte, multifunctionele oeverwallen en open veenweidepolders.
- Ontwikkelingen dragen bij aan versterking van de visuele relatie tussen rivier en achterliggend landschap met de typerende gestrekte verkaveling.
- Nieuwe ontwikkelingen dragen bij aan behoud van de rivierdijk als herkenbare landschappelijke structuurdrager van het rivierengebied.
- Versterken van het doorgaand profiel van de dijk. Dit draagt bij aan het herkenbaar houden en begrijpbaar houden van de dijk
- Behoud van de doorzichten vanaf de dijk op het achterliggende (veenweide)landschap.
- Nieuwe ontwikkelingen op of tegen de dijk krijgen een voorkant naar de rivier.
- Behoud of herstel van openbaarheid van oevers.
- Waar mogelijk koppelen van recreatieve routes aan water en/of dijk.

Oude Rijn

Karakteristiek

De Oude Rijn, met dijken en oeverwallen vormt op een grotere schaal een belangrijke structuurdrager in het landschap. Het is van oudsher een druk bevaarde rivier en op de oevers is veel woon- en bedrijfsbebouwing aanwezig. Op de oevers/dijken van de Oude Rijn liggen wegen, en het is een belangrijke verbinding langs de rivier richting het strandwallenlandschap in het westen. De Oude Rijn vormt een belangrijke vaarroute voor beroepsvaart en recreatieve vaart. Langs het water ligt op veel stukken nog het oude jaagpad.

Ambitie

- Herkenbaarheid en continuïteit van de Oude Rijnzone als gebied versterken door eenheid na te streven in de inrichting van de oevers.
- Er wordt respectvol omgegaan met aanwezig industriële en cultuurhistorische erfgoed langs de Oude Rijn, en dit kan als inspiratiebron dienen voor nieuwe ontwikkelingen. Industriële bouwwerken kunnen ook getransformeerd ten behoeve van

De Oude Rijn als drukke vaarroute met watergebonden werkgebied.

andere bestemmingen.

- De beleefbaarheid en toegankelijkheid van het water behouden en waar mogelijk versterken door jaagpaden te herstellen en eventueel nieuwe openbare paden te maken over buitendijkse gebieden.

Rivierdijklint

Zie 'Linten blijven linten' (pag 75).

Rivierdijklint stedelijk

Zie 'Linten blijven linten' (pag 76).

Openbaarheid van het water. Hier ligt het oorspronkelijke jaagpad langs de Oude Rijn.

Oeverwal

Karakteristiek

De Oeverwal van de Oude Rijn is grofweg het gebied tussen de rivier en de infrabundel van het spoor en N11. Deze bundel vormt de artificiële grens tussen het riviereengebied en het veenweidelandschap. De oeverwal is herkenbaar als een flauwe hoger gelegen rug in het landschap. Het is van oudsher de plek waar de eerste bebouwing ontstond, en van waaruit het achterliggende land werd ontgonnen. Het oorspronkelijke bebouwingslint op de oeverwal is in de loop van de tijd steeds verder dichtgebouwd waardoor je nu zou kunnen spreken van een stedelijke zone langs de Oude Rijn, met groene uitloopgebieden als buffer tussen wonen en infrastructuur. Op enkele plekken het zicht naar de achterliggende veenweidepolder nog mogelijk.

Ten opzichte van het open veenweidelandschap heeft de zone van de oeverwal een besloten karakter, met bebouwing, beplanting en infrastructuur. Het landgebruik is een mix van wonen in grote statige woonboerderijen, werken, en agrarische bedrijvigheid.

Groen karakter, bebouwing georiënteerd op het water, openbare oever.

Ambitie

- De spoorlijn markeert de grens tussen verdichte oeverwal en open polderland
- Vaarten haaks op de rivier ontwikkelen als belangrijke landschappelijke en recreatieve verbindingen tussen de Oeverwal en het veenweidegebied.
- Versterken van het contrast tussen de oeverwal en het poldergebied door ruimtelijke ontwikkelingen op de oeverwal een meer besloten en groen karakter te geven. Behouden en versterken van de mix van functies op de oeverwal.
- Ontwikkelingen dragen bij aan de herkenbaarheid van de typerende gestrekte verkaveling haaks op de rivier.
- Bij stedelijke ontwikkelingen kenmerkende oriëntatie van bebouwing op de dijk richting rivier handhaven, dus bebouwing staat met de voorkant naar het water (zie Rivierdijklint in 'Linten blijven linten')

Op de oeverwal meer beslotenheid, en een groen karakter.

Venster

Karakteristiek

Wijk en Wouden wordt gekenmerkt door een open middengebied, omringd door sterke en dichte randen. De rivier met oeverwallen, bebouwing, beplanting en infrastructuur is de noordgrens van het gebied Wijk en Wouden, en vormt een scheiding tussen het veenweidelandschap ten noorden van de Oude Rijn (Hollandse Plassengebied) en het gebied ten zuiden van de Oude Rijn (Wijk en Wouden).

Tussen verstedelijkte zones van Hazerswoude- en Zoeterwoude-Rijndijk is een venster behouden waar je vanaf de oeverwal nog het overzicht hebt over de polders in het Hollandse Plassengebied. Een hoogspanningslijn loopt door deze open zone. Hier is de rivier te ervaren als meer dan een grens, als een structuurdrager in het grotere geheel van Zuid-Hollandse veenweidepolders.

Zicht over de lange watergangen haaks op de Oude Rijn, richting het polderlandschap.

Ambitie

Het venster dient behouden en versterkt te worden door bij ontwikkelingen

- De openheid en het zicht haaks op de rivier naar het achterland aan beide zijden te behouden en versterken.
- Recreatieve verbindingen haaks op de rivier te ontwikkelen.

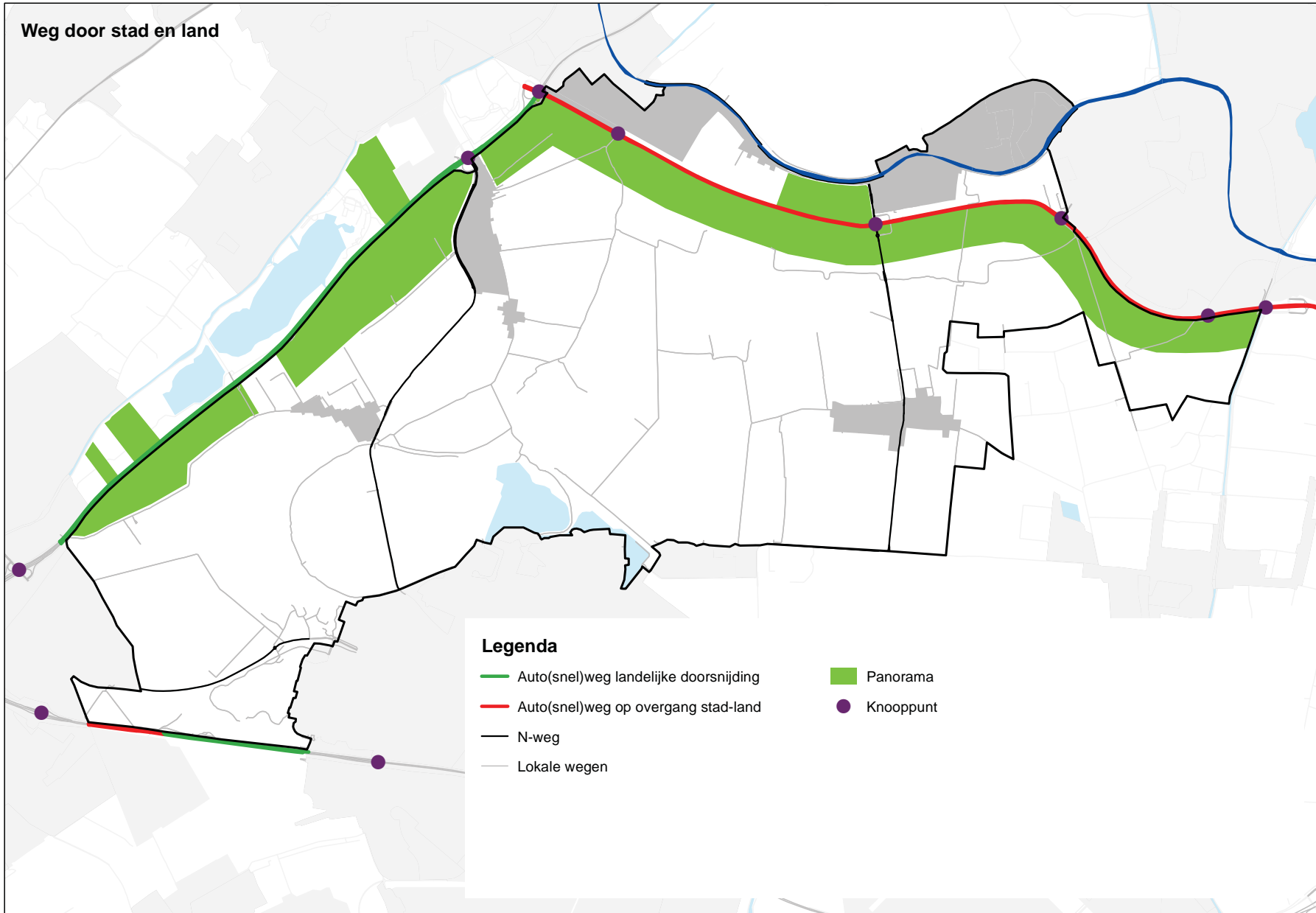

Zicht over de lange watergangen haaks op de Oude Rijn, richting het polderlandschap.

Lokatie venster geprojecteerd op de topografische kaart.

Weg door stad en land

Karakteristiek

De snelwegen binnen het gebied van Wijk en Wouden vormen tegelijk op grote delen de grens van het gebiedsprofiel. Zo wordt de westelijke grens gevormd door de A4, de zuidelijke grens door de A12. De autoweg N11 ligt op de overgang van de oeverwal naar het veenweidegebied in het noorden van het gebied. Binnen dit raamwerk van infrastructuur wordt Wijk en Wouden ontsloten door enkele N-wegen en lokale wegen. Opvallend voor dit gebied is dat je het gebied vanaf de weg zeer goed kunt beleven; het hoofdwegenstelsel biedt een panorama naar het omringende landschap.

Ontwikkelingen

De N209 en N206 kennen periodieke problemen ten aanzien van de doorstroming door (sluip)verkeer van en naar de N11 en A4 (leiden, Amsterdam, Den Haag). Voor Hazerswoude en Zoeterwoude levert het voor de kernen overlast van verkeer op. Door de geplande nieuwe traverse bij Hazerswoude-dorp wordt de kern van het dorp in de toekomst ontlast. Een andere ontwikkeling is de inpassing van de Rijnlandroute. Een nieuwe provinciale wegverbinding tussen de kust (Katwijk) en de A4 bij Leiden. Het lokale wegennet ligt grotendeels op dijken en kaden. De linten zijn vaak overbelast en te smal om zowel het ontsluitingsverkeer, werkverkeer en recreatief verkeer te kunnen verwerken. Een goede balans vinden tussen de verkeerskundige druk en de ruimtelijke draagkracht van het lint is een uitdaging voor het

gebied. Het panorama vanaf de snelweg is zeer belangrijk voor de herkenbaarheid van het gebied, maar op enkele plekken wordt het zicht belemmerd door kassen en andere ontwikkelingen langs de snelweg.

Ambitie uit de kwaliteitskaart

- Daar waar de snelweg de rand van een stad vormt, is extra aandacht voor de kwaliteit van de stadsrand.
- Buiten het stedelijk gebied doorsnijdt de snelweg het landschap zonder functionele, logistieke interactie met dit landschap.
- Vanaf de snelweg zijn de omringende landschappen en kruisingen met landschappelijke hoofdstructuren beleefbaar.
- Eventuele nieuwe ontwikkelingen concentreren zich rond af- en opritten van de snelweg.
- Bij nieuwe infrastructuur beweegt de weg waar mogelijk mee met de hoofdrichting van het landschap.
- Nieuwe of aan te passen infrastructuur wordt altijd beschouwd als een integrale gebiedsopgave inclusief inpassingsvraagstukken. Waar N-wegen landschappelijke hoofdstructuren kruisen, bijvoorbeeld vaarten, dient de landschappelijke lijn als afzonderlijke structuur zichtbaar en herkenbaar te blijven (door bijvoorbeeld een brug).

Auto(snel)weg landelijke doorsnijding

Karakteristiek

De A4 en de A12 vormen binnen het gebied een landelijke doorsnijding. De A4 ligt op de overgang van het westelijk gelegen strandwallenlandschap, dat gekenmerkt wordt door meer recreatief groengebied, en het veenlandschap. Vanaf de hooggelegen weg heb je over grote delen een prachtig overzicht over dit stuk van het Groene Hart. Over het traject langs Wijk en Wouden zijn weinig afritten, wat bijdraagt aan de mogelijkheid om het landschap te beleven. De afritten die er zijn liggen in de buurt van het stedelijke gebied van Leidschenveen, en bij Zoeterwoude, en vormen de entrees voor het gebied. Het stuk A12 door Wijk en Wouden gaat door recreatief groengebied, het open landschap is hier niet zichtbaar.

Ambitie

Bij nieuwe ontwikkelingen kan de impact van de weg op het landschap beperkt worden, en de beleefbaarheid van het landschap vanaf de weg versterkt worden door:

- Bundelen en minimaliseren van 'snelweg meubilair'.

De A12 is een snelweg met landelijke doorsnijding, en gaat door recreatief groengebied.

- De nieuwe ontwikkeling te beschouwen als een integrale gebiedsopgave, met aandacht voor verknoping met andere manieren van vervoer en het onderliggend wegennet, verminderen van de barrièrewerking van wegen voor doorgaande recreatieve verbindingen, landschapsstructuren en doorgaande ecologische verbindingen.
- Behouden en versterken van de herkenbaarheid van de overgang van het strandwallenlandschap naar het landschap van veen en droogmakerijen vanaf de A4. Versterken van het contrast door behouden van openheid in de polders, en recreatief groen in het strandwallenlandschap.
- Wegen behouden als kale lijnen in het landschap. Wegen dus niet inplanten of afschermen. Openheid en zicht op grasland en sloten is beeldbepalend.
- Vanaf de wegen zicht behouden op belangrijke identiteitsdragers als molens, en kerktorens.
- Vanuit het landschap vormen de wegen zo min mogelijk een fysieke en visuele barrière.

De A4 vanaf de polders: wegen vormen zo min mogelijk een fysieke en visuele barrière.

Autoweg op overgang stad-land

Karakteristiek

De N11 ligt op de overgang van het open veenweidegebied en het meer verdichte oeverwallint van de Oude Rijn. Deze overgang is vanaf de weg zeer goed te zien. Ten noorden van de weg is er de dichtgroeïende zone tussen Alphen aan de Rijn en Leiden, met geluidsschermen, groenstroken en bebouwing, en ten zuiden een uitzicht over het open polderlandschap, met agrarische erven, molens en kerktorens en windturbines. De weg ligt iets verhoogd boven het landschap, en vormt een panoramaroute langs het veenweidegebied.

Twee afslagen vanaf de N11 vormen de entrees naar het landschap.

Ambitie

Bij nieuwe ontwikkelingen zijn de volgende aandachtspunten van belang:

- Behouden van de herkenbaarheid van de weg op de overgang van het open polder landschap naar het meer besloten

Panorama vanaf de N11. Vanaf de weg beleef je de weidsheid van het landschap. De weg vormt zo min mogelijk een fysieke en visuele barrière vanuit het landschap.

landschap op de oeverwal.

- Behouden en versterken van het zicht op de 'identiteitsdragers' van de polder; de windmolens en kerktorens.
- Tussen weg en bebouwing bij voorkeur werken met 'zachte' geluidswerende middelen als grondwallen en groenstroken, in plaats van 'harde' geluidsschermen
- Vanuit het landschap vormen de wegen zo min mogelijk een fysieke en visuele barrière.

N-weg

Karakteristiek

Kenmerkend aan de N-wegen in het gebied is dat ze grotendeels zijn ontstaan door opwaardering van oudere wegen. De wegen liggen dan ook meestal niet autonoom door de polder, maar zijn geënt op het onderliggende landschappelijke patroon. De N-wegen zijn voornamelijk noord-zuid georiënteerd, en lopen dus zowel door de droogmakerijen als door het veenweidegebied. In de droogmakerijen zijn de wegen veelal beplant met grote bomen (niet in de Zoetermeerse Meerpolder).

De N209 door de droogmakerij.

De N206 loopt door de Zoetermeerse Meerpolder langs Stompwijk en Zoeterwoude naar de A4. Rond Zoeterwoude is een stuk van de weg een nieuw tracé in de vorm van een rondweg.
 De N209 loopt grotendeels door het open landschap.
 De N209/N455 ofwel de Hoogeveenseweg is een lange rechte weg door de droogmakerijen langs de zuidelijke grens van dit gebied.

Ambitie

Bij ontwikkeling van deze wegen zijn de volgende aandachtspunten van belang:

- Bij nieuwe infrastructuur beweegt de weg waar mogelijk mee met de hoofdrichting van het landschap.
- Waar N-wegen landschappelijke hoofdstructuren kruisen, bijvoorbeeld vaarten, dient de landschappelijke lijn als afzonderlijke structuur zichtbaar en herkenbaar te blijven (door bijvoorbeeld een brug).
- Nieuwe of aan te passen infrastructuur wordt beschouwd als een integrale gebiedsopgave.
- Wegen hebben een functioneel en ingetogen profiel, en zijn daarmee onderdeel van het landschap.

- Grote verkeerskundige elementen (bv. rotondes, hoge verkeersborden) worden in het open landschap zoveel mogelijk vermeden.
- Onderscheid tussen wegen in de droogmakerijen en wegen in de veenweidepolders door beplanting langs wegen in de droogmakerijen, en water of rietstroken langs de wegen in de veenweidepolder.
- Nieuwe fietspaden langs de weg worden vormgegeven als aantrekkelijke vrijliggende paden.

Lokale weg

Karakteristiek

Veel wegen liggen op de dijken en kaden in het gebied. Het is opvallend dat de lokale wegen in het gebied beperkt zijn, en vrij vaak dood lopen. Dit draagt bij aan de rust en stilte in het gebied, maar zorgt er ook voor dat de ontsluitingsmogelijkheden van het gebied niet altijd toereikend zijn met het oog op toenemende recreatiedruk, en schaalvergroting in de landbouw.

Nieuwe Weg door de veenpolder van Zoeterwoude naar Weipoort.

Ambitie

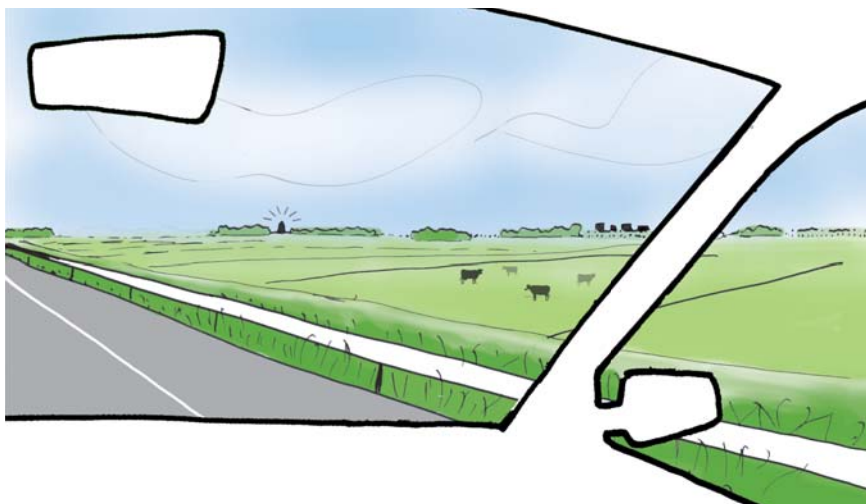
Bij ontwikkeling van deze lokale wegen zijn de volgende aandachtspunten van belang:

- Nieuwe infrastructuur is gebaseerd op bestaande landschappelijke structuren en past in de maat en schaal van het landschap.
- Bij aanpassingen aan bestaande wegen wordt het profiel van onderliggende dijken of kades gehandhaafd.
- Onderscheid tussen wegen in de droogmakerijen en wegen in de veenweidepolders door hoge streekeigen beplanting langs wegen in de droogmakerijen, en water, rietstroken en knotwilgen langs de wegen in de veenweidepolder. Weg door Zoetermeerse Meerpolder kaal houden.
- Nieuwe fietspaden langs de weg worden vormgegeven als aantrekkelijke vrijliggende paden.

Panorama

Karakteristiek

De A4 ligt op de overgang van het westelijk gelegen

De (snel)wegen aan de rand van het gebied bieden een vrij zicht over het polderlandschap en de oriëntatiepunten zoals kerken en molens van Wijk en Wouden.

strandwallenlandschap, dat gekenmerkt wordt door meer recreatief groengebied, en het veenlandschap. Het zicht richting polders is grotendeels vrij, en je herkent de kerktorens, molens en molengangen. De N11 ligt op de overgang van het open veenweidegebied en het meer verdichtte oeverwallint van de Oude Rijn, en biedt een verrassend open zicht over de polders met molens, dorpen en kerken op de achtergrond.

Ambitie

- Zorg dragen voor een landschappelijk inpassing van de wegen op zo'n manier dat ze zo min mogelijk storend zijn vanuit het landschap, maar wel zicht bieden over het landschap.
- Verrommeling van het landschap langs de auto(snel)wegen zoveel mogelijk beperken.

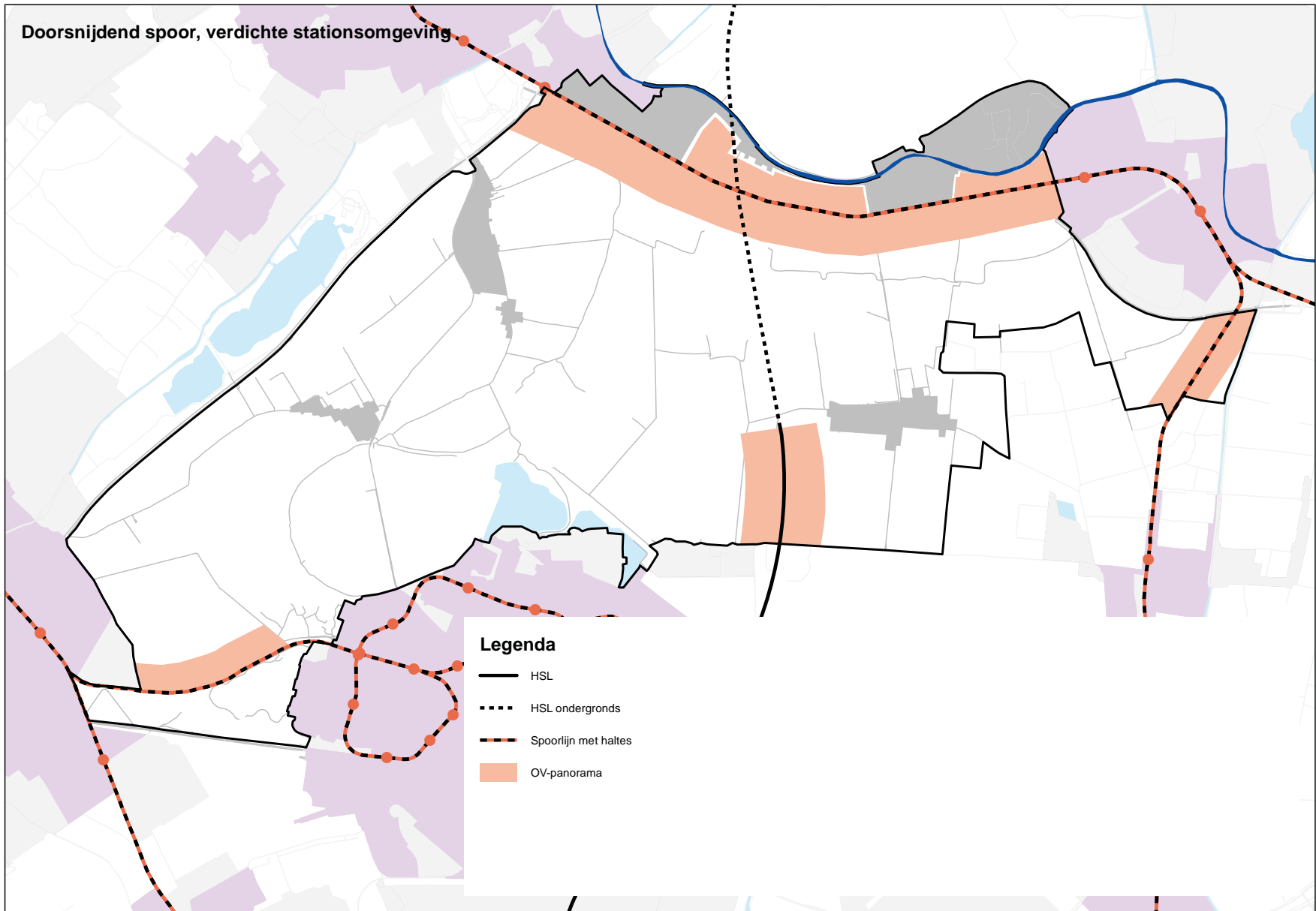
Knooppunt

Karakteristiek

De afritten van de A4 liggen in de buurt van het stedelijke gebied van Leidschenveen en bij Zoeterwoude, en vormen de entrees voor het gebied. Bij Zoeterwoude wordt een recreatief transferium ontwikkeld aan de afslag van de snelweg. Twee afslagen vanaf de N11 vormen de entrees naar het landschap.

Ambitie

- Infrastructurele kunstwerken (in de vorm van afritten of overbruggingen) dienen zo te worden vormgegeven dat het knooppunt in z'n geheel zo min mogelijk impact heeft op de openheid van het landschap. Bij eventuele nieuwe ontwikkelingen rond af- en opritten van de snelweg rekening houden met de entreefunctie naar het achterliggende gebied.
- Nieuwe of aan te passen infrastructuur wordt altijd beschouwd als een integrale gebiedsopgave inclusief inpassingsvraagstukken.

Doorsnijdend spoor, verdichte stationsomgeving

Karakteristiek

Binnen het gebied bestaat het openbaar vervoer uit de spoorlijn aan de noordkant van het gebied, en de spoorlijn tussen Den Haag en Zoetermeer aan de zuidkant. Vanuit de trein op deze trajecten kijk je uit over de polders. Dit wordt benoemd als OV-panorama; trajecten waar sprake is van een hoogwaardige Zuid-Hollandse reiservaring, een beleefbaar en zichtbaar landschap dat typisch is voor Zuid-Holland.

Dwars door het gebied ligt het spoor van de HSL. Het deel van het traject dat door het veenweide landschap gaat is ondergronds gelegd om het karakteristieke landschap te sparen.

Ontwikkelingen

Voor de spoorlijn tussen Leiden en Alphen aan de Rijn zijn een aantal nieuwe stations gepland. Deze stations moeten in de toekomst het verstedelijkte gebied van de Oude-Rijnzone gaan bedienen, en ze kunnen voor de recreatieve ontsluiting van het fiets-, vaar- en wandel netwerk van Wijk en Wouden een belangrijke rol gaan spelen (recreatieve overstappunten en –transferium).

Ambitie uit de kwaliteitskaart

- Een visuele relatie tussen spoor en omgeving is gewenst; dit betekent dat ontwikkelingen rekening houden met het zicht vanuit de trein op de omgeving.
- Voor het stedelijk gebied gelden speciale inpassingseisen. De stationsomgeving is een integraal onderdeel van de stad.
- Specifieke aandacht voor de visuele relatie tussen spoor

en landschappelijke omgeving geldt in de openbaar vervoerpanorama's. Hier ervaart men vanuit de trein de kwaliteiten van Zuid-Holland. Behouden van het zicht op het omringende landschap. Dit houdt in: behoud van de openheid en respect voor bestaande kwaliteiten binnen het panorama.

- Er ontstaan stationsgebieden met een aantrekkelijke kwaliteit die passend is bij de aard en omvang van het station, de stedelijke omgeving en haar ligging in het netwerk. De stationsgebieden accentueren de verschillen tussen hoogstedelijke kwaliteit en de luwe gebieden.

HSL/HSL ondergronds

Karakteristiek

De HSL ligt grotendeels ondergronds. Deze investering van ca. 900 miljoen is gedaan om het open veenweide landschap te sparen. De tunnelmond van de HSL wordt gezien als een identiteitsdrager voor de streek, en een herinnering aan deze investering (zie 'Identiteitsdragers' pag 95).

Het deel van de HSL dat bovengronds ligt gaat autonoom door de droogmakerij, en biedt uitzicht over het polderlandschap (zie OV-panorama pag 51). De massieve brugconstructie is dominant aanwezig in het landschap.

Ambitie

- Recht doen aan de investering van de ondergrondse HSL door het veenweidelandschap zo goed mogelijk in ere te houden.
- Behouden van het 'autonome' karakter van de spoorlijn door een zo kaal en zakelijk mogelijke vormgeving, en door landschappelijke structuren aan beide kanten van het spoor door te laten lopen.

De HSL als autonome lijn in het landschap, met een zakelijke verkeerskundige vormgeving.

Spoorlijn

Karakteristiek

Tussen Alphen aan de Rijn en Leiden ligt het spoor langs de N11 op de overgang van de oeverwal en het veenweidelandschap. In de toekomst zullen op dit traject nieuwe haltes worden ontwikkeld, die het verstedelijkte gebied op de oeverwal bedienen. Het spoor tussen Leidschendam en Zoetermeer ligt op de overgang van recreatiegebied naar droogmakerijpolder.

Ambitie

- Streven naar een kale functionele vormgeving van de spoorlijn met een minimale ruimtelijke impact op het landschap.
- Haltes kunnen worden ontwikkeld als recreatieve transferia, van waaruit men wandeltochten kan maken, of waar men over kan stappen op de fiets of de kano.
- Duidelijke functionele en zichtbare aansluiting van haltes op routes die het landschap in lopen.
- Haltes liggen op de grens van het stedelijke gebied en het polderlandschap, en hebben een relatie met het polderlandschap. Ze dienen herkenbaar te zijn zonder te storen in het landschap, een hoge ontwerpqualiteit te hebben.
- Het karakter van de haltes is eerder landschappelijk dan stedelijk.

De spoorlijn tussen Alphen aan de Rijn en Leiden ligt op de overgang tussen stad en land.

OV-panorama

Karakteristiek

De OV panorama's zorgen voor de mogelijkheid voor de reiziger om de weidsheid van het polderlandschap van Wijk en Wouden te ervaren. De spoorlijn tussen Alphen aan de Rijn en Leiden biedt over een grote lengte zicht op de open veenpolders. Door beplanting in de EHS-zone tussen het spoor en de N11 wordt dit zicht op sommige plekken onderbroken.

Het spoor van Den Haag naar Zoetermeer biedt zicht op de recreatiegebieden aan de zuidkant, en op droogmakerijen richting Wilsveen. Met de komst van het waterbergings- en recreatiegebied in de Nieuwe Driemanspolder zal het uitzicht voornamelijk worden bepaald door landschappelijk groen.

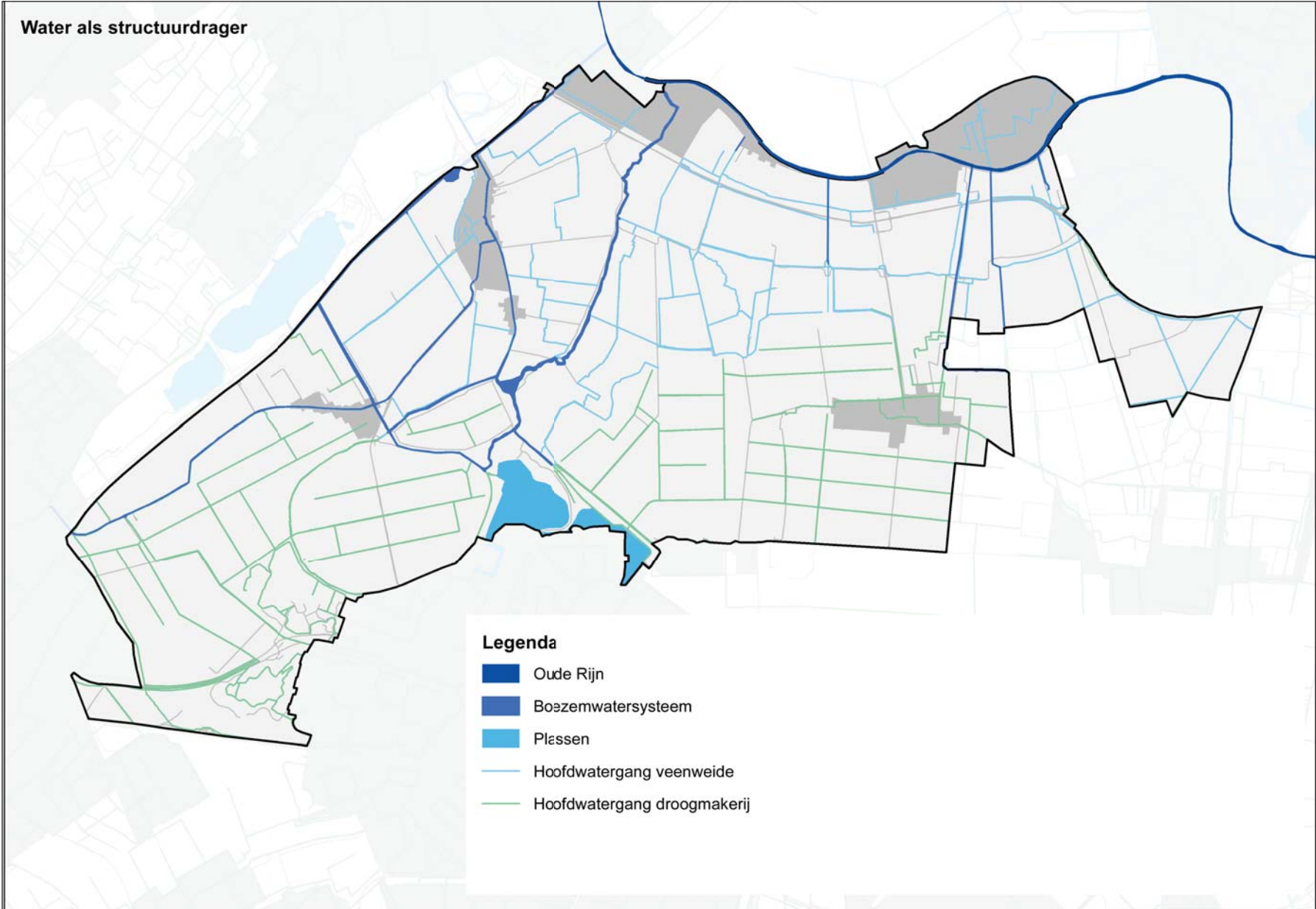
Het bovengrondse deel van de HSL biedt zicht over de droogmakerijen.

OV-Panorama: Behouden van het zicht over het veenweidegebied vanuit het spoor tussen Alphen aan de Rijn en Gouda.

Ambities

- Specifieke aandacht voor de visuele relatie tussen spoor en landschappelijke omgeving geldt in de openbaar vervoerpanorama's. Dit betekent dat ontwikkelingen rekening houden met het zicht vanuit de trein op de omgeving.
- Versterken van het zicht vanuit de spoorlijn tussen Alphen aan de Rijn en Leiden naar het polderlandschap door zichtlijnen vrij te houden van opgaande beplanting.
- Bij ontwikkelingen in de Driemanspolder dient rekening te worden gehouden met het zicht vanuit het openbaar vervoer over het landschap, door zichtlijnen richting de droogmakerijen te behouden.

Water als structuurdrager

Karakteristiek

Aan de noordgrens van het gebied stroomt de Oude Rijn van oost naar west. Deze grote rivier vormt met z'n hoger gelegen oeverwallen een doorsnijding van het laag liggende veenweidegebied.

De rivier is een provinciale historische vaarverbinding. Binnen de polders ligt een ingenieus stelsel van boezemwater, weteringen, kanalen, sloten, veenstromen, tochten en plassen.

Aan dit stelsel zitten elementen gekoppeld als molens, gemalen en stuwen. We beschrijven hier het boezemwatersysteem, de plassen, de hoofdwatertangen in het veenweidegebied (sloten) en de hoofdwatertangen in de droogmakerijen (tochten).

Ontwikkelingen

De melkveehouderij is aan het opschalen en verbreden. Dit heeft voor zowel het veenweidegebied als voor de droogmakerijen consequenties ten aanzien van het watersysteem.

In de droogmakerijen is behoefte aan verbetering van het zoet watersysteem. Dit zou gerealiseerd kunnen worden door het verbreden van de tochten, wat de karakteristieke landschappelijke structuur zou kunnen versterken.

Recreatie richt zich ook steeds meer op het beleven van het gebied vanaf het water. In dit kader wordt gekeken naar het uitbreiden van het bevaarbare water.

Ambitie uit de kwaliteitskaart

- Een beleefbaar waterstelsel als dragende structuur van Zuid-Holland: verbeteren van de zichtbaarheid, toegankelijkheid, en uitstraling van het water.
- Waar mogelijk wordt gezocht naar vereenvoudiging van het waterbeheer en gewerkt aan een klimaatbestendige en robuuste inrichting van het watersysteem.
- Als ontwikkelingen plaatsvinden aan kanalen en vaarten buiten het stedelijk gebied, dan dragen deze bij aan versterking van hun rustige en voorname karakter, behoud en versterking van erfgoed als identiteitsdragers en herstel van continuïteit (ook aanliggend landschap) waar nodig.
- Als ontwikkelingen plaatsvinden langs de rivier dan krijgen deze (ook) een voorkant naar de rivier en dragen deze bij aan behoud of versterking van het eigen karakter van de rivier.
- De oevers van rivieren, vaarten, kanalen en plassen zijn waar mogelijk openbaar toegankelijk. Versterken van het recreatieve en/of natuurlijke karakter van de plassen.
- Bewaken en herstellen van continuïteit van landschappelijke structuurdragers als veenstromen, kanalen of -dijken waar nodig.

Oude Rijn

Zie 'Onderscheidend rivierengebied' (pag 38).

Boezemwatersysteem

Karakteristiek

Het boezemwater is zeer karakteristiek voor het polderlandschap. Deze eeuwenoude lijnen verbinden stad, dorp en land met elkaar, en vormen ruimtelijk gezien de belangrijkste structuurdrager van het gebied. Het boezemwater en de boezemkades liggen hoger dan de veengebieden en droogmakerijen, en zijn dan ook goed zichtbaar vanuit het landschap. Van oudsher zijn hieraan de eerste lintnederzettingen ontstaan. De afwatering gaat richting de Oude Rijn en de Vliet.

Naast hun waterhuishoudkundige functie hebben de boezemvaarten en kades een belangrijke rol in ecologische en recreatieve zin. Ze vormen een aaneengesloten stelsel, en zijn daardoor interessante verbindingen voor (water)dieren, fietsers, wandelaars en bootjes. Het water is echter door de vele bruggetjes vaak te veel versnipperd om interessante vaarrondjes te maken.

Boezemwater met kade.

Ambities

Bij ontwikkelingen aan en langs het boezemwater wordt rekening gehouden met:

- Behoud en versterken van een voor iedereen zichtbare, toegankelijke en beleefbare waterstructuur als dragende identiteit van het gebied.
- Behouden van de waterkundige huishouding en functies.
- Bevaarbaarheid vergroten door vaste bruggen passeerbaar te maken bij herstel of vervanging, en door koppelingen te maken tussen het boezemwater en de plassen (middels sluizen).
- Waar mogelijk wordt gezocht naar vereenvoudiging van het waterbeheer en gewerkt aan een klimaatbestendige en robuuste inrichting van het watersysteem.
- Behouden en versterken van de rol van het boezemwater en boezemkades in het recreatieve netwerk.

Beweegbare brug zorgt voor mogelijkheden waterrecreatie.

Plassen

Karakteristiek

De plassen in het recreatiegebied Noord Aa, aan de rand van Zoetermeer, zijn gegraven ten behoeve van de zandwinning voor de nieuwbouwwijken van Zoetermeer. Deze plassen vormen samen met overige groenelementen langs de noordrand een belangrijke ruimtelijke schakel tussen het Bentwoud en de ontwikkelingen in en rondom de Driemanspolder. Ze zijn niet gekoppeld aan het boezemwatersysteem en zijn in gebruik als recreatieplassen, met tevens een ecologische functie.

Ambities

- Waar mogelijk verbindingen maken tussen het water van de plassen en het boezemstelsel, zodat er interessante vaarroutes mogelijk worden gemaakt.
- Openbaar houden van de oevers
- Behouden en versterken van de mix tussen recreatie en natuur
- Cruciale groen-blauwe schakel versterken en uitbouwen tussen Bentwoud en Driemanspolder (Groen Blauwe Slinger).

- Verder ontwikkelen van het plassengebied en de Noord Aa tot het recreatieve en ecologische hart van Wijk en Wouden, van waaruit routes en ecologische verbindingzones de polders in lopen.
- Versterken van de relatie tussen stad en land door routes vanuit Zoetermeer naar de plassen en het buitengebied te versterken.

Grote maat van de Noord Aa in het centrum van Wijk en Wouden.

Hoge ligging van het boezemwater ten opzichte van de polder.

Hoofdwatergang veenweide

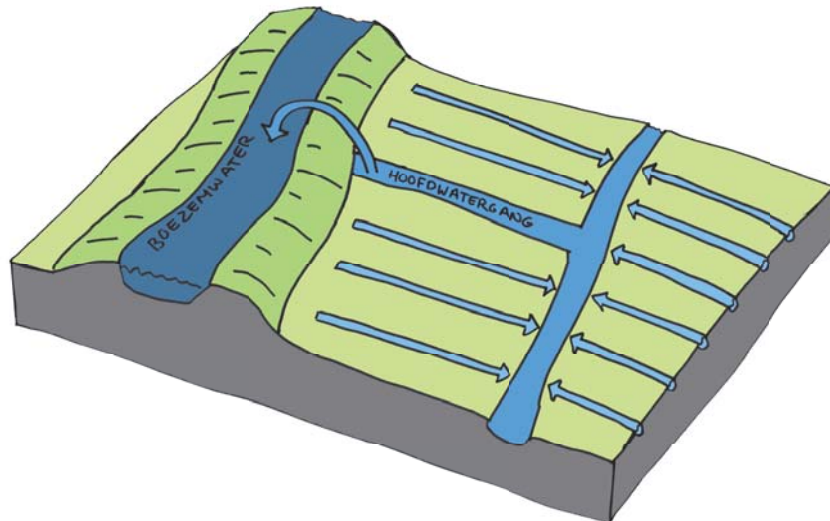
Karakteristiek

Het gaat hier om de belangrijkste ontwateringslijnen binnen de veenweidepolders. Deze sloten en weteringen liggen op polderniveau en zijn gekoppeld aan een fijnmazig systeem van kavelslootjes. Vanuit deze hoofdwatergangen wordt water via gemalen naar het boezemwater gepompt. Het water staat dicht op het maaiveld en het geeft de polders een waterrijk karakter.

Ambities

Bij ontwikkelingen in de polder of aan het watersysteem wordt rekening gehouden met:

- Behouden van de waterkundige huishouding en functies.
- Behouden van het fijnmazige karakter binnen de polder van lange smalle kavels met kavelsloten.
- Natuurontwikkeling in de vorm van natuurvriendelijke oevers langs de hoofdpolderwatergangen

Kavelsloten wateren af op een hoofdwatergang, die op z'n beurt (middels eenemaal) op het boezemwater afwatert.

Hoofdwatergang droogmakerij

Karakteristiek

De hoofdwatergangen in de droogmakerijen worden ook tochten genoemd. Deze gegraven watergangen zijn lang en recht en liggen centraal in de droogmakerijen.

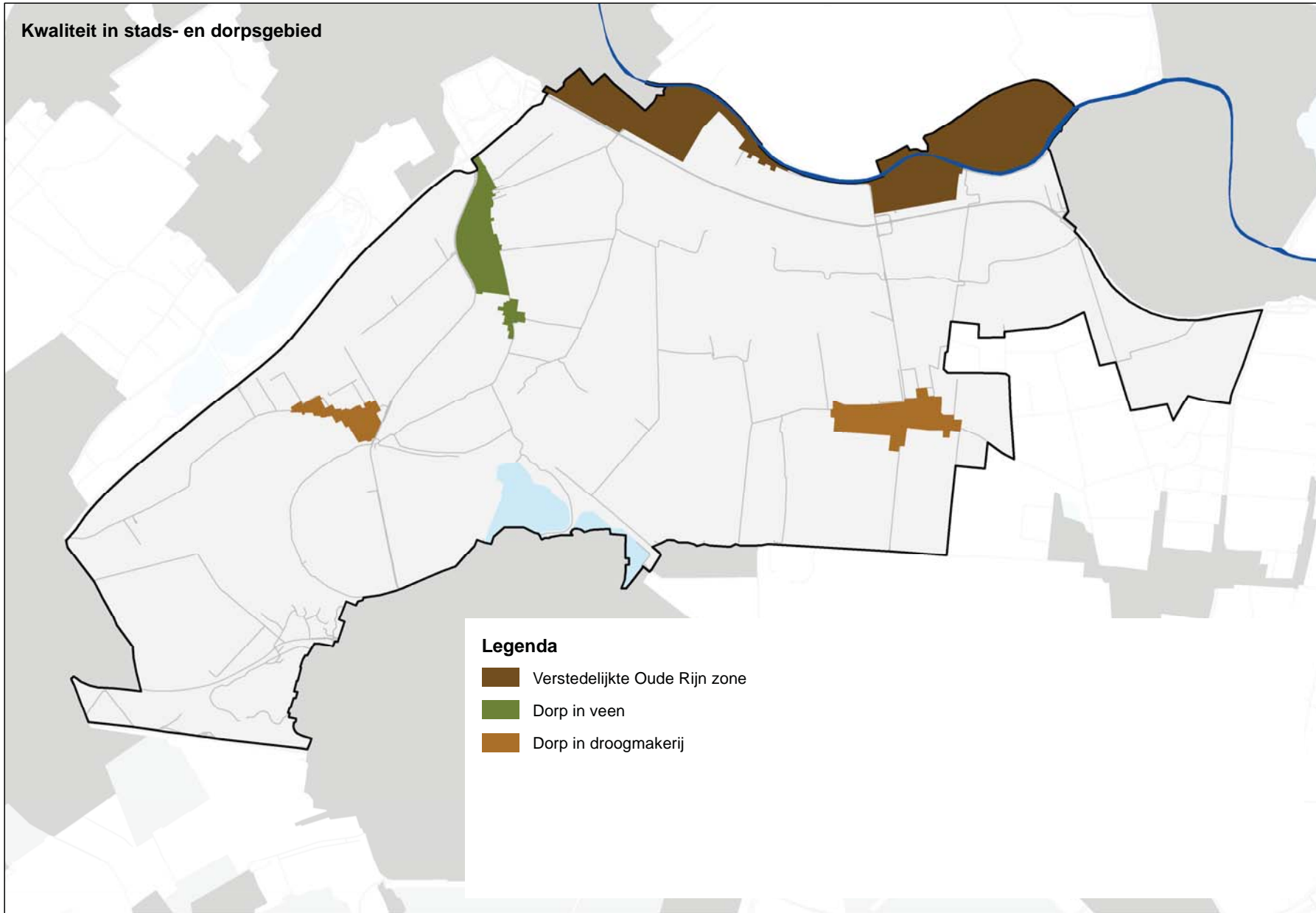
Ambities

Bij ontwikkelingen in de polder en aan het watersysteem in de droogmakerij:

- Eventuele waterbergingsopgaven gebruiken om de landschappelijke structuur te versterken, bijvoorbeeld door tochten te verbreden.
- Behouden van de waterkundige huishouding en functies.
- Natuurontwikkeling volgt ook het cultuurhistorische kavelpatroon, natuurvriendelijke oevers.

Kwaliteit in stads- en dorpsgebied

Karakteristiek

Wijk en Wouden ligt in het relatief open gebied tussen de verstedelijkte gebieden van Leiden, Alphen aan de Rijn, Leidschenveen, en Zoetermeer. Binnen het gebied onderscheiden we de verstedelijkte zone van de Oude-Rijn, Zoeterwoude als dorp in de veenweidepolders en Stompwijk en Hazerswoude als dorpen in de droogmakerij. Deze drie dorpen zijn ontstaan door uitbreiding van linten.

Ontwikkelingen

Er is een duidelijk ruimtelijk verschil tussen de verstedelijkingszone langs de Oude Rijn en de losliggende (lint)dorpen in het landelijk gebied. De ontwikkelingsdruk langs de oude Rijn is vele male groter dan in de dorpen. In de dorpen is veelal sprake van kleinere in- en uitbreidingsplannen in en aan de randen van het dorp. De economische drager van het gebied is met name de landbouw met daarnaast het recreatief (mede)gebruik.

Ambitie uit kwaliteitskaart

- Behoud en versterking van een brede waaier aan woon- en werkmilieus; elk dorp en stad zijn eigen kleur; vergroten van de diversiteit van steden
- Hoogteaccenten; (waaronder hoogbouw) vallen zoveel mogelijk samen met 'zwaartepunten' in de stedelijke structuur.
- Zwaartepunt van de verstedelijking ligt in stad en dorp binnen de invloedssfeer van hoogwaardig openbaar vervoer.
- Elke kern (dorp) ontwikkelt zijn eigen identiteit en bouwt voort

op haar karakteristieke structuur en ligging aan en in het landschap. Het dorp is deel van het omringende landschap, doordat onderliggende patronen herkenbaar zijn in de structuur van het dorp.

- Waar mogelijk blijven karakteristieke en beschermde stads- en dorpsgezichten ervaarbaar vanuit het omringende landschap.
- Bij nieuwe ontwikkelingen wordt gebruik gemaakt van de groen- en waterstructuur als onderdeel van het stads- en dorpsontwerp.
- Cultuurhistorisch waardevolle gebouwen worden behouden door ze waar mogelijk een functie te geven die aansluit bij de behoeften van deze tijd.
- Als ontwikkelingen plaatsvinden in of in de nabijheid van het historisch centrum dan dragen deze bij aan behoud en versterking van de vitale stads- en dorpscentra met een gevarieerd functioneel en ruimtelijk beeld. Als herstructurering, transformatie of uitbreiding plaatsvindt binnen de stad, dan draagt dit bij aan het in balans brengen van de mix aan woonmilieus.

Verstedelijkte Oude Rijnzone

Karakteristiek

De stedelijke band tussen Leiderdorp en Alphen aan den Rijn heeft zich sterk ontwikkeld langs de Oude Rijn. De zone tussen de Oude Rijn en de spoorlijn, de oeverwal, zal zich in de toekomst verdichten.

Ambitie

Bij nieuwe stedelijke ontwikkelingen gelden de ambities beschreven bij Oeverwal in 'Onderscheidend rivierengebied' (pag 39), en Rivierdijklint in 'Linten blijven Linten' (pag 75).

Dorp in veen

Karakteristiek

Zoeterwoude is oorspronkelijk een lintdorp in het veengebied. Het dorp is naar het westen toe uitgebreid. Het oorspronkelijke lint is nog goed herkenbaar, en ligt hoger tegen de kade en het boezemwater. Latere uitbreidingen liggen in de polders ongeveer een anderhalve meter lager. Binnen deze nieuwe wijken zijn

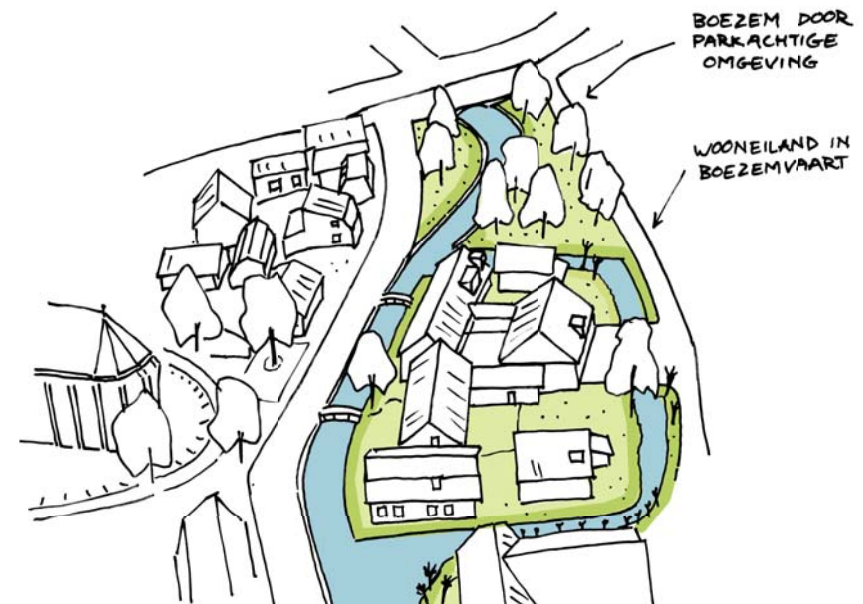
Zoeterwoude Dorp.

oorspronkelijke landschappelijk structuren, zoals de verkaveling niet meer herkenbaar. Aan de westkant is een ringweg aangelegd, die een onnatuurlijke grens voor het dorp vormt.

Ambitie

zie Veenlint in 'Linten blijven linten', met aanvulling:

- Bij nieuwbouw wordt rekening gehouden met de huidige korrel, het profiel en variatie in bebouwing, verscheidenheid langs de boezemvaart.
- Zoeterwoude ontwikkelt zijn eigen identiteit en bouwt voort op haar ligging in het veenweidelandschap.
- Bij nieuwe ontwikkelingen vormen onderliggende landschappelijke patronen een leidraad.
- De karakteristiek van het lint als centrum en 'besloten interieur' van het dorp blijft behouden en wordt versterkt. Het centrum fungeert als concentratiepunt voor routes en attracties.

Principetekening kern van Zoeterwoude boezem met enerzijds de dorpskern, en anderzijds boerderijen op eilanden (uit Landschapsvisie Kadeverbetering Zoeterwoude, Feddes/Olthof).

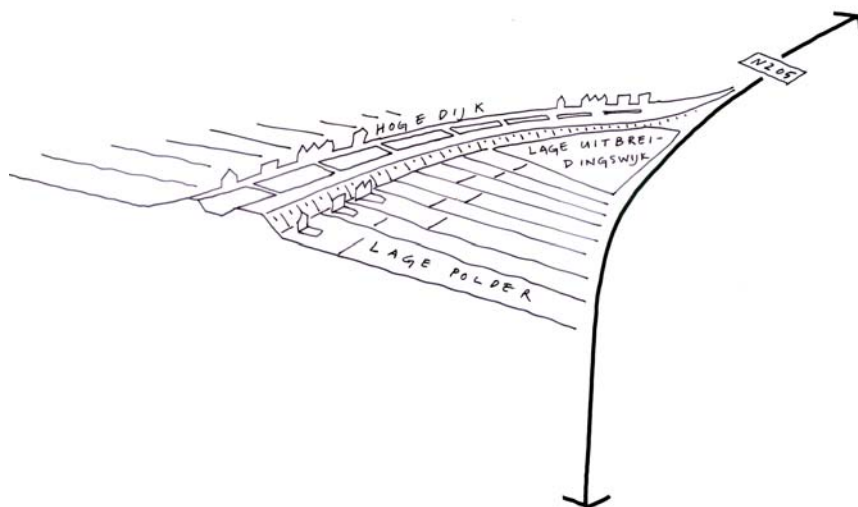
Dorp in droogmakerij

Karakteristiek

Hazerswoude-Dorp en Stompwijk zijn uitgebreide lintdorpen in de droogmakerij. De dijk met bebouwing en het water dat het oorspronkelijke lint vormt ligt ongeveer vier meter hoger dan omliggende polders.

Het lint van Stompwijk is smal en heeft een asymmetrisch profiel met hooggelegen bebouwing aan de westkant, en lager aan de voet van de dijk gelegen bebouwing aan de oostzijde. De uitbreiding van het dorp ligt laag in de polder.

Hazerswoude dorp heeft een bijzondere opbouw. Het water en de kade splitst zich op, met daartussen een stuk hoger gelegen, nooit afgegraven land, met daar midden doorheen de hoofdweg. Aan de noordzijde vormt een steilrand naar de polders de natuurlijke grens van het dorp. De zuidelijke steilrand splitst het dorp in tweeën, met de oude bebouwing hooggelegen, en nieuwere uitbreidingswijken lager in de polder.

Principetekening Stompwijk: een hoog lint in het landschap met rafelige achterkanten naar de polder toe.

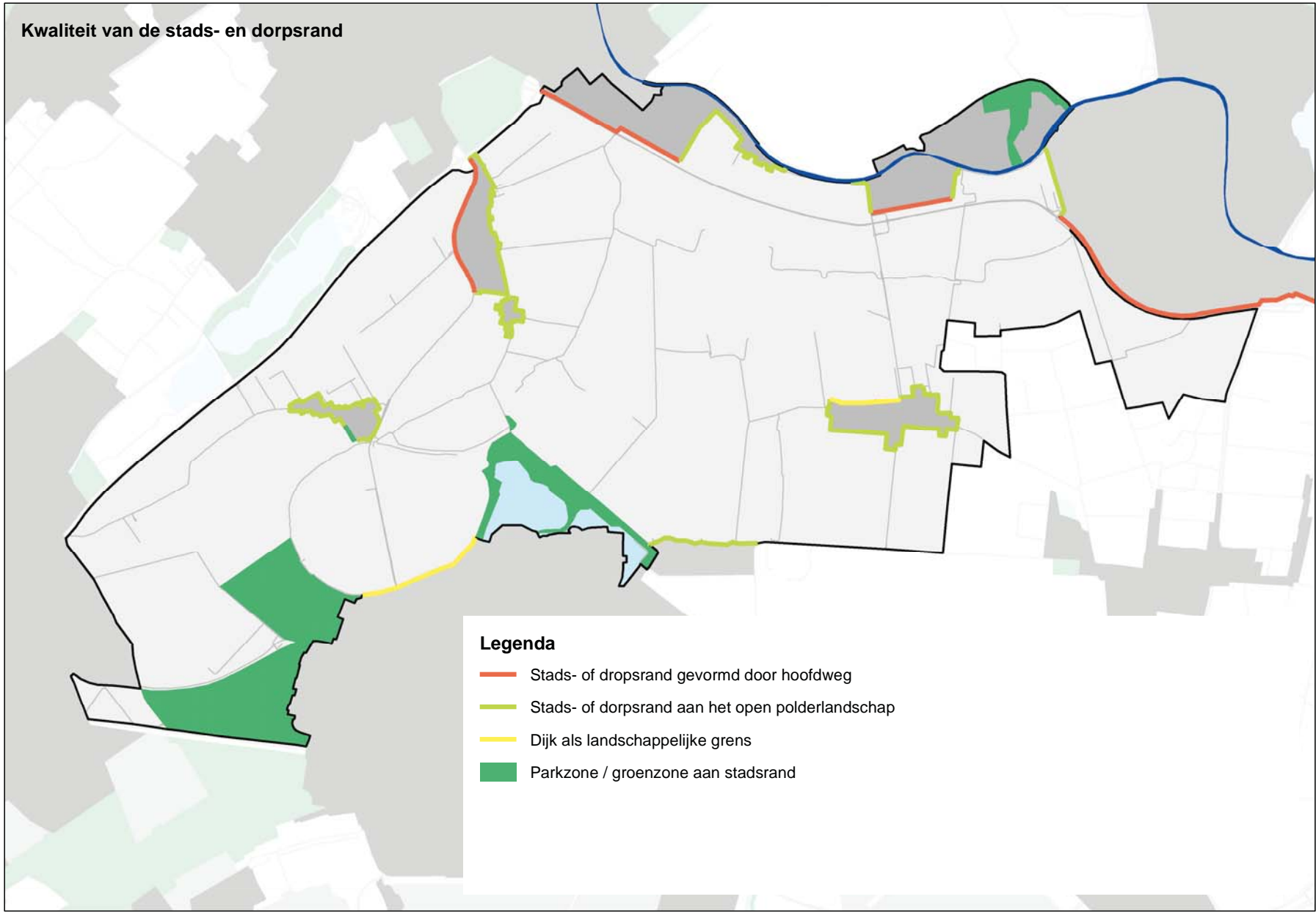
Ambitie

zie Droogmakerijlint in 'Linten blijven linten' pag 73), met aanvulling:

- Bij nieuwbouw wordt rekening gehouden met de huidige korrel, het profiel en variatie in bebouwing.
- Herkenbaar houden hoogteverschil tussen historisch 'eiland' en uitbreidingen in de polder.
- De karakteristiek van het lint als centrum en 'besloten interieur' van het dorp blijft behouden en wordt versterkt. Het centrum fungeert als concentratiepunt voor routes en attracties.
- Steilrand behouden en herkenbaarheid versterken.
- In Hazerswoude blijft de noordelijke steilrand behouden als de natuurlijke grens van het dorp. De zuidelijke steilrand blijft behouden en verder ontwikkeld als parkachtige zone dwars door het dorp.

De Steilrand door Hazerswoude-Dorp met links het de lage polder, en rechts het hoge oorspronkelijke onafgegraven veen.

Kwaliteit van de stads- en dorpsrand

Karakteristiek

Met stads- en dorpsranden worden de zones op de grens van bebouwd gebied en landschap bedoeld. Hier komen het landschap en de stad of dorp bij elkaar, hetgeen een zekere kwaliteit met zich meebrengt. De relatie tussen bebouwd gebied en landschap is afhankelijk van de karakteristieken van de bebouwingsrand en die van het aangrenzende landschap.

De kwaliteit van de overgangszone kan op verschillende manieren tot uitdrukking komen. Waar landschap en bebouwing als het ware 'met het gezicht naar elkaar' zijn gekeerd met een heldere en vaststaande landschappelijke grens onderscheiden we de kwaliteit van het front (contrast). Randen waar bebouwd gebied en landschap zijn verbonden door zichtbare en begaanbare doorlopende landschappelijke structuren worden gekenmerkt door de kwaliteit van verweving (contactkwaliteit). Randen waar de grens tussen bebouwing en landschap diffuus is bezitten de kwaliteit van de overlap tussen stad en landschap (contract).

In Wijk en Wouden onderscheiden we de stads- en dorpsrand gevormd door een hoofdweg, dorpsranden aan het veenweide landschap, dorpsranden aan het droogmakerijenlandschap, en recreatieve parkranden.

Ontwikkelingen

De meeste dorpen hebben aan de dorpsrand beperkte uitbreidingsruimte voor woningbouw of bedrijvigheid. Als dit zich voordoet is het een op maat gesneden ontwikkeling passend bij

de dorpsstructuur. Door de veranderende markt wordt op dit moment minder ontwikkeld dan voorzien. Dit biedt mogelijkheden om de betekenis van de dorpsrand opnieuw te interpreteren en de identiteit van de dorpen te versterken.

Ambitie uit kwaliteitskaart

Ontwikkelingen aan de stads- of dorpsrand dragen bij aan het realiseren van een rand met overgangskwaliteit.

Stads/dorpsrand gevormd door hoofdweg

Karakteristiek

De kwaliteit van stadsranden aan een weg zit in de parkachtige groenstrook die over het algemeen tussen de weg en de bebouwing ligt. De nadelen zijn een beperkte fysieke en visuele relatie met het landschap.

De stedelijke gebieden van Hazerswoude- en Zoeterwoude Rijndijk worden aan de zuidkant begrensd door de infrabundel gevormd door de N11 en de spoorlijn, die op de natuurlijke overgang tussen de oeverwal en het veenweide liggen. Het spoor is de feitelijke grens voor de bebouwing, maar tussen de bebouwing en het spoor is een groenstrook aanwezig met wandel- en fietsroutes en een parkachtig karakter. De smalle strook tussen spoor en N11 is onderdeel van de EHS. Het spoor, maar vooral ook de weg vormt een fysieke barrière van de stadsrand; de plekken waar je over kunt steken om het landschap in te fietsen of wandelen zijn beperkt.

Rond Alphen aan de Rijn ligt tussen de weg en de bebouwing nog een redelijke groenstrook en een grondwal die het geluid van de N11 tegenhoudt. Hierdoor zijn de negatieve gevolgen van de infra beperkt, maar is de relatie van de wijk met het polderlandschap

Stadsrand van Zoetermeer wordt deels gevormd door de rondweg.

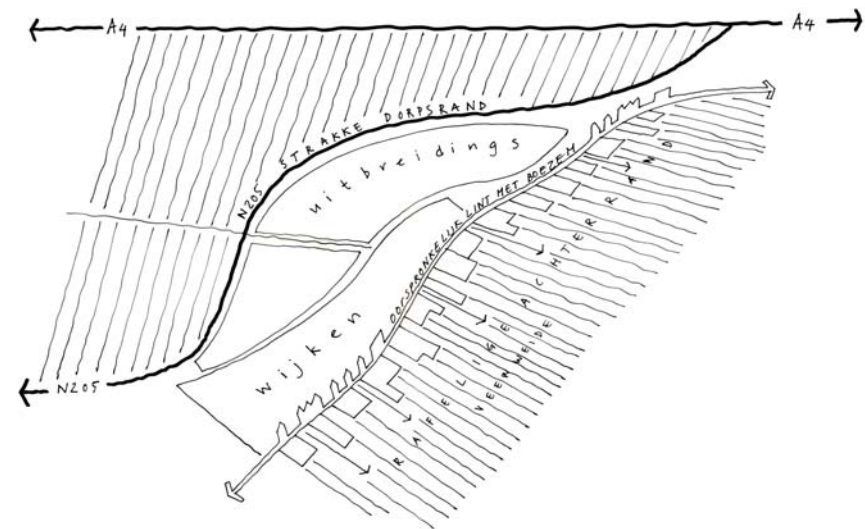
grotendeels verdwenen.

De weg rond Zoeterwoude vormt een gebiedsvreemde grens voor het dorp. De weg is ingeplant met grote bomen, en er ligt een parkachtige groenstrook tussen weg en bebouwing.

Ambitie

Waar mogelijk de relatie tussen stad en land versterken door:

- Barrière effect van de weg opheffen door langzaamverkeersroutes te maken de weg overbruggen.
- Behouden van doorzichten vanuit de stadsrand naar het landschap.
- Groene schil rond bebouwd gebied versterken, waardoor op afstand vanuit de polder de stadsrand herkenbaar en aantrekkelijk is.
- Tussen weg en bebouwing bij voorkeur werken met 'zachte' geluidswerende middelen als grondwallen en groenstroken, in plaats van 'harde' geluidsschermen.

Principetekening randen van Zoeterwoude: een strakke rand aan de rondweg, en een rafelige achterkant naar het veenweidelandschap.

Dorpsrand aan het open polderlandschap

Karakteristiek

De bebouwing is met de voorkant georiënteerd op het 'interieur' van het dorp; de kade en het boezemwater. De achterkant van de erven met beplanting vormt een groene rafelige rand richting het veenweidelandschap of droogmakerij.

Hazerswoude-dorp ligt gedeeltelijk hoog op niet afgegraven veen, en gedeeltelijk laag in de polder. De noordrand wordt gevormd door een steilrand naar de polders (zie Dijk als landschappelijke grens, blz 66).

Sloten, kades en paden verbinden het dorp met het landschap (contactkwaliteit). Vanuit de polder vormt het dorp een groen silhouet met de kerktoren als herkenningspunt.

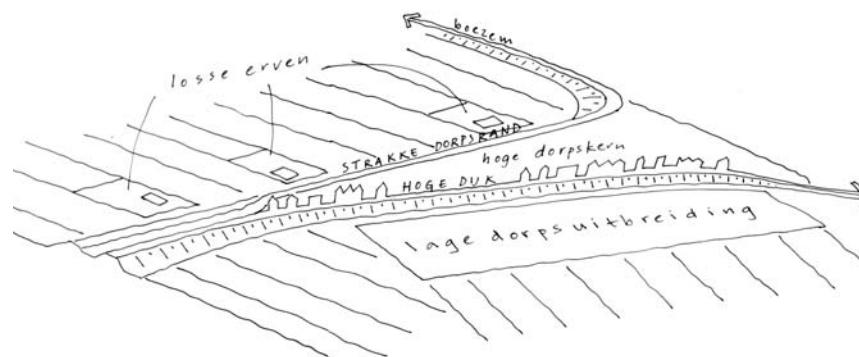

Zoeterwoude: rafelige dorpsrand aan de veenweidepolders.

Ambitie

De kwaliteit van de randen aan de polder zit in het contact met het landschap. Bij nieuwe ontwikkelingen dient rekening gehouden te worden met:

- Behouden en versterken van de verweving van dorpsrand met polderland, bijvoorbeeld met kerkepaden door de polder naar het dorp.
- Zicht vanuit het dorp langs landschappelijke structuren (sloten) naar het achterland.
- Behouden van de rafelige groene achterkanten van het dorp naar het landschap.

Principetekening Hazerswoude: een strakke landschappelijke rand aan de noordzijde en uitbreidingswijken laaggelegen in de polder aan de zuidkant.

Dijk als landschappelijke grens

Karakteristiek

De dijk van de Zoetermeerse Meerpolder vormt een heldere landschappelijke grens voor de stadsrand van Zoetermeer. Hier liggen de stad en het landschap met het gezicht naar elkaar toe en is de expressie tussen stad en land maximaal.

Bij Hazerswoude-dorp heeft de dijk aan de noordzijde van het dorp de vorm van een steilrand naar de polders. Hier heeft het dorp een helder landschappelijk front naar de polder.

Ambitie

- Behouden en versterken van de kwaliteit van het front door het gezicht van de stad zoveel mogelijk te richten op het landschap, en de landschappelijke kwaliteiten van het landschap te versterken.
- Versterken van de herkenbaarheid van de dijk als landschappelijke grens door een continuïteit in het profiel, inrichting en beplanting van de dijk.

Stadsrand met frontkwaliteit. Hier vormt de dijk van de Zoetermeerse Meerpolder de heldere landschappelijke grens tussen stad en land.

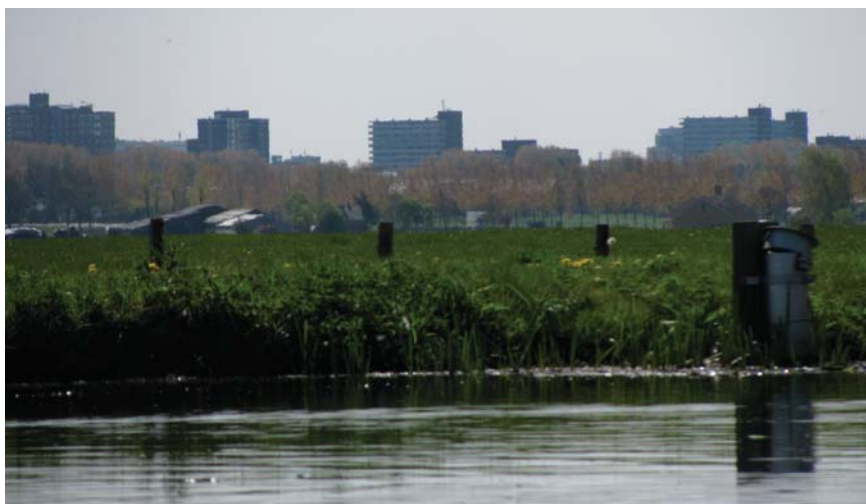
Parkzone aan de stadsrand

Karakteristiek

De randen van Zoetermeer zijn randen met overlapkwaliteit. De rand wordt gevormd door een mix van recreatiegebieden, golfbanen en sportvelden. Op dit moment liggen delen van de stad nog met de achterkant naar het landschap gekeerd. Dit is ook het geval bij Leidschenvveen. De opgave voor deze 'New Towns' is om kwaliteit van de rand te versterken door het gezicht meer naar het landschap te keren en een parkachtige overgangszone, met uitwisseling van programma's te ontwikkelen.

Ambitie

- Overlapkwaliteit van de rand van de 'New Towns' versterken door de randen van de stad als integrale ontwerpogave op te pakken.
- Stad ligt met het gezicht naar het landschap, een parkachtige overgangszone met een mix van functies vormt de rand.
- Er wordt aandacht besteed aan een dooradering van de stad en stads-rand met recreatieve routes, waardoor het landschap goed bereikbaar is.

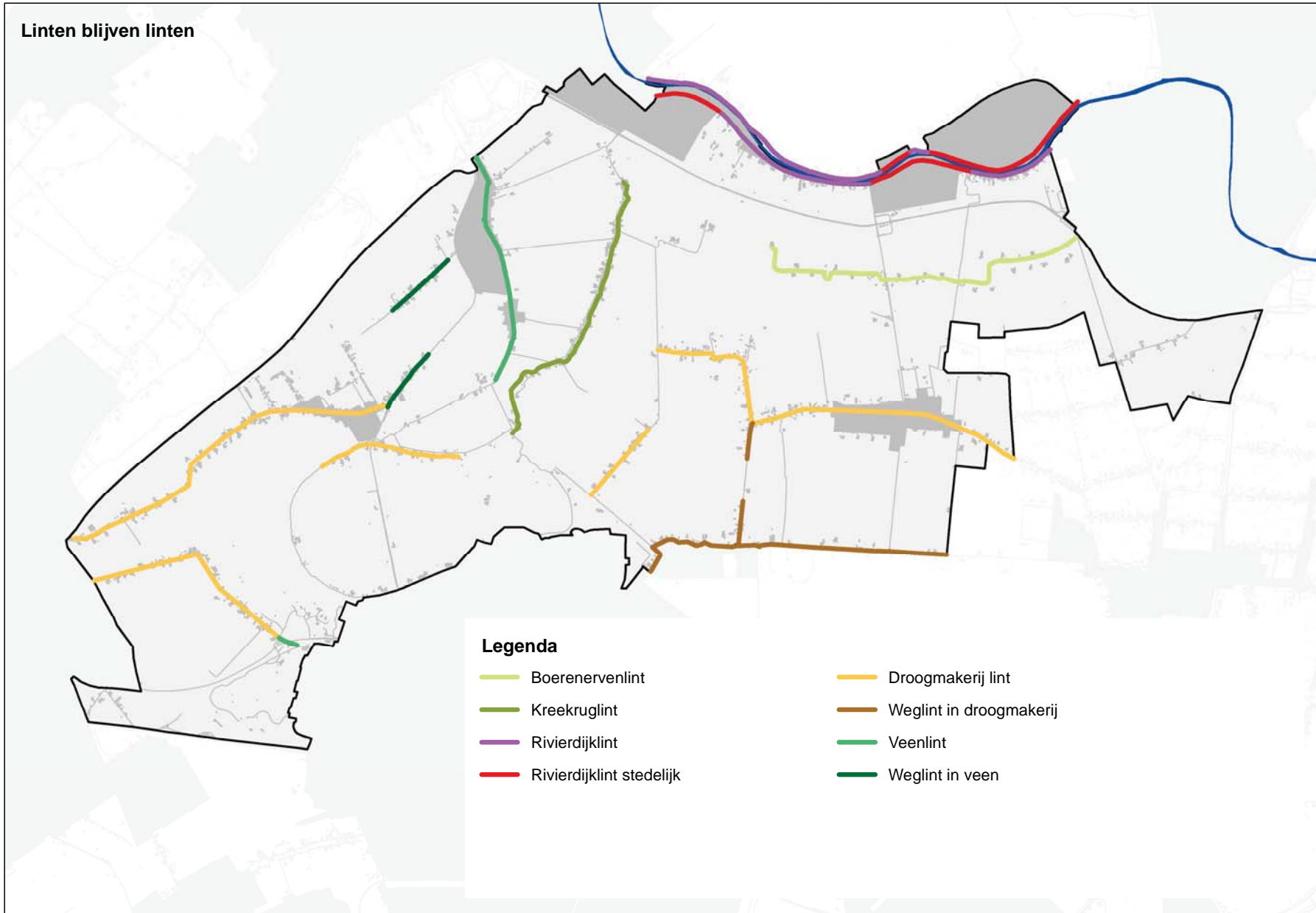
Stadsrand van Zoetermeer vanuit de polder: een gelaagde opbouw met groene rand en hoogbouwaccenten.

- De stadsrand vormt een herkenbaar en aantrekkelijk silhouet naar het polderlandschap door een gelaagde opbouw: een groene parkachtige rand met daarachter de stad met accenten in de vorm van hoogbouw.

Stadsrand met overlapkwaliteiten.

Linten blijven linten

Legenda

Boerenervenlint

Kreekruglint

Rivierdijklint

Rivierdijklint stedelijk

Droogmakerij lint

Weglint in droogmakerij

Veenlint

Weglint in veen

Linten blijven linten

Karakteristiek

De kenmerkende nederzettingvorm in dit polderlandschap is lintbebouwing. De linten bepalen in grote mate de leesbaarheid van het landschap; dorpskernen met woon- en werkfuncties ontstonden op kruispunten en waaierden in de vorm van linten uit langs de vaarten, kades en wegen. Aan de voorzijde van de lintbebouwing bevindt zich de hoofdontsluiting en een besloten huiselijke zone, aan de achterzijde het landschap. In de loop der tijd zijn de linten soms verdicht en uitgebreid.

De linten zijn onder te verdelen op basis van hun specifieke ontstaansgeschiedenis en kenmerken. Elk lint heeft zijn eigen profiel, ritme van bebouwing, beplanting en doorzichten, en relatie met het water en de omringende polders.

We onderscheiden in Wijk en Wouden een kreekruglint, veenlinten en droogmakerijlinten, weglinten in het veen of in de droogmakerij weglinten in de droogmakerij, een rivierdijklint, en een boerenervenlint.

Ontwikkelingen

Er vinden continue veranderingen plaats binnen de linten door de behoefte aan extra ruimte voor wonen, recreatie, bedrijvigheid of agrarische activiteiten. Hierbij blijft de bebouwing soms gehandhaafd, maar verandert de functie. In andere gevallen verandert ook de bebouwing of wordt bebouwing toegevoegd.

Door nieuwbouw wordt een lint verdicht, verbreed of verlengd of verandert de schaal van de bebouwing. Daarnaast is er binnen de landbouw een proces van schaalvergroting en verbreding gaande.

Dit heeft gevolgen voor verspreid liggende boerenerven in de linten.

Ambitie uit de kwaliteitskaart

- Linten blijven linten als onderscheidende bebouwingsvorm in het gebied.
- Linten behouden hun lineaire karakter, waarbij de achterzijde van de bebouwing een direct contact met het landschap heeft en de voorzijde aan de openbare weg of waterloop grenst.
- Bij nieuwe ontwikkelingen zijn de huidige korrel, profiel, transparantie en respect voor historische gaafheid van een lint richtinggevend.
- Bij grootschalige ontwikkelingen blijft het lint herkenbaar als bebouwingsvorm. Dit betekent dat er op gepaste afstand van het lint gebouwd wordt, waarbij het landschap, het lint en de nieuwe ontwikkeling bepalend zijn voor deze afstand. Het lint behoudt zijn eigen gezicht.

Kreekruglint

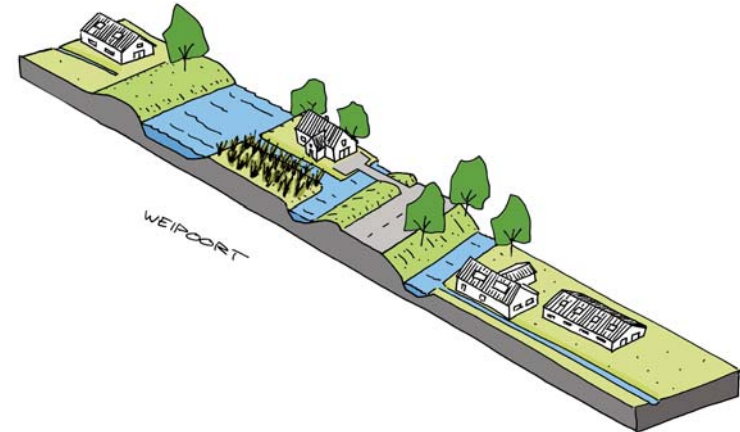
Karakteristiek

Weipoort is een monumentaal, schilderachtig bebouwingslint met zeldzame tweevoudige ontginningsas. Naast de dubbele bebouwingsstrook langs de weg ligt namelijk nog een ijl boerderijlint tussen de weg en de Weipoortse Vliet. Het lint loopt dood in het zuiden. Het lint van Weipoort is ontstaan op de net iets hogere gronden van een oude kreekrug. De Weipoortse Vliet is een gekanaliseerde veenstroom van waaruit omliggende polders zijn ontgonnen. Het beeld van het lint wordt bepaald door het grillige verloop van de kades, boezemwater dat ter hoogte van de weg ligt, en daarvan wordt afgeschermd door lage tuimelkades, hakhoutheilandjes, cultuurhistorische bebouwing en bruggetjes over het water.

Ambitie

Bij ontwikkelingen zijn de huidige korrel, profiel, transparantie en respect voor de historische gaafheid van het lint richtinggevend. Er zijn geen nieuwe ontwikkelingen gewenst. Inpassen van ontwikkelingen is maatwerk, waarbij rekening gehouden dient te worden met:

- Behouden van het karakteristieke 'drievoudige' lint.
- Behouden van de bestaande breedte, de opbouw van het profiel en beplanting van wegen en waterlopen.
- Behouden van monumentale bebouwing en bruggen.
- Openhouden van de bestaande spaties in het lint, waardoor doorzichten behouden blijven naar het open achterland
- Eilandjes met hakhout behouden als beeldbepalende elementen.
- Behouden van de directe relatie van erven met het water.
- Werk aan de kade is maatwerk, waarbij zeker karakteristieke tuimelkades behouden blijven.
- Erven worden direct ontsloten vanaf het lint.

Weipoort bestaat uit een dubbel ontginningslint, ofwel drie rijen bebouwing.

Karakteristieke tuimelkade tussen het weg en boezemwater, met hakhoutheilandjes.

Veenlint

Karakteristiek

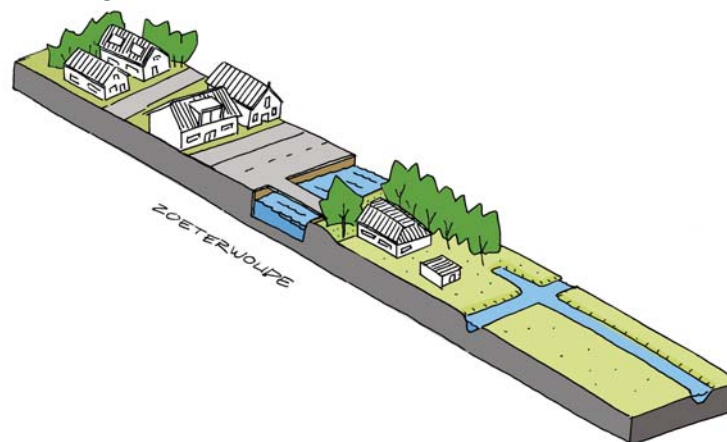
De veenlinten zijn ontstaan als ontginningsbasis voor het veengebied. Het profiel is asymmetrisch met de weg aan een kant op de kade. Bebouwing ligt met de voorkant richting de weg en het boezemwater, iets hoger gelegen dan het omringende landschap. Het lint van Zoeterwoude is aan de westkant flink uitgebreid. Naar het oosten is er nog veel doorzicht mogelijk tussen de bebouwing door over de sloten richting het polderlandschap. Zoeterwoude en Zuidbuurt zijn in de loop van de tijd naar elkaar toe gegroeid, en er is niet veel ruimte meer voor nieuwe ontwikkelingen.

Ambitie

Bij ontwikkelingen zijn de huidige korrel, profiel en transparantie van het lint richtinggevend. Nieuwe bebouwing is beperkt mogelijk. Inpassen van nieuwe ontwikkelingen is maatwerk, waarbij rekening gehouden dient te worden met:

- Erven zijn langwerpige en liggen haaks op de weg.
- Kavelrichting is langwerpige en haaks op de boezemgang

- Erven worden direct ontsloten vanaf het lint.
- Behouden van zicht naar het open achterland tussen de bebouwing door.
- Respecteren van het individuele erf karakter; ontwikkelingen dienen het erf als ruimtelijke eenheid te versterken.
- Nieuwe bebouwing is georiënteerd met de voorkant naar het lint en de rafelige achterkant naar het landschap.
- Nieuwe ontwikkelingen bij voorkeur op het bestaande erf. Mocht het noodzakelijk zijn uit te breiden dan beter achter erf dan erfverbreding.

Lint van Zoeterwoude met een harde kade, en een groene veelal geprivatiseerde kade.

Bebouwing direct aan het water in het lint.

Weglint in de veenpolder

Karakteristiek

Het lint van Westeinde ligt in de veenweidepolders, maar heeft een eigen karakteristiek. Het symmetrische lint ligt midden in een polder zonder kade of boezemwater. De weg ligt op polderniveau, met aan weerszijde polderwater. De erven liggen als groene eilanden aan weerszijden van de weg en zijn middels een bruggetje over het polderwater ontsloten. Dit open en agrarische lint is een tussenstap geweest in de ontginning vanaf de Vliet. Er is weinig ruimte voor nieuwe ontwikkelingen. Eventuele ontwikkelingen zullen vooral uitbreidingen van bestaande erven betreffen.

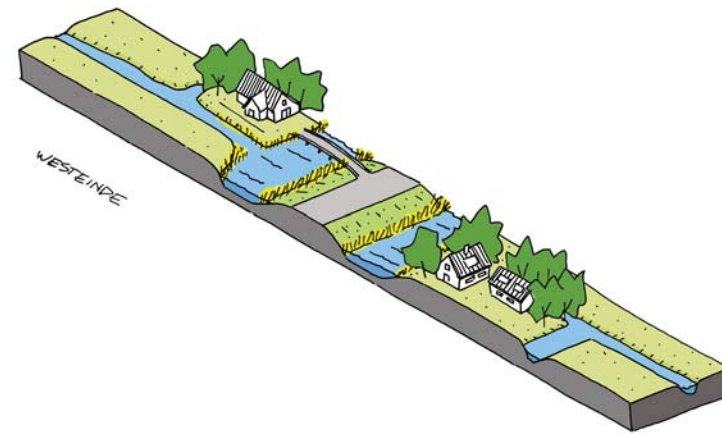
Ambities

Bij ontwikkelingen zijn de huidige korrel, profiel, en transparantie van het lint richtinggevend. Nieuwe bebouwing is beperkt mogelijk. Inpassen van nieuwe ontwikkelingen is maatwerk, waarbij rekening gehouden dient te worden met:

- Erven zijn langwerpig en liggen haaks op de weg.
- Erven worden direct ontsloten vanaf het lint.
- Openhouden van de bestaande spaties in het lint, waardoor

doorzichten behouden blijven naar het open achterland.

- Nieuwe bebouwing is georiënteerd met de voorkant naar het lint en de rafelige achterkant naar het landschap.
- Nieuwe ontwikkelingen bij voorkeur op het bestaande erf. Eventuele uitbreidingen beter achter het erf dan erfverbreding.
- Nieuwe ontwikkelingen liggen laag in de polder, dus geen ophogingen.
- Behouden van het waterrijke karakter van het lint.

Een waterrijk lint met een rafelige achterkant.

Westeinde als smal waterrijk lint, bebouwing georiënteerd op de weg.

Droogmakerijlint

Karakteristiek

De linten in de droogmakerij liggen aan het (boezem)water, hoog boven het omringende polder landschap, op restanten van het voormalige uitgestrekte veengebied. De linten zijn asymmetrisch met een weg op een kant van de kade. De kades hebben een flauw talud richting de ongeveer vier meter dieper gelegen polders. De bebouwing aan de kant van de weg ligt over het algemeen laag in de polder, aan de kant van het water staat de bebouwing bovenop de kade. Tussen de bebouwing door is er zicht op het achterland.

Ambitie

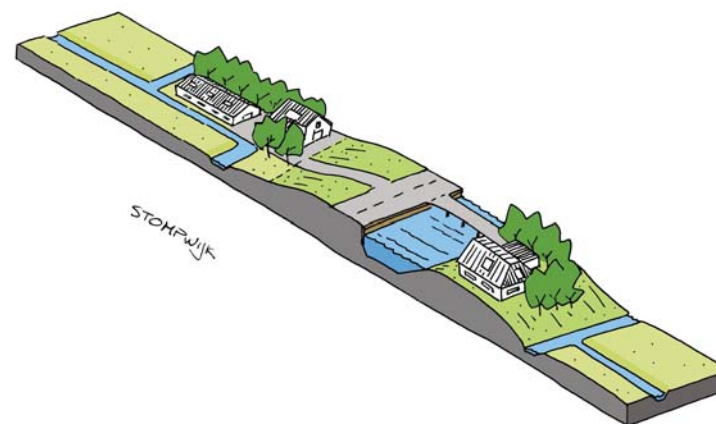
Bij ontwikkelingen zijn de huidige korrel, profiel, en transparantie van het lint richtinggevend. Nieuwe bebouwing is beperkt mogelijk. Inpassen van nieuwe ontwikkelingen is maatwerk, waarbij rekening gehouden dient te worden met:

- Bij ontwikkelingen aan de kade blijft het karakteristieke asymmetrische profiel behouden.
- Erven worden direct ontsloten vanaf het lint.

Lint van Stompwijk. Karakteristiek asymmetrisch profiel met bebouwing op de kade enerzijds, en bebouwing in de polder aan de andere kant.

- Op plekken van bestaande openheid in het lint behouden van het ruime doorzichten van minimaal 2 kavels breed naar het open achterland.
- Zicht tussen alle boerderijen naar het achterland is van belang en dient bewaard te blijven.
- Respecteren van het individuele erf karakter; ontwikkelingen dienen het erf als ruimtelijke eenheid te versterken.
- Nieuwe bebouwing is georiënteerd met de voorkant naar het lint en de rafelige achterkant naar het landschap.

Lange flauwe taluds lopen naar de droogmakerijpolder vier meter lager.

Weglint in de droogmakerij

Karakteristiek

De Hoogeveenseweg is een lint in de droogmakerijen dat op polderniveau ligt. Aan de doorgaande weg liggen boerderijen op afstand van elkaar, op ingeplante besloten erven.

Ambitie

Bij ontwikkelingen zijn de huidige korrel, profiel, en transparantie van het lint richtinggevend. Er is ruimte voor nieuwe bebouwing. Inpassen van nieuwe ontwikkelingen is maatwerk, waarbij rekening gehouden dient te worden met:

- Erven zijn langwerpig en liggen haaks op de weg.
- Erven worden direct ontsloten vanaf het lint.
- Boerenerven liggen als groene eilanden aan de weg, daartussen blijven brede doorzichten naar het open achterland behouden.
- Nieuwe bebouwing is georiënteerd met de voorkant naar het lint en de achterkant naar het landschap.
- Eventuele uitbreidingen van het erf eerder achter bestaand erf

dan er naast.

- Nieuwe ontwikkelingen liggen laag in de polder, dus geen ophogingen.
- Respecteren van het individuele erfkarakter; ontwikkelingen dienen het erf als ruimtelijke eenheid te versterken.

Hoogeveenseweg.

Rivierdijklint

Karakteristiek

Dit was het vroegst bebouwde gebied, vanwaaruit het achterliggende land is ontgonnen. De ontginningsrichting is haaks op de rivier. Het rivierdijklint kenmerkt zich door een mix van bedrijvigheid en wonen, statige boerderijen en opvallend langgerekte bebouwing met groen ingeplante erven. Enkele monumentale boerderijen staan op enige afstand van de weg, waar kleiruggen wat verder van de rivier af liggen. Tussen de bebouwing door zijn lange zichtlijnen de polder in. De weg ligt over het grootste gedeelte aan het water, vaak met het jaagpad tussen weg en water. Op smalle buitendijkse stroken land heeft zich in eerste instantie watergebonden industrie gevestigd, maar later ook woonbebouwing.

Ambities

Bij ontwikkelingen zijn de huidige korrel, profiel, en transparantie van het lint richtinggevend. Bij nieuwe ontwikkelingen dient rekening gehouden te worden met:

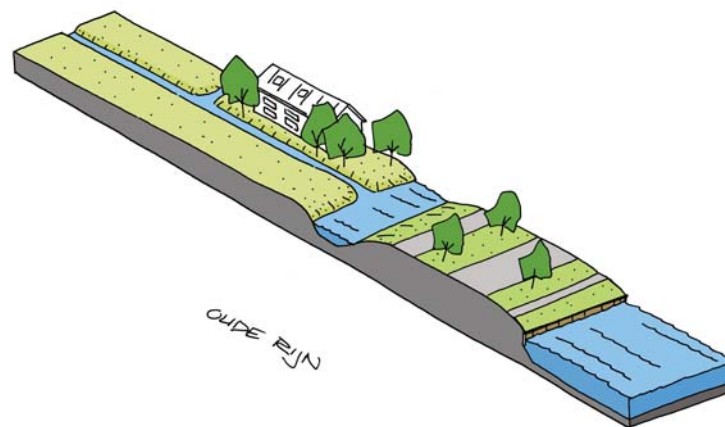
- Hoge cultuurhistorische waarde van het rivierlint, er wordt

Rivierdijklint. Herkenbaar houden van de haakse verkaveling, en doorzichten over de sloten naar het achterland.

inspiratie geput uit oorspronkelijke elementen en geschiedenis.

- De oorspronkelijke verkavelingsrichting blijft herkenbaar. Over sloten haaks op de oeverwal blijft zicht mogelijk naar open veenweidelandschap.
- De directe relatie tussen het lint en de rivier blijft behouden, zowel door het zicht over het water te handhaven, als door openbare oevers te behouden.
- Bebouwing staat met de voorkant naar de weg, en met de achterkant naar het polderlandschap.

Openbare oever. Hier ligt het jaagpad tussen weg en water.

Rivierdijklint stedelijk

Karakteristiek

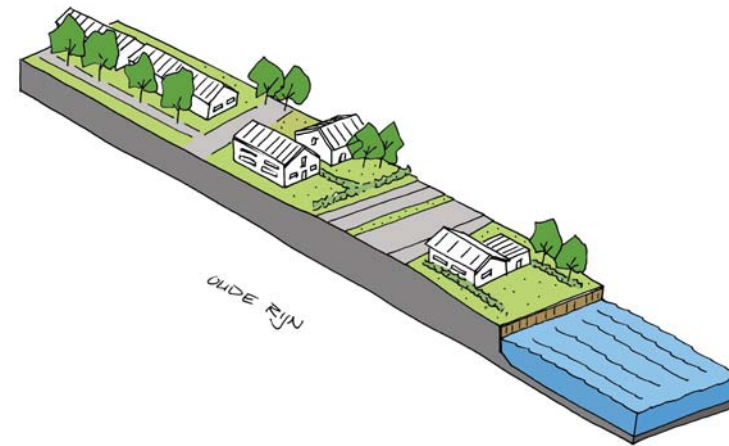
Het rivierlint langs de Oude Rijn is over grote delen verworden tot een stedelijk lint op de oeverwal. Het gebied leent zich door de hogere ligging ten opzichte van het polderlandschap goed voor bebouwing. Waar het lint opgeslokt wordt door stedelijk gebied verdwijnt vaak de visuele relatie vanaf de weg met het water.

Ambities

zie Oeverwal in 'Onderscheidend rivierengebied' (pag 39), met aanvulling:

Bij nieuwe ontwikkelingen dient rekening gehouden te worden met:

- Het rivierdijklint blijft herkenbaar als oorspronkelijke bebouwingsvorm.
- Nieuwe ontwikkelingen in de directe omgeving van het rivierlint krijgen een voorkant aan de weg/aan het water, en een achterkant richting het achterliggende polderlandschap
- Ontwikkelingen dragen bij aan de herkenbaarheid van de typerende gestrekte verkaveling haaks op de rivier.

Rivierdijklint bij Zoeterwoude-Rijndijk.

Bebouwing staat met voorkant naar het water. Waar mogelijk is doorzicht naar de rivier.

Boerenervenlint

Karakteristiek

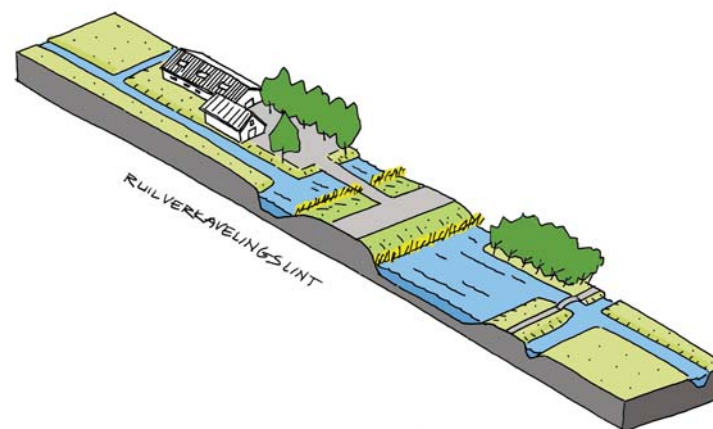
Het boerenervenlint in de veenweidepolder dateert uit de tijd van de ruilverkaveling. Nieuwe boerderijen kregen een plek aan een nieuw aangelegde ruilverkavelingsweg. Deze weg is slechts van een kant te bereiken en loopt naar beide zijden dood. Het lint ligt autonoom in de polder: landschappelijke structuren zoals de verkaveling lopen aan beide kanten van het lint door. De boerderijen liggen als losse kralen aan de weg en hebben een grote ingeplante kavel. Tussen de erven is nog veel ruimte en zicht naar de polder. In het lint speelt schaalvergroting en -verbreding van de agrarische bedrijven.

Ambities

Bij nieuwe ontwikkelingen dient rekening gehouden te worden met:

- Het lint meer verknopen in het recreatieve routenetwerk, onder andere door routes te maken langs de waterlopen haaks op de Oude Rijn, en water zoveel mogelijk bevaarbaar te maken
- Erfvergroting in het lint is mogelijk als erven als losse groene eilanden herkenbaar blijven.

- Eventuele nieuwe erven worden vormgegeven als losse groene eilanden, en belemmeren niet het bestaande doorzicht.
- Het lint blijft herkenbaar als later toegevoegd lint in de polder. Dit kan door behouden van de karakteristieke doorlopende lange kavels en kavelsloten.

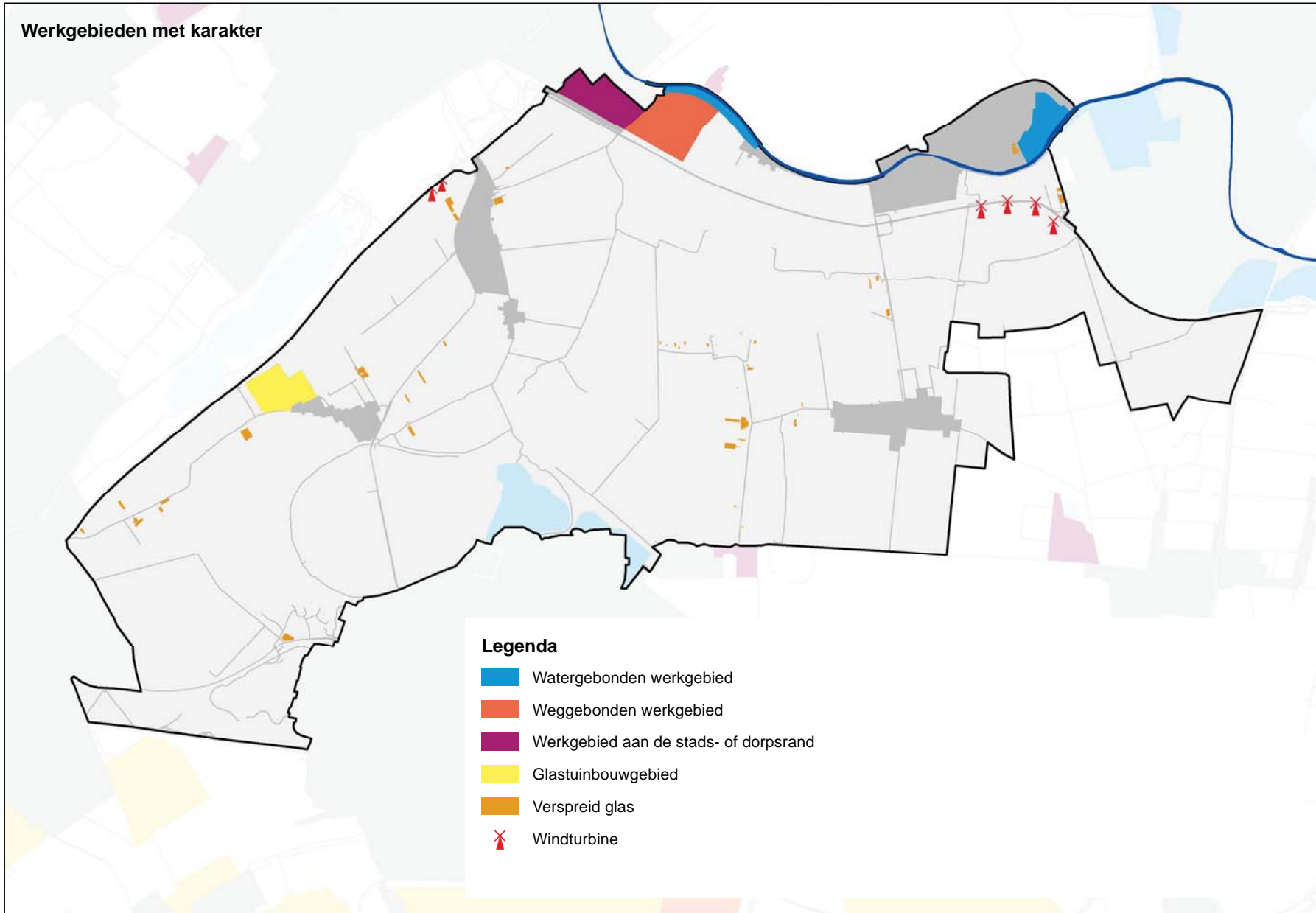

Boerenervenlint.

Ruime groene erven met brede doorzichten naar het achterland.

Werkgebieden met karakter

Werkgebieden met karakter

Karakteristiek

Voor werkgebieden met karakter wordt onderscheid gemaakt tussen watergebonden werkgebied op de oeverwal van de Oude Rijn, weggebonden werkgebied langs de N11, bedrijventerreinen aan stadsrand van Zoeterwoude-Rijndijk en glastuinbouw ten westen van Stompwijk. Ambities gelden met name bij transformatie, herstructurering of nieuwe ontwikkelingen van bedrijventerreinen.

Ontwikkelingen

In de Oude Rijn zone is er een duidelijk verschil tussen terreinen die langgerekt langs het water liggen en terreinen die tussen de Rijndijk en de spoorlijn liggen. Een aantal gebieden zijn sterk verouderd en zullen de komende tijd geherstructureerd worden. De Structuurvisie voor de regio spreekt de ambitie uit om op eigen wijze te groeien.

Daarbij wordt ingezet op: weggebonden en watergebonden bedrijvigheid. Met accenten op: bovenlokaal, kadegebonden activiteiten, detailhandel, logistiek, duurzame energie, landbouw, grote bedrijventerreinen en toerisme.

In de poldergebieden ligt het accent in de kernen van de dorpen op detailhandel en landbouwfuncties in de linten.

Het glastuinbouwgebied is verouderd en zal transformeren.

Verspreid glas wordt in de loop van de tijd opgeruimd, en verplaatst naar glasconcentratiegebieden.

Ambitie uit de kwaliteitskaart

- Watergebonden werkgebieden zijn werkgebieden gekoppeld aan binnenvaartwater.

- Weggebonden bedrijvigheid; dit zijn werkgebieden gekoppeld aan een op/afrit van het hoofdinfrastructuurnet. Er is ruimte voor bedrijven die afhankelijk zijn van een betrouwbare en vlotte bereikbaarheid via de weg. Het terrein heeft een ruime, verkeersveilige, functionele opzet met voldoende (gedeelde) parkeervoorzieningen.
- Daar waar bedrijventerreinen de entree van een stad of dorp vormen wordt extra aandacht geschonken aan de beeldkwaliteit (rand) van het terrein. Deze terreinen zijn het visitekaartje van dorp of stad. Doorgaande routestructuren worden gerespecteerd of krijgen een gelijkwaardige vervanger. Het terrein of haar omgeving is aantrekkelijk voor verschillende gebruikers.

Watergebonden werkgebied

Karakteristiek

Aan het water van de Oude Rijn liggen nog enkele werkgebieden die afhankelijk zijn van het water als aan- en afvoerroute. Bedrijven staan tussen de weg op de dijk en het water, en zijn duidelijk naar het water toe georiënteerd.

Ambitie

- De relatie tussen het water en het werkgebied blijft bij nieuwe ontwikkelingen zichtbaar. De relatie tussen functie en vorm is duidelijk zichtbaar.
- Er wordt respectvol omgegaan met het cultuurhistorisch en industriële erfgoed langs de Oude Rijn.
- Er is ruimte voor overslag en opslag. Bij ontwikkelingen wordt gezorgd voor een gepaste overgang tussen terrein en omgeving en het benutten van de milieuruimte zonder hinder voor de omgeving.

Watergebonden werkgebied. Een duidelijke relatie met het water.

Werkgebied aan de stadsrand

Karakteristiek

Het bedrijventerrein aan de rand van Zoeterwoude-Rijndijk ligt van het stedelijke woongebied afgeschermd door een groenstrook met een waterpartij. Aan de andere zuidkant ligt het werkgebied opgesloten door het spoor en de N11.

Ambitie

- Er wordt extra aandacht besteed aan de uitstraling van het werkgebied aan de stadsrand. Het groene karakter van (randen van) het terrein blijft behouden of wordt versterkt.
- Bedrijventerreinen aan de stadsrand zijn geen hermetisch gesloten gebied; er wordt aandacht besteed aan routes en landschappelijke structuren die door het bedrijventerrein worden doorgezet.
- Bedrijventerreinen aan de rand van de stad kunnen ook aantrekkelijk zijn voor andere vormen van gebruik. Een goed voorbeeld hiervan is het terrein van Heineken, dat op een voormalig landgoed ligt dat tevens als parkje functioneert.

Het Heineken terrein is groen en parkachtig aan de rand van de stad.

Weggebonden werkgebied

Karakteristiek

Het weggebonden werkgebied ligt tussen de Oude Rijn en de N11. Door de nabijheid van de stadsrand gelden voor dit gebied dezelfde ambities als voor het werkgebied aan de stadsrand.

Ambitie

zie werkgebied aan de stadsrand (pag 80), met toevoeging:

- Terreinen ontwikkelen een aantrekkelijke of opvallende voorkant naar de weg.

Glastuinbouwgebied

Karakteristiek

Tussen het lint van de Stompwijkse weg, en de autosnelweg A4 ligt een relatief kleinschalig en in zichzelf gekeerd gebied met glastuinbouw. Dit terrein wordt middels twee doodlopende wegen ontsloten vanaf het lint. Vanaf de snelweg zorgen de kassen voor een enigszins rommelig en versnipperd beeld over de polder.

Het glastuinbouwgebied heeft een naar binnen gekeerd karakter met doodlopende wegen.

Ambitie

Bij nieuwe ontwikkelingen of transformatie van het gebied geldt:

- Het glastuinbouwgebied blijft duurzaam en kleinschalig, en verstoort zo min mogelijk het panorama vanaf de A4.

Verspreid glas

Karakteristiek

Op enkele plekken in het gebied zijn losse kassen aanwezig.

Ambitie

- Indien de mogelijkheid zich voordoet verspreid glas opruimen.

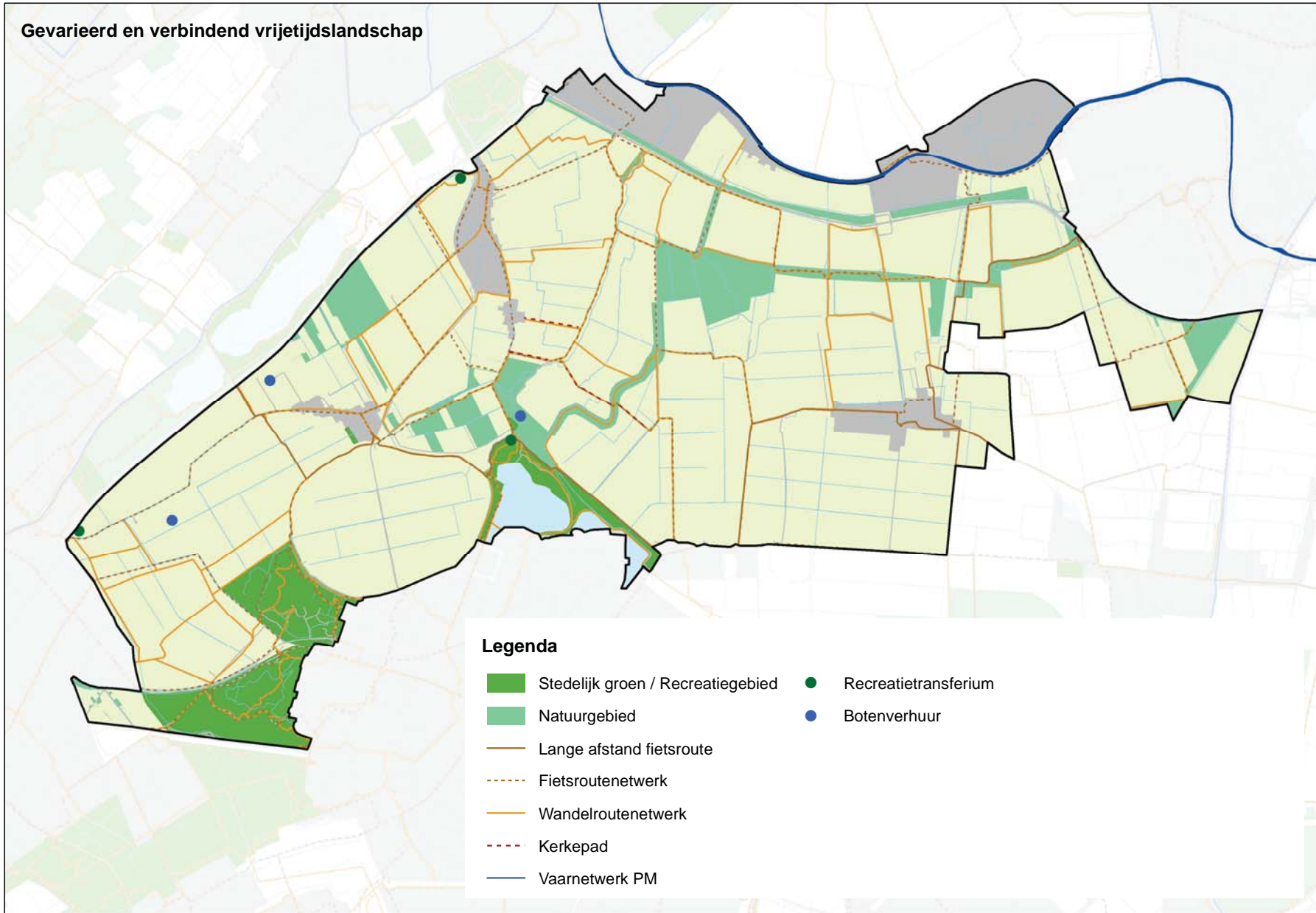
Windturbine

Karakteristiek

Modernere elementen in de polder zijn de nieuwe windmolens. Deze zijn niet meer weg te denken, en vormen zeer herkenbare oriëntatiepunten op de grens van stad en land. De windturbines staan langs de grotere infrastructurele lijnen in het gebied.

Ambitie

- Windturbines staan aan de rand van het gebied, aan grotere infrastructurele lijnen, en vormen zo oriëntatiepunten op een hoger schaalniveau vanaf de weg.

Gevarieerd en verbindend vrijetijdslandschap

Karakteristiek

Gelegen in het stedelijke gebied tussen Leiden, Alphen, Den Haag, Leidschenveen en Zoetermeer, is Wijk en Wouden het een aantrekkelijk uitvalsgebied voor voornamelijk landelijke vormen van recreatie, zoals natuurbeleving, wandelen, fietsen en skaten. Hiervoor is een uitgebreid en goed gemarkeerd routenetwerk aangelegd. Het polderlandschap leent zich ook uitstekend voor waterrecreatie en schaatsen in de winter. Recreatietransferia vormen in dit netwerk overstapplaatsen tussen verschillende vervoersmodaliteiten als auto, fiets of kano en kunnen een toeristisch-recreatieve bestemming op zich zijn. Door het hele gebied heen vinden we in toenemende mate plekken die recreanten aantrekken. Veel boeren verbreden hun werkveld door naast het boerenbedrijf ook iets met recreatie en toerisme te doen. De wat intensievere vormen van recreatie vinden we voornamelijk langs de rand van Zoetermeer, in het stedelijk groen en recreatiegebieden.

Ontwikkelingen

Nieuwe schakels in het routenetwerk van fiets- en wandelpaden vergroten de bereikbaarheid van het gebied voor de recreant. Dit kunnen boerenlandpaden zijn, maar ook stad-landverbindingen en routes op de grotere schaal die de barrièrewerking van de grote doorgaande infrastructuur rond het gebied kunnen verminderen. Nieuwe stad-landverbindingen De potentie voor waterrecreatie is groot door een netwerk van vaarten, tochten en sloten. Ook hiervoor wordt gezocht naar mogelijkheden om meer en grotere vaarrondjes te maken door barrières in het vaarnetwerk op te heffen of verbindingen te leggen. Hier profiteren ook de schaatsers van.

De recreatieve verbreding van de enkele agrariërs zorgt voor druk

bezochte plekken, hetgeen verkeers- en parkeerdruk met zich meeneemt.

Het recreatief transferium is een oplossing voor het ontsluitingsprobleem. Een recreatieve entree van het gebied waar vandaan met de fiets het gebied ingegaan kan worden. Een plek waar de streek zich presenteert (producten, activiteiten e.d). Op dit moment wordt het transferium bij Zoeterwoude ontwikkeld, en zijn er plannen voor nog twee nieuwe transferia.

De nieuwe Driemanspolder wordt voor waterberging ingericht maar zal daarnaast voor de recreatie nieuwe mogelijkheden aan het gebied toevoegen.

Ambitie uit de kwaliteitskaart

- Voorkomen van (nieuwe) obstakels in het recreatief netwerk
- Waar mogelijk toevoegen van openbare verbindingen en routes.
- Toegankelijke en multifunctionele landschappen in de nabijheid van de stad met een hoge gebruiks- en belevingswaarde.
- Sterke verbinding stad-land door een aansluitend routenetwerk voor fietsen, varen en wandelen.
- Verbeteren van de recreatieve gebruikswaarde en belevingskwaliteit van de vaarnetwerken.
- Verbinden van het stedelijk groen door middel van recreatieve doorgaande routes.
- Ontwikkelingen vergroten de diversiteit in ruimtelijke inrichting en programma tussen de verschillende recreatie- en groengebieden.
- Toegankelijk en beleefbaar maken van unieke natuurlandschappen van Zuid-Holland in evenwicht met de ecologische draagkracht ter plaatse.
- De transferia zijn gebiedsspecifiek ingericht, herkenbaar als transferium en representatief met een hoge ontwerp kwaliteit.

Lange afstand fietsroute

Karakteristiek

Door Wijk en Wouden lopen twee lange afstand fietsroutes: de LF2 Stedenroute, en de LF4 Midden-Nederlandroute. De Stedenroute loopt van Amsterdam tot Brussel wisselt cultuur, architectuur en bedrijvigheid van de grote steden met de rust van typisch Hollandse en Vlaamse landschappen. De Midden- Nederlandroute loopt van oost naar west nederland, en doorkruist daarmee alle typerende landschappen van midden Nederland. De veenweidepolders, dijken, lintdorpen en molens vormen het typische Hollandse decor voor deze routes.

Ambitie

- Voorkomen van (nieuwe) obstakels in het netwerk van routes.
- Behouden van de mogelijkheid om de typisch Hollandse landschappen langs deze route te beleven.

Trekponde over de Ommedijkse Watering.

Fietsknooppunten netwerk

Karakteristiek

Het gebied kent een fijnmazig netwerk van fiets- routes. Naast dit netwerk zijn er nog enkele gethematiseerde routes en een ATB-route. De routes verbinden stad, dorp en land en bieden de mogelijkheid om het hele gebied te verkennen. In het uitvoeringsprogramma Fiets worden toekomstige fietspaden en stad-landverbindingen benoemd.

Ambitie

- Voorkomen van (nieuwe) obstakels in het netwerk van routes.
- Waar mogelijk toevoegen van ontbrekende schakels in het netwerk.
- Maken van aantrekkelijke verbindingen tussen stad en land.
- Verknopen van het gebied langs de Oude Rijn met het polderlandschap door recreatieve routes te koppelen aan historische of landschappelijke lijnen haaks op de Oude Rijn.
- Verbindingen maken tussen het recreatieve systeem van de polders en het strandwallenlandschap ten westen van Wijk en Wouden.
- Eventuele nieuwe paden volgen bestaande landschappelijke structuren als kavelpatroon en dijken.
- Nieuwe fietspaden langs de weg worden vormgegeven als aantrekkelijke vrijliggende paden.
- Ontwikkelen van een doorgaande route op de kade op de overgang tussen de droogmakerijen en de veenweidepolders.

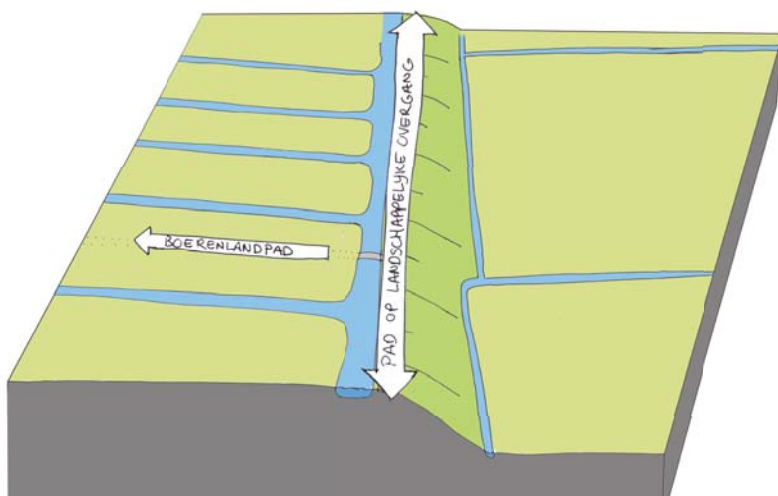
Wandelroute netwerk

Karakteristiek

Het gebied kent een fijnmazig wandelroute netwerk. Enkele wandelroutes zijn gemarkeerd (Oostgeerroute, Noord Aa route en Zaans rietveldroute) en sommige routes bestaan uit boerenlandpaden (Balkengatroute, Weipoortroute, Oostvaartroute, Westvaartroute en de Steilrandroute). De routes verbinden stad, dorp en land, en bieden de mogelijkheid om het hele gebied te verkennen.

Ambitie

- Maken van ontbrekende schakels in het routenetwerk.
- Maken van aantrekkelijke verbindingen tussen stad en land.
- Nieuwe paden volgen bestaande landschappelijke structuren als kavelpatroon en dijken.
- Nieuwe paden door de polders als boerenlandpaden: onverhard en over boerenland.
- Ontwikkelen van een doorgaande route op de kade op de overgang tussen de droogmakerijen en de veenweidepolders.

Principe pad op overgang tussen droogmakerijen en de veenweidepolders.

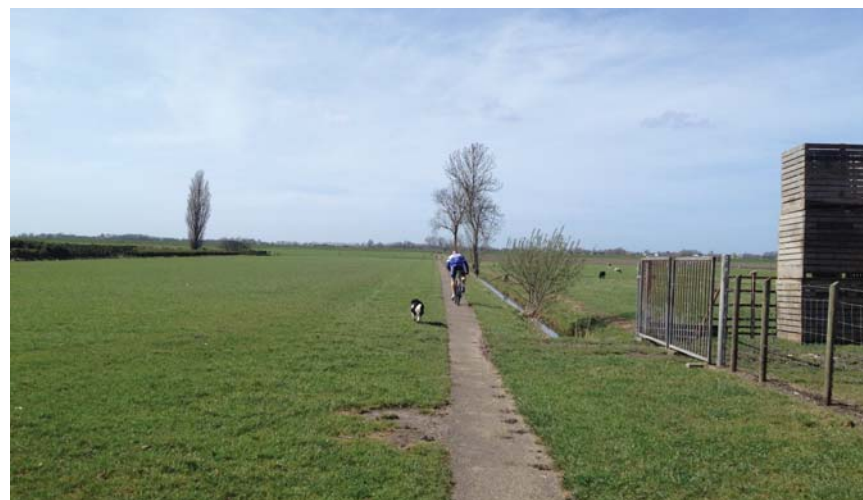
Kerkepad

Karakteristiek

In Wijk en Wouden liggen twee parallelle kerkepaden door de Westbroekpolder, tussen Zuidbuurt en Weipoort: het Korte Kerkepad en het Lange Kerkepad. Tussen Weipoort en Gelderswoude ligt nog het Gelderswoudse Kerkepad. Deze paden zijn bijzonder en hebben een lange geschiedenis. Vroeger toen er nog minder wegen door het gebied liepen werden ze gebruikt om naar de kerk te gaan, nu zijn het recreatieve verbindingen tussen de verschillende dorpen.

Ambitie

- Behouden van de toegankelijkheid en herkenbaarheid van de kerkepaden, door de polder met zicht op de kerk.
- Behouden van de kerkepaden als smalle recreatieve paden door de polders.

Fietser op een kerkepad bij Zuidbuurt.

Bevaarbaar water

Karakteristiek

Het waterrijke polderlandschap met vele riviertjes, sloten, ringvaarten en plassen heeft een geweldige potentie voor waterrecreatie (en voor schaatsen in de winter). Ook de Oude Rijn is een aantrekkelijke recreatieve vaarroute. Op meerdere plekken in het gebied zijn kano's of sloepen te huur. Toch is de mogelijkheid om door het hele gebied te varen beperkt: op vele plekken vormen vaste lage bruggen barrières in het aaneengesloten boezemwater. De verschillen in waterpeil tussen boezem, plassen en poldersysteem zorgen verder voor beperkingen in de vaarmogelijkheden.

Ambitie

- Vergroten van het bevaarbare water, en creëren van vaarrondjes door barrières te slechten. Dit kan bijvoorbeeld door bij vervanging van bruggen te kiezen voor beweegbare bruggen.

Bruggen waar mogelijk beweegbaar.

- Koppelingen maken tussen boezemwater en plassen voor waterrecreatie. Dit kan door sluizen aan te leggen, of door mogelijkheden te maken om kano's en kleine bootjes over land te vervoeren.
- Kanoverhuur mogelijk maken bij recreatieve transferia. Vanaf hier wordt het voor mensen die met de auto komen ook mogelijk om het gebied te beleven met kano of sloep. Het vaarnetwerk wordt hierdoor tevens gekoppeld aan de andere vormen van recreatie, als fietsen en wandelen.
- Vaarroutes mogelijk maken tussen stad en land.
- Vergroten van mogelijkheden om vanaf de Oude Rijn het gebied in te varen.
- Waar mogelijk verbinden van het bevaarbare water ten westen van de A4 en het bevaarbare water in Wijk en Wouden met elkaar verbinden.

Water zoveel mogelijk bevaarbaar.

Stedelijk groen/recreatiegebied

Karakteristiek

Het zwaartepunt van stedelijk groen en recreatiegebied vinden we in het zuiden van het gebied, langs de rand van Zoetermeer. Recreatiegebied Noord Aa, met daarin de Zoetermeerse Plas biedt recreanten de mogelijkheid te zonnen op het strand, te varen, te fietsen en te wandelen. Het is een recreatiegebied met een hoge natuurwaarde. Recreatiegebied Buytenpark is een natuur- en recreatiegebied gelegen op een voormalige puinstort. Het hooggelegen bergachtige park, met daarin de hal van Snowworld is van afstand zichtbaar.

Naast de bestaande gebieden zijn er ook nogal wat plannen voor grootschalige natuur- en recreatieterreinen. Zo zijn er plannen voor de aanleg van recreatiegebied met grootschalige waterberging in de Driemanspolder, en wordt volop gewerkt aan de ontwikkeling van het Bentwoud (ten zuiden van de Hoogeveenseweg, net buiten de gebiedscontouren).

Recreatiegebied Zoetermeerse Plas.

Ambities

- Stedelijk groen en recreatiegebieden horen bij de stad en stadsrand. Ze vormen aantrekkelijke groene randen van het gebied. Eventueel nieuw te ontwikkelen groen en recreatiegebied past dan ook het beste aan de randen van dit gebied, langs de stadsrand van Zoetermeer, en eventueel op de Oeverwal van de Oude Rijn.
- Recreatiegebieden aan de randen van de stad bieden de mogelijkheid om het contrast tussen de drukke randen van het gebied en het open polderlandschap te versterken. Dus dichte groene randen, en een open middengebied.
- De inrichting, maat en schaal van recreatieterreinen passen bij de karakteristieken van het landschap waarin ze liggen. Een recreatiegebied in de polder ziet er anders uit dan een recreatiegebied op de Oeverwal van de Oude Rijn.

Buytenpark Zoetermeer vanaf het lint van Wilsveen. Een gebiedsvreemde bult in het landschap.

Natuurgebied

Karakteristiek

Naast de vrij natuurlijk ingerichte recreatiegebieden, is er ook de meer formele natuur in de vorm van de Ecologische Hoofdstructuur. Het natuurgebied de Noord Aa vormt binnen het land van Wijk en Wouden de natuurlijke kern, de spin in het web dat de Ecologische Hoofdstructuur vormt. Natuurgebied de Wilck, gedeeltelijk gelegen op het tracé van de HSL-tunnel, is een typisch veenweide natuurgebied: open landschap met veel sloten en weilanden.

Daarmee is het zeer een zeer waardevol gebied voor vogels. Dit gebied is op een klein pad na ontoegankelijk voor publiek. De natuurstrook tussen de N11 en het spoor in het noorden van het gebied wordt de Elfenbaan genoemd.

Natuurlijke verbindingen zijn voornamelijk gekoppeld aan de waterstructuur, of worden gevormd door agrarisch natuurbeheer. Deze natuurlijke landschappen zijn goed te beleven te voet, met de fiets, of vanaf het water. Net als de overige veenweidepolders zijn deze natuurgebieden van groot belang voor (de beleving van) weidevogels.

Natuur in het hart van Wijk en Wouden.

Ambities

Ontwikkelingen zijn erop gericht om

- Het unieke natuurlandschap van Wijk en Wouden zo goed mogelijk beleefbaar en toegankelijk te maken in evenwicht met de ecologische draagkracht ter plaatse.
- Rondom de Noord Aa, in het natuurlijke hart van Wijk en wouden en in de recreatieve gebieden aan de randen van de stad kan natuur de vorm hebben van gesloten en hogere beplanting. In de polders blijft ook bij natuurontwikkeling de openheid behouden. Hier krijgt de natuur eerder ruimte in de vorm van rietzones, oevervegetaties, natuurvriendelijke oevers en bloemrijke graslanden.
- In natuurgebied de Elfenbaan blijft de openheid behouden zodat zicht vanaf het spoor richting de polders mogelijk blijft. De strook wordt gekenmerkt door (natte) natuur, bloemrijke graslanden met sloten, rietstroken en oevervegetaties.

Natuurvriendelijke oever.

Recreatietransferium

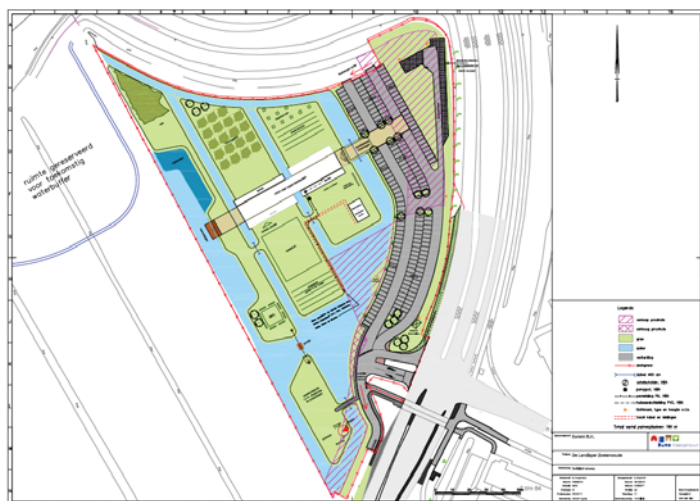
Karakteristiek

Er is op dit moment een recreatief transferium in ontwikkeling in het gebied, bij Zoeterwoude. Er zijn plannen om ook bij Leidschenveen en bij de Noord Aa een recreatief transferium te ontwikkelen.

Ambities

Recreatietransferia dienen:

- Herkenbaar te zijn zonder te storen in het landschap
- Hoge ontwerp kwaliteit te hebben
- Gebruik te maken van lokale en herkenbare structuren,
- Goed ingepast ze zijn in het landschap. Bijvoorbeeld door in de polder laag te blijven met bebouwing en beplanting, en aan de stadsrand hoger.
- Recreatietransferia brengen zoveel mogelijk vervoersvormen bij elkaar zodat je vanuit de auto het gebied in kunt wandelen, fietsen, kanoën etc.
- Ontwikkelen van Toeristische Overstap Punten.

Ontwerp recreatietransferium bij Zoeterwoude.

Bootverhuur

Karakteristiek

Op enkele plekken kun je een bootje huren om het gebied varend te verkennen. Vaak is dit het geval bij boerenbedrijven die in de loop van de tijd een verbrede recreatieve functie hebben gekregen.

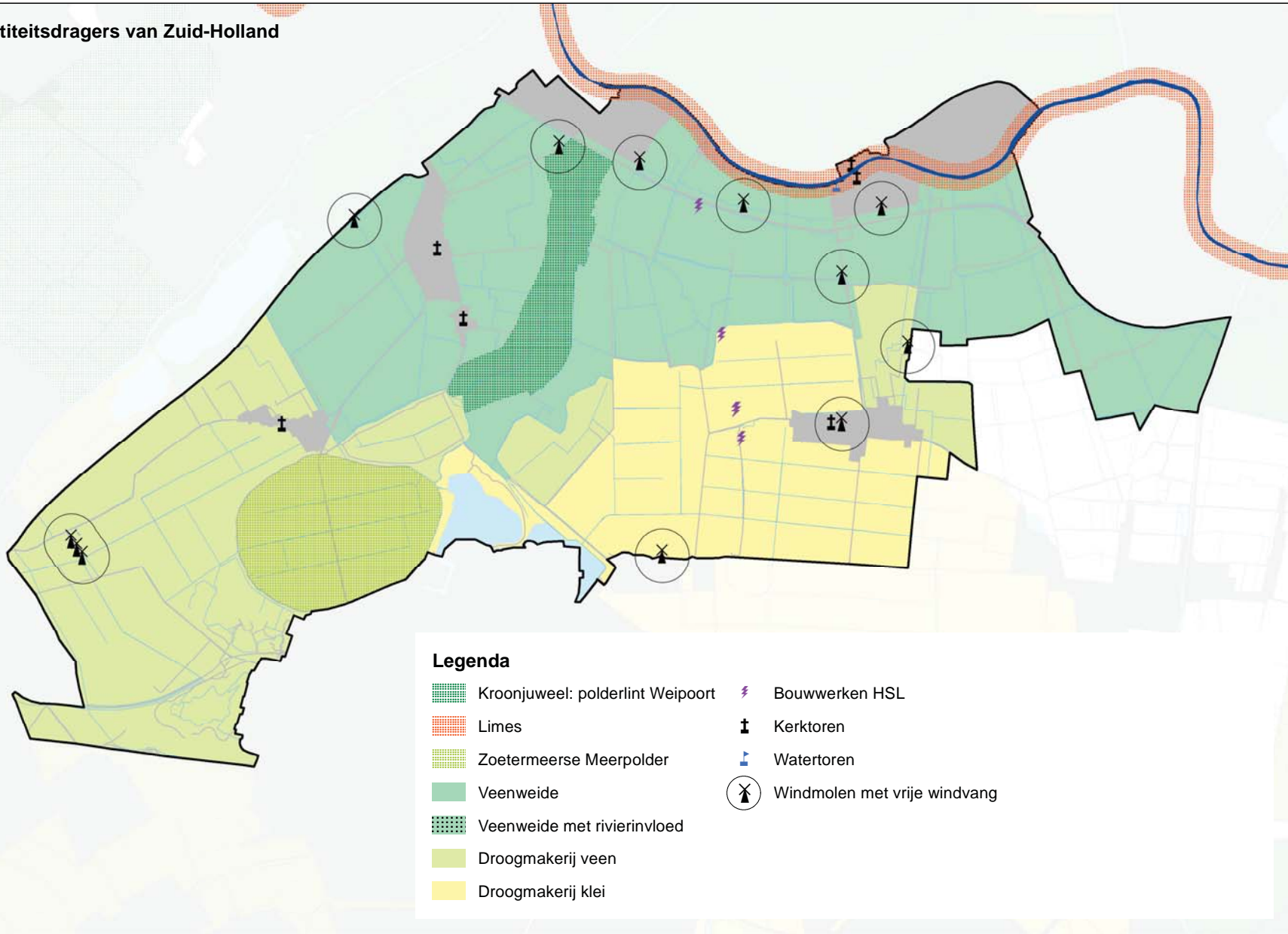
Ambities

- Recreatieve ontwikkelingen zijn erop gericht om de beleefbaarheid van het gebied vanaf het water te vergroten.

Bootverhuur.

Identiteitsdragers van Zuid-Holland

Identiteitsdragers van Zuid-Holland

Karakteristiek

Identiteitsdragers voor Wijk en Wouden zijn de bijzondere plekken en elementen die het verhaal van het gebied vertellen en zichtbaar maken. Het meest kenmerkende aan het gebied is de relatieve gaafheid van dit stuk veenweidepolder, met bijbehorende watergangen en dijken. Het is een gebied waar cultuurhistorische waarden in bijzondere mate én in onderlinge samenhang voorkomen. Het cultureel erfgoed is hier nog in grote mate bepalend voor het karakter en de ruimtelijke kwaliteit. Voor het lint van Weipoort geldt dit in het bijzonder, en het is dan ook benoemd tot Kroonjuweel. Kroonjuwelen zijn de cultuurhistorische ankerpunten van een gebied die sterk bepalend zijn voor de identiteit en herkenbaarheid van een plek.

De Oude Rijn vormde de noordgrens van het Romeinse Rijk, ookwel de Limes genoemd. Deze erfgoedlijn vormt het grootste archeologische monument van het land.

De Zoetermeerse Meerpolder was de eerste droogmakerij van Zuid-Holland, en was van oorsprong een natuurlijk meer. De kenmerkende ovale vorm is grotendeels ongeschonden en zeer herkenbaar.

Kenmerkende oriëntatiepunten in het gebied zijn kerktorens, molens (met molenbiotoop), windturbines en een watertoren. De windturbines vormen samen met de bouwwerken van de HSL de modernere identiteitsdragers van het gebied.

Ontwikkelingen

Voor Wijk en Wouden zijn de kerken, molens, watertoren,

linten, historische kernen, molengang en de limes belangrijke identiteitsdragers. Van groot belang voor het gebied is dat de leesbaarheid behouden blijft, door met nieuwe ontwikkelingen rekening te houden met deze identiteitsdragers (behouden en versterken).

Ook de dijken zijn van groot belang voor de identiteit van dit stuk polderlandschap en hebben een hoge cultuurhistorische waarde. Bij nieuwe ontwikkelingen zoals dijkversterking of nieuwe infrastructuur dient rekening te worden gehouden met deze kwaliteiten.

Ambitie uit de kwaliteitskaart

- Ontwikkelingen dragen bij aan het behoud van de uitzonderlijke kwaliteit van de identiteitsdrager, het leesbaar houden van het verhaal dat deze oriëntatiepunten in tijd en ruimte vertellen.
- In standhouden en versterken van de beleefbaarheid van de identiteitsdragers met aandacht voor bereikbaarheid en toegankelijkheid van de gebieden.

Veenweide

zie herkenbaar waterrijk veenweide (pag 26).

Droogmakerij klei

zie droogmakerij als herkenbare eenheid (pag 32).

Droogmakerij veen

zie droogmakerij als herkenbare eenheid (pag 33).

Kroonjuweel: polderlint Weipoort

zie Kreekruglint in Linten blijven linten (pag 70).

Kroonjuweel het lint van Weipoort vanaf het water.

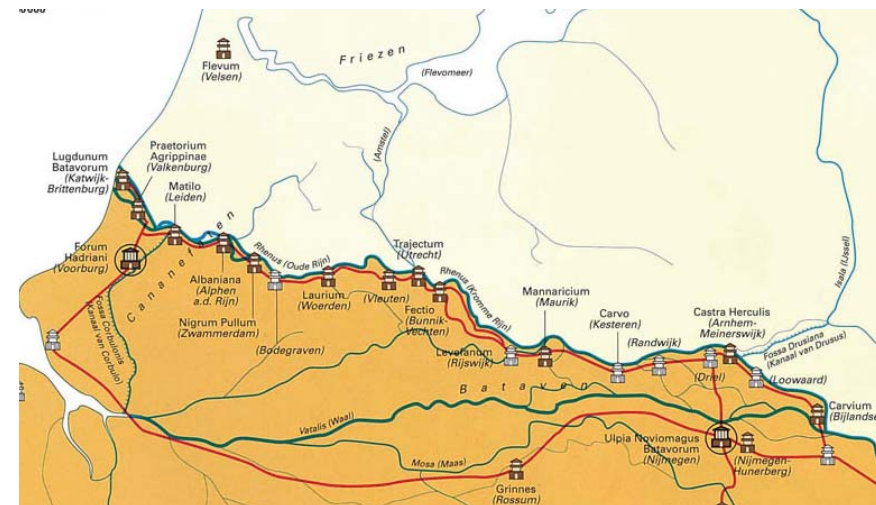
Limes

Karakteristiek

De Limes is de noordelijke grens van het voormalige Romeinse rijk. Deze erfgoedlijn vormt het grootste archeologische monument van het land. Van de verdedigings- en transportlinie langs de Oude Rijn is vrijwel niets meer in dit gebied te herkennen, maar de geschiedenis van dit gebied kan een inspiratiebron zijn voor ruimtelijke ontwikkelingen binnen deze zone.

Ambities

- Koppelen van recreatieve routes vanuit de polder naar het lint op de oeverwal.
- Versterken van de beleefbaarheid van de Limes; archeologische vindplaatsen en cultuurhistorische objecten herkenbaar en beleefbaar maken en eventueel ontwikkelen tot recreatieve knooppunten. De Limes vormt een inspiratiebron bij ontwikkelingen rond deze voormalige grenszone.

De Limes. Bron: Bosatlas van de geschiedeniscaanon.

Zoetermeerse Meerpolder

Karakteristiek

De Zoetermeerse Meerpolder was de eerste droogmakerij van Zuid-Holland, en was van oorsprong een natuurlijk meer. De ovale vorm is grotendeels ongeschonden en zeer herkenbaar. In 1614 werd rondom het meer werd een ringsloot gegraven en een ringdijk opgeworpen. Drie achter elkaar geplaatste molens maalden het meer droog. Deze molens zijn ondertussen vervangen door een gemaal. Het drooggevalen meer werd verkaveld volgens een rechthoekig patroon. In de bodem zijn nog voormalige kreekruggen herkenbaar. De polder vormt een helder landschappelijk front voor Zoetermeer.

Ambitie

- Zoetermeerse Meerpolder behandelen als een cultuurhistorisch relict. Dus aandacht voor herkenbaarheid van de vorm, profiel van de dijken, openheid en verkaveling, ontstaansgeschiedenis.
- Versterken van de herkenbaarheid van de typerende vorm van de Zoetermeerse Meerpolder door de randen in te planten met streekeigen beplanting, en het middengebied juist open en leeg te laten.
- Versterken van de rand van de polder als aantrekkelijk front voor Zoetermeer.

Drooggemaakte Zoetermeerse Meerpolder begin 17de eeuw.

Bron: www.oudzoetermeer.nl

Windmolen

Karakteristiek

De cultuurhistorische windmolens zijn oriëntatiepunten in het landschap, en vertellen het verhaal van het ontstaan van het kenmerkende polderlandschap van veenweidepolders en droogmakerijen. De drie molens bij Leidschendam vormen samen een molendriegang. De molens doen het nog, maar hebben geen functie meer voor het droogpompen van de polders.

Ambitie

- In stand houden van de molens als cultuurhistorisch element, en als herkenbaar oriëntatiepunt in het gebied. Voor molen inclusief biotoop geldt dat bij transformaties van de omgeving de vrije windvang en het zicht op de molen wordt gegarandeerd.
- Behouden en vergroten van de leesbaarheid van de functie die de molens hebben of hebben gehad voor het typerende polderlandschap.

Molendriegang bij Leidschendam.

Kerktoeren

Karakteristiek

De kerktoeren in de dorpen zijn naast cultuurhistorische bouwwerken ook belangrijke oriëntatiepunten in het open landschap van Wijk en Wouden.

Ambitie

- Inzetten op behoud en bescherming van de kerktoeren, en het zicht daarop vanuit het landschap.
- Nieuwe ontwikkelingen rondom de kerktoeren dienen zorgvuldig te worden ingepast, en niet hoger te zijn dan de kerktoeren zelf.
- Nieuwe ontwikkelingen rondom binnen de invloedssfeer van een kerktoeren dienen als integrale gebiedsopgave te worden aangepakt, waarbij zowel vanuit het dorp als vanuit het landschap naar de opgave wordt gekeken.

Kerktoeren vormen belangrijke oriëntatiepunten in het landschap.

Watertoren

Karakteristiek

De watertoren bij Hazerswoude-Rijndijk werd gebouwd in 1915, en verbouwd in 1999. Toen de oorspronkelijk functie overbodig was werd het gebouw omgebouwd tot werkruimte. Het bouwwerk heeft een zeer karakteristiek ontwerp en is daarmee een belangrijk oriëntatiepunt langs de Oude Rijn.

Ambitie

- Behouden van de watertoren als karakteristiek bouwwerk langs de Oude Rijn.
- Nieuwe ontwikkelingen rondom de watertoren dienen zorgvuldig te worden ingepast, en niet hoger te zijn dan de watertoren.
- Nieuwe ontwikkelingen rondom binnen de invloedssfeer van de watertoren dienen als integrale gebiedsopgave te worden aangepakt.

Watertoren bij Hazerswoude-Rijndijk.

Bouwwerken HSL

Karakteristiek

De HSL ligt grotendeels ondergronds. Deze investering van ca. 900miljoen is gedaan om het open veenweide landschap te sparen. De tunnelmond van de HSL ligt in de buurt van Hazerswoude-Dorp, en wordt gezien als een herinnering aan deze investering.

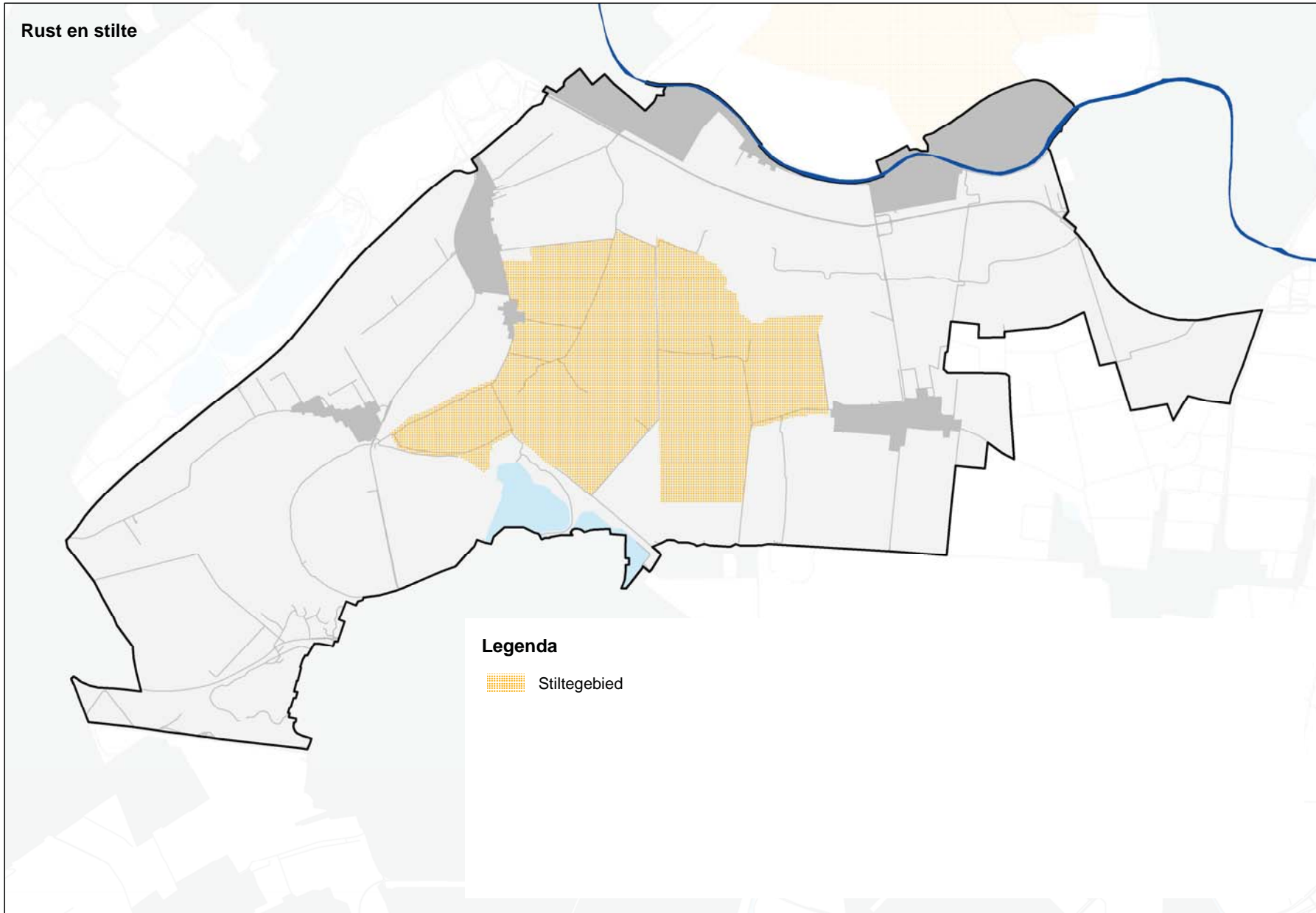
Ambitie

zie HSL/HSL ondergronds bij Doorsnijdend spoor en verdicht stationsomgeving met aanvulling:

- De tunnelmond en overige bouwwerken ten behoeve van de ondergrondse HSL liggen kaal en herkenbaar in het landschap .

De ondergrondse HSL is een herinnering aan de investering ten behoeve van het open landschap.

Rust en stilte

Karakteristiek

De stiltegebieden geven een indicatie van het landelijke gebied van Zuid-Holland. Het zijn de (relatief) luwe gebieden met beperkte verstedelijking, waar het dagelijks geluid de 40 decibel niet overstijgt. Hier vindt men rust en stilte als contrast met het dynamisch stedelijk gebied. In de stiltegebieden is alleen ruimte voor "gebiedseigen" geluid.

De kern van Wijk en Wouden is benoemd tot stiltegebied.

De voornaamste vorm van ruimtegebruik is hier landbouw en kleinschalige recreatie.

Ontwikkelingen

Voor een stiltegebied zijn relatief veel ontwikkelingen gaande die voornamelijk betrekking hebben op functieveranderingen in de landbouw, en de ontwikkelingen in de recreatie.

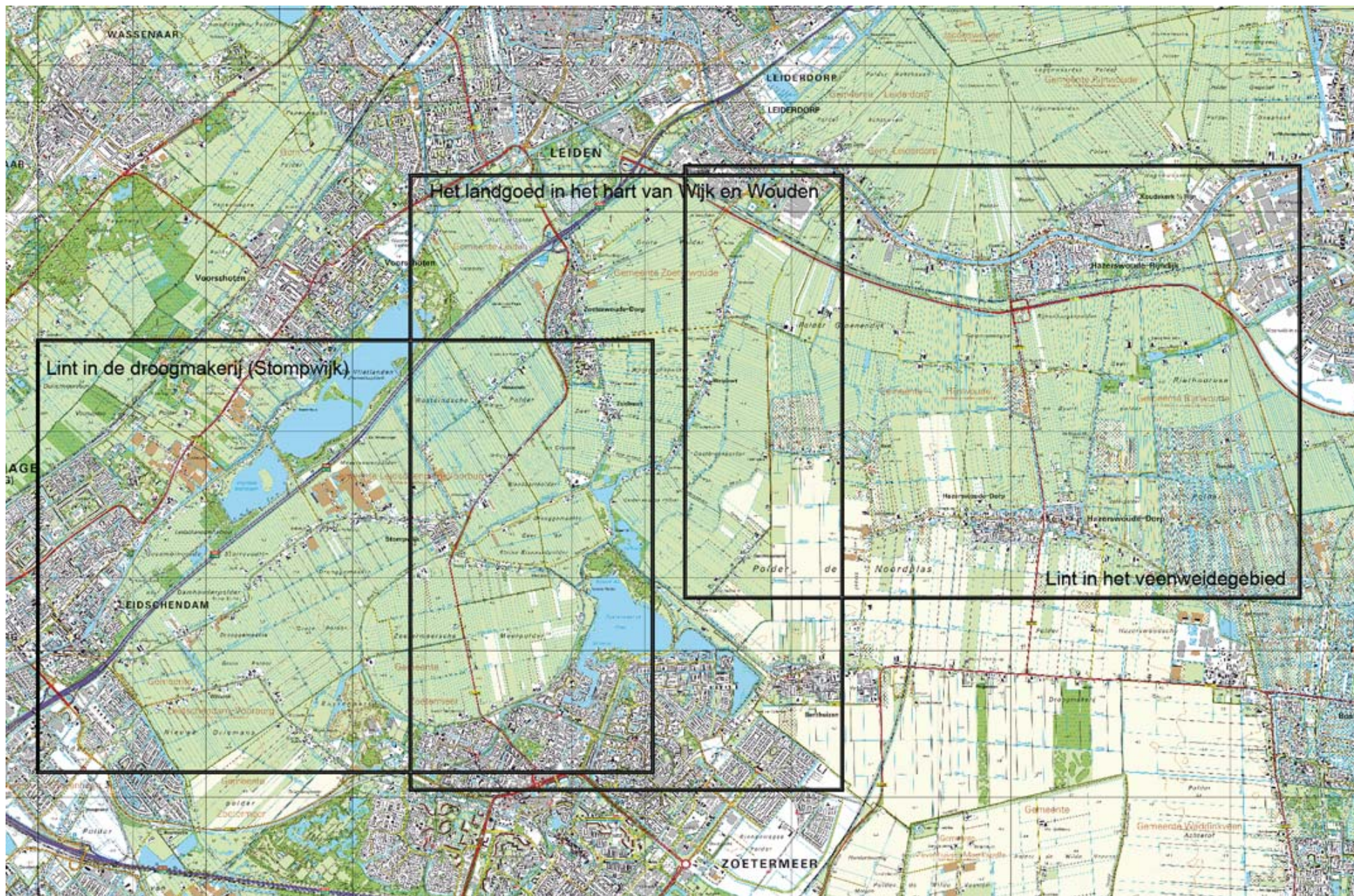
Ambitie uit de kwaliteitskaart

De huidige stille gebieden stil houden als belevingskwaliteit van het buitengebied.

Overige ambities

Bij nieuwe ontwikkelingen rekening houden met het stille karakter van de kern van Wijk en Wouden

4 In de praktijk

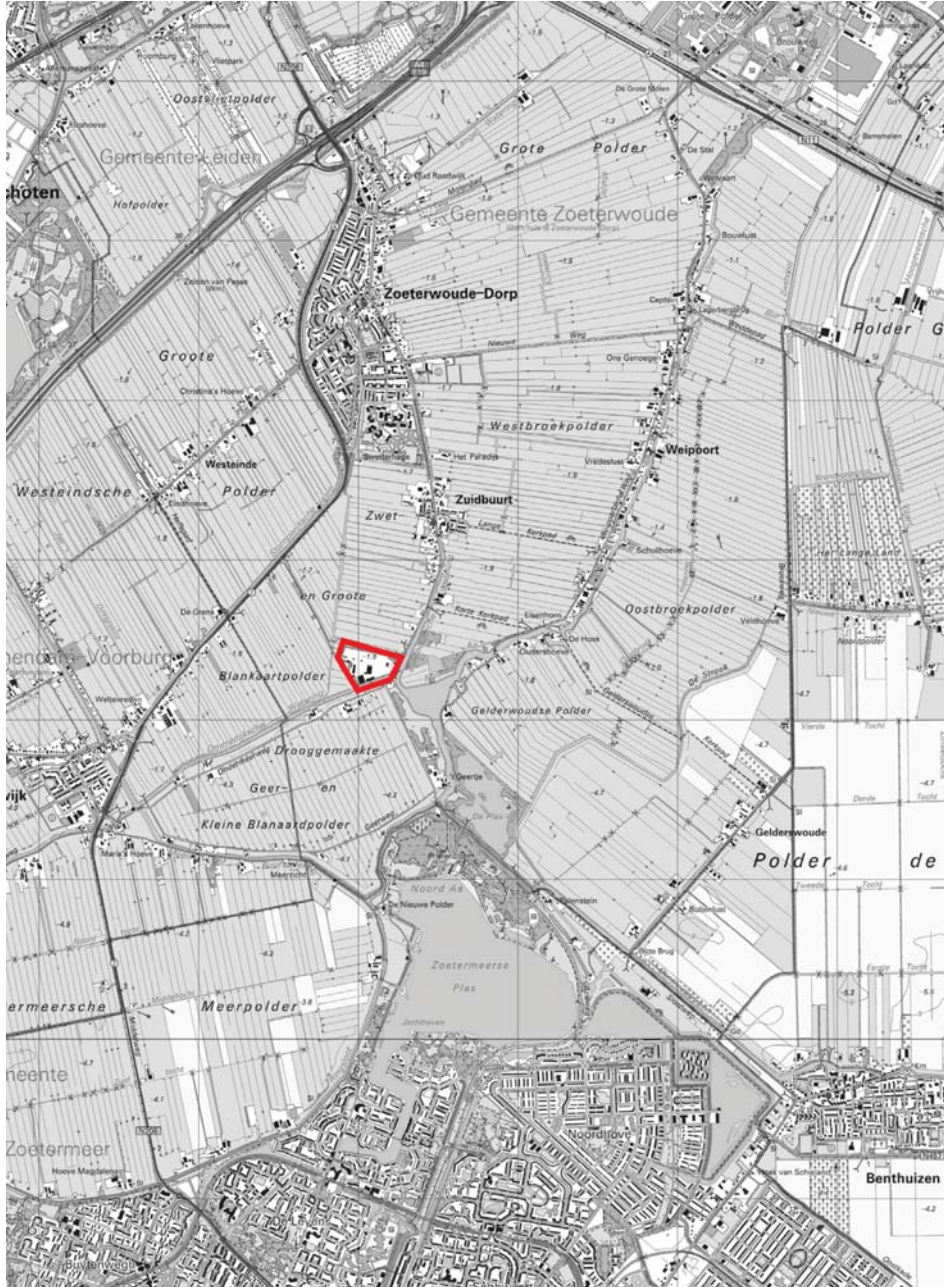
Uitwerking van drie casussen

Inleiding

In het gebiedsprofiel Wijk en Wouden worden 3 casussen uitgewerkt. Het doel van deze uitwerkingen is het laten zien hoe het gebiedsprofiel in de praktijk gebruikt kan worden.

Bij deze voorbeelduitwerkingen worden in enkele stappen de randvoorwaarden voor een goed ruimtelijk plan uitgezet. In eerste instantie wordt gekeken welke gebiedsprofielkaarten een rol spelen bij de specifieke casus. De gebiedsprofielkaarten zijn bij deze uitwerkingen geordend en gecombineerd op basis van de thema's die we hebben benoemd in het Verhaal van de Streek. Per gebiedsprofielkaart worden de ambities van de Legenda-eenheid kort beschreven. Vervolgens wordt aangegeven welke bouwstenen (aanknopingspunten) er volgen uit de beschreven ambities voor deze specifieke case. De bouwstenen worden samengebracht in een raamwerkkaart die inzichtelijk maakt hoe de gewenste ruimtelijke ontwikkeling vorm kan krijgen. Dit is een mogelijke uitkomst van de opgave, maar zeker niet de enige. De keuzes die hier zijn gemaakt zijn voorbeelden. Het gebiedsprofiel en de kwaliteitskaart biedt sturing in de vorm van randvoorwaarden en ambities. Om tot goede ruimtelijke plannen te komen zal er altijd een samenspraak moeten zijn tussen opdrachtgever, ontwerpers en andere betrokkenen.

De drie casussen die in het Gebiedsprofiel Wijk en wouden worden uitgewerkt zijn gebaseerd op concrete vragen die door de deelnemers aan de eerste Werksessie naar voren zijn gebracht.

4.1 LANDGOED IN HET HART VAN WIJK EN Wouden

De opgave

Aan het eind van de Zuidbuurtseweg, in de veenweidepolder ligt het potgrondbedrijf Slingerland. In de huidige vorm is het een zeer gebiedsvreemd element in de polder: hoge coniferen vormen een dicht blok van beplanting rondom het bedrijf.

De sanering van het potgrondbedrijf zou een grote landschappelijke kwaliteitsverbetering kunnen geven. Als nieuwe functie zijn meerdere mogelijkheden aangedragen in de workshop: parkeerlocatie voor het recreatieve hart van Wijk en Wouden, woningbouwlocatie, of een landgoed. Er is uiteindelijk voor gekozen om de uitwerking toe te spitsen op de ontwikkeling van een landgoed.

Legenda-eenheden en ambities

Op basis van de locatie en de specifieke opgave voor deze plek zijn de volgende gebiedsprofielkaarten met bijbehorende ambities van toepassing op de casus:

Staalkaart van polders

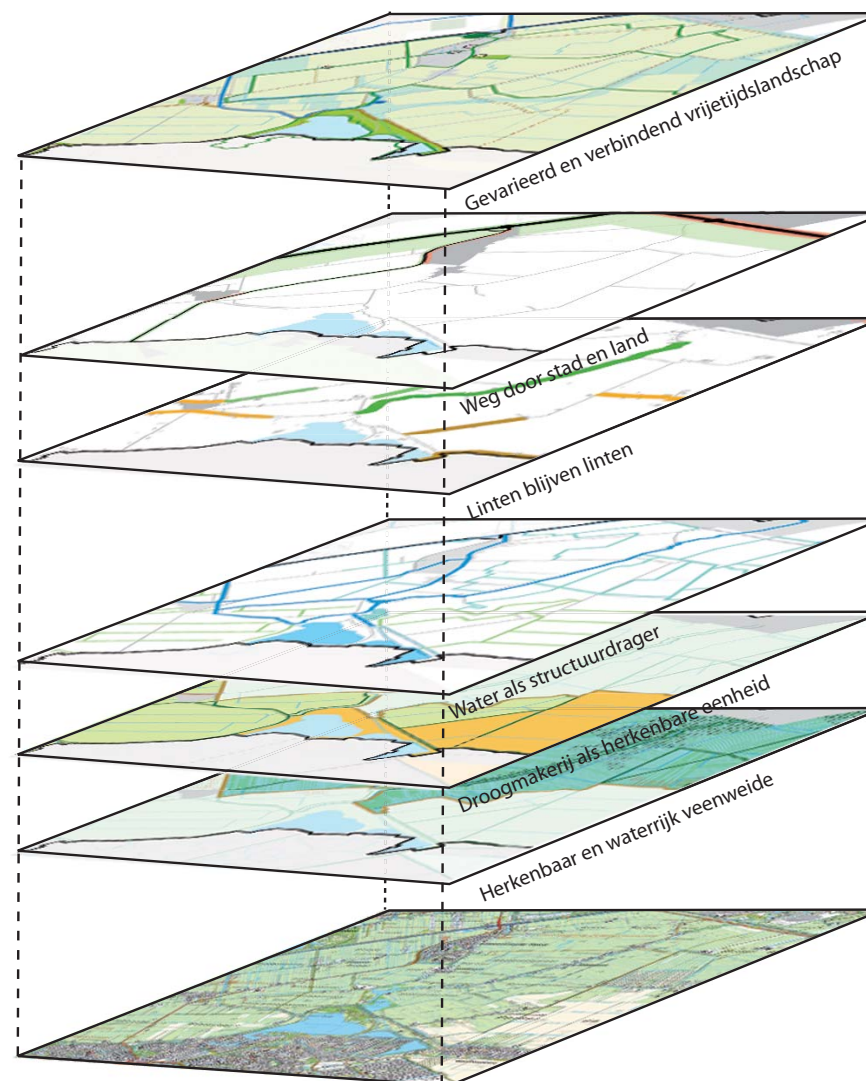
- Herkenbaar en waterrijk veenweide
- Droogmakerij als herkenbare eenheid
- Water als structuurdrager

Linten in soorten en maten

- Linten blijven linten
- Weg door stad en land

Recreatief palet

- Gevarieerd en verbindend vrijetijdslandschap

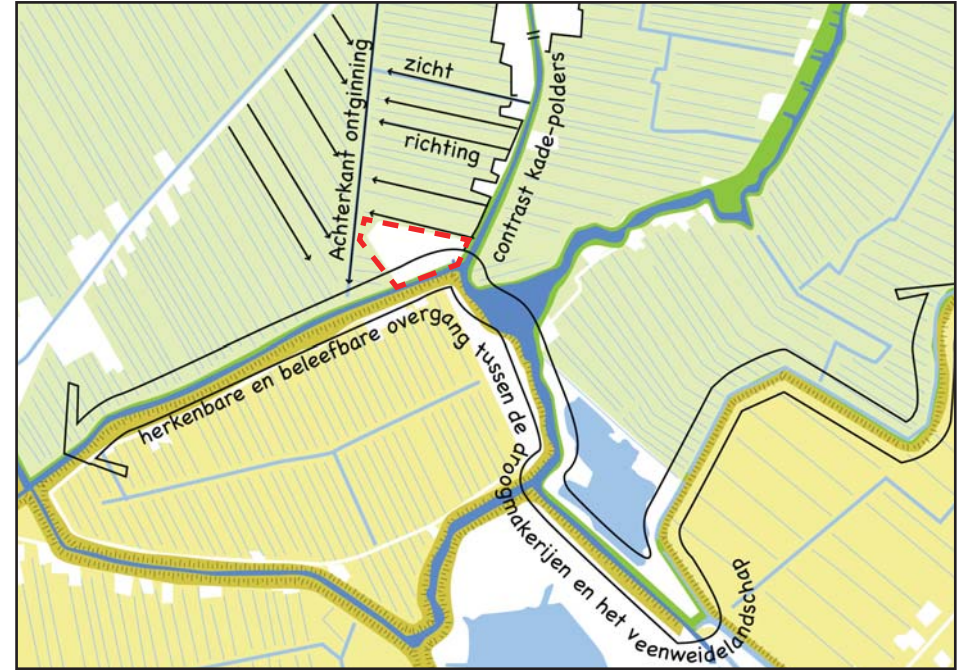
Ambities

Herkenbaar en waterrijk veenweide

- Bewaren verkavelingspatronen, lengtesloten zijn beeldbepalend.
- Het gebruik is zoveel mogelijk gericht op behoud van de karakteristieken (maat van de poldereenheden, verkavelingspatroon, beplanting, kades en dijken).
- Toegankelijkheid vergroten van de kades voor recreatie.
- Nieuwe bebouwing (rood voor rood) krijgt een plek in de kernen of bij linten met behoud van doorzichten.
- Bewaken van de weidsheid en de lange zichten over de kavels.

Water als structuurdrager

- Behoud en versterken van een voor iedereen zichtbare, toegankelijke en beleefbare waterstructuur als dragende identiteit van het gebied.
- Behouden en versterken van de rol van het boezemwater en boezemkades in het recreatieve netwerk.

Bouwstenen

- Herkenbaar maken historische kavelstructuur veenweidepolder
- Herkenbaar maken van de poldereenheden, grenzen van het nieuwe gebruik tot de achterkant van de ontginning.
- Kade wordt openbaar toegankelijk en onderdeel van het recreatieve netwerk. Daarmee wordt de overgang van veenpolders naar droogmakerijen beleefbaar.
- Eventuele nieuwe bebouwing ligt aan het lint.
- De plek ligt zeer centraal in het recreatieve watersysteem, het water speelt een belangrijke rol bij nieuwe ontwikkeling.

Ambities

Linten blijven linten

- Kavelrichting is langwerpig en haaks op de boezemgang.
- Erven worden direct ontsloten vanaf het lint.
- Behouden van het doorzicht naar het open achterland.
- Respecteren van het individuele erf karakter; ontwikkelingen dienen het erf als ruimtelijke eenheid te versterken.
- Nieuwe bebouwing is georiënteerd met de voorkant naar het lint en de achterkant naar het landschap.

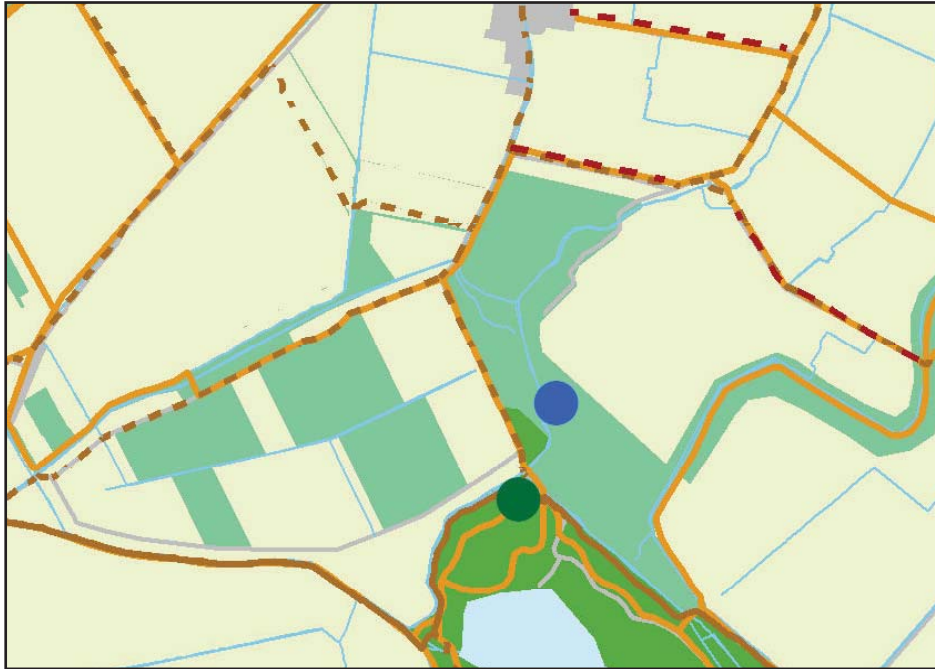
Weg door stad en land

- Nieuwe infrastructuur is gebaseerd op bestaande landschappelijke structuren en past in de maat en schaal van het landschap.
- Onderscheid tussen wegen in de droogmakerijen en wegen in de veenweidepolders door beplanting langs wegen in de droogmakerijen, en water of rietstroken langs de wegen in de veenweidepolder.

Bouwstenen

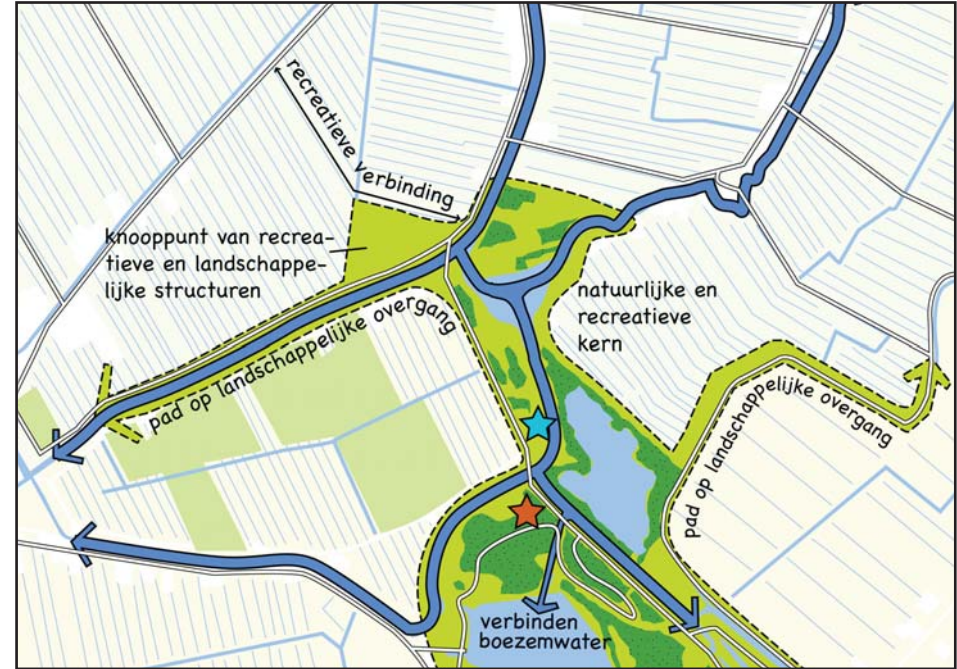
- Kavel vormt beëindiging van het boezemlint veenpolder en moet passen bij schaal van het lint.
- Eventuele nieuwe bebouwing ligt met voorkant aan het lint en achterkant naar het landschap.
- Het erf wordt direct ontsloten vanuit het lint. De bestaande route vanaf de N206 naar de 'achterkant' van de kavel kan eventueel behouden blijven om de Zuidbuurtseweg te ontlasten, maar dient te worden vormgegeven als onderdeel landschap, dat wil zeggen onopvallend en onbeplant. (Rietstroken wel mogelijk).

Ambities

Gevarieerd en verbindend vrijetijdslandschap

- Ontwikkelen van een doorgaande route op de kade op de overgang tussen de droogmakerijen en de veenweidepolders.
- Eventuele nieuwe paden volgen bestaande landschappelijke structuren als kavelpatroon en dijken.
- Nieuwe paden door de polders als boerenlandpaden.
- Koppelingen maken tussen boezemwater en plassen voor waterrecreatie.
- Kanoverhuur mogelijk maken bij recreatieve transferia.
- De inrichting, maat en schaal van recreatieterreinen passen bij de karakteristieken van het landschap waarin ze liggen.
- Het unieke natuurlandschap van Wijk en Wouden zo goed mogelijk beleefbaar en toegankelijk te maken in evenwicht met de ecologische draagkracht ter plaatse.
- Ontwikkelen van Toeristische Overstap Punten.

Bouwstenen

- Kavel is onderdeel van het recreatieve en natuurlijke hart van Wijk en Wouden, en zou verder in die richting ontwikkeld kunnen worden.
- De kavel ligt op een knooppunt van recreatieve en landschappelijke structuren. Het is hierdoor een geschikte locatie om dit knooppunt verder recreatief te ontwikkelen, bijvoorbeeld door hier boten te verhuren, of een andere recreatieve voorziening.
- Ontwikkelen van een doorgaand fiets/wandelpad op de kade die de overgang markeert tussen het veenweide- en het droogmakerijenlandschap.
- Verbinden boezem en plassen ten behoeve van waterrecreatie.
- Vergroten van de ecologische waarde van de plek, door natuurontwikkeling langs het water van de boezem en van de poldersloten.

Raamwerkkaart

Raamwerkkaart landgoed in het hart van Wijk en Wouden

De Raamwerkkaart laat zien dat een nieuwe ontwikkeling op de kavel van het voormalige potgrondbedrijf zijn voorkant moet hebben aan het lint in de veenpolder en in de inrichting de kavelrichting van de veenweidepolder weer herkenbaar moet maken. Daardoor wordt de kavel herkenbaar als beëindiging van dit specifieke lint.

Omdat de kavel onderdeel uitmaakt van het recreatieve hart (zie verhaal van de streek) en gelegen is op een markant knooppunt van routes en vaarwegen is het mogelijk om een grotere groene ontwikkeling toe te staan, in de vorm van een 5 hectare landgoed. Een nieuw landgoed dient 90% openbaar toegankelijk te zijn, en van de overige 10% mag 20 % bebouwd worden.

De ontsluiting van het Landgoed kan vanaf de provinciale weg blijft bestaan. Deze weg volgt de kavelrichting en blijft onopvallend en onbeplant.

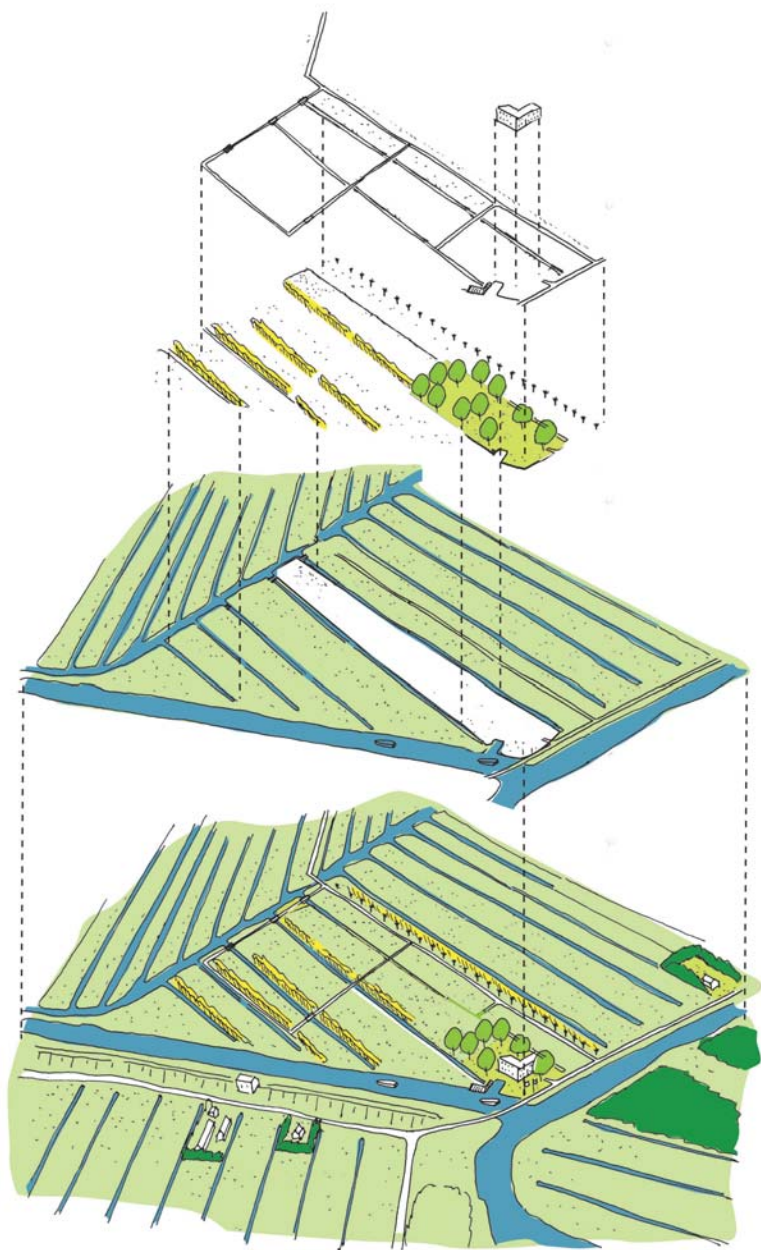
Lokatie en richting impressie

Huidige situatie

Impressie: De lokatie als belangrijke kruispunt van fiets, water en wandelroutes.

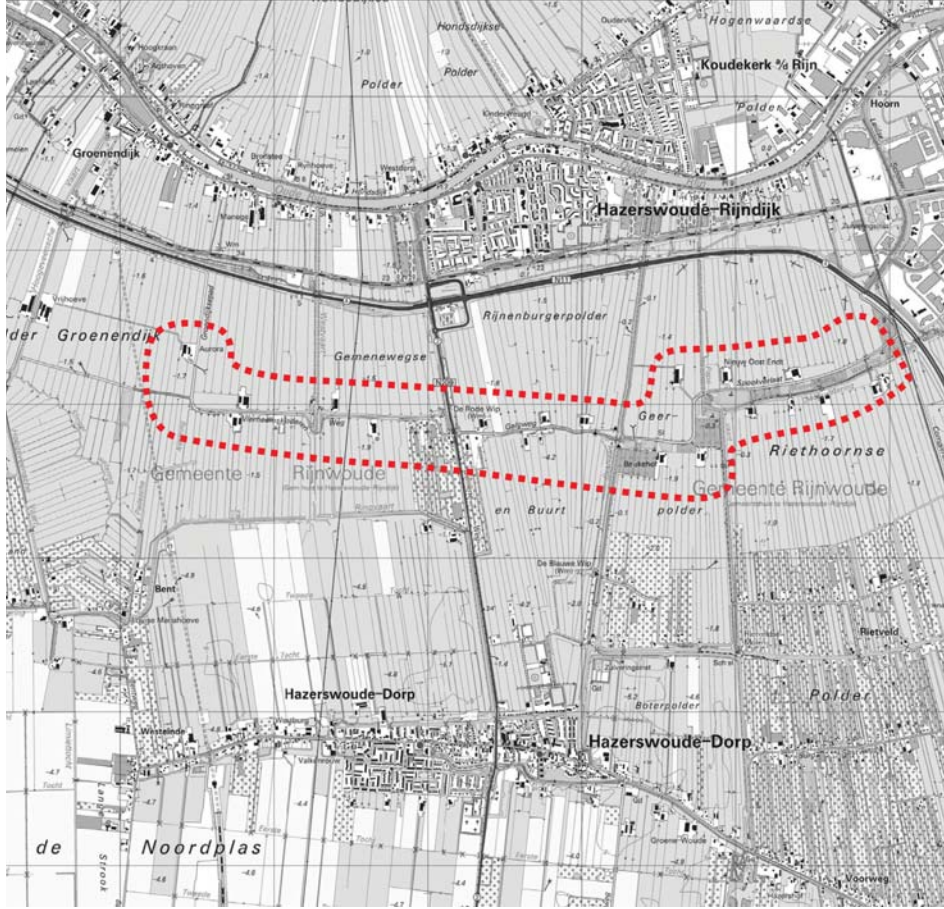
bebouwing geïntendeerd
op het lint

routesstructuren

natuurontwikkeling en
gebiedseigen beplanting
op de kavel

herkenbare kavelrichting
en poldereenheden.

Principeopbouw van het landgoed

4.2 HET BOERDERIJLINT

De opgave

Het boerderijlint (Galgweg, Spookverlaat, Vierheemskinderenweg) aan beide zijden van de N209 wordt als case uitgewerkt. De achterliggende vraag is welke ontwikkelingen willen we toestaan ten aanzien van transformatie van de landbouw naar toekomst toe. We denken na over het erf, het landschap en welke trends we mogelijk zien ten aanzien van verbreding voor dit gebied.

Legenda-eenheden en ambities

Op basis van de locatie en de specifieke opgave voor deze plek zijn de volgende gebiedsprofielkaarten met bijbehorende ambities van toepassing op de casus:

Icoon van het Groene Hart

- Weg door stad en land
- Doorsnijdend spoor
- Kwaliteit in stads- en dorpsranden

Staalkaart van polders

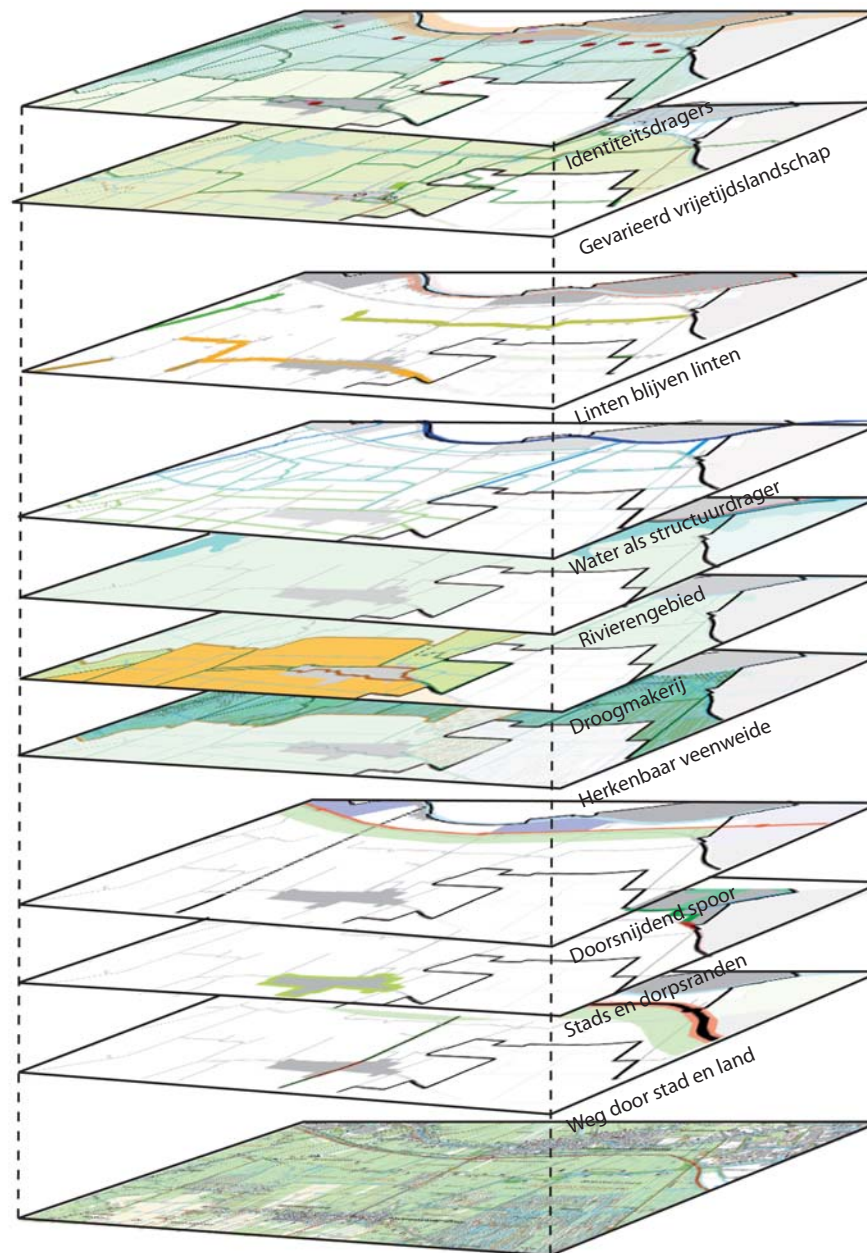
- Herkenbaar en waterrijk veenweide
- Droogmakerij als herkenbare eenheid
- Onderscheidend rivierengebied
- Water als structuurdrager

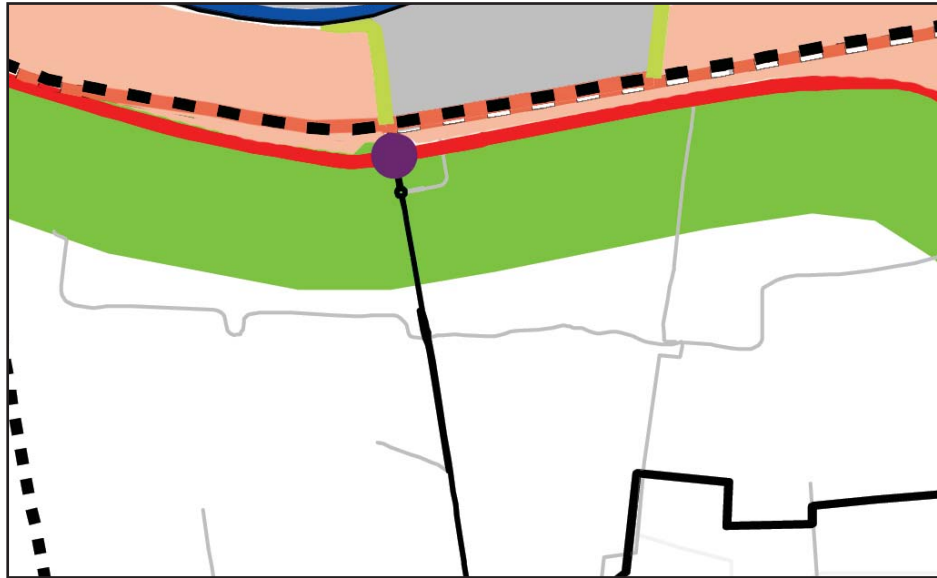
Linten in soorten en maten

- Linten blijven linten

Recreatief palet

- Gevarieerd en verbindend vrijetijdslandschap
- Identiteitsdragers

Ambities

Weg door stad en land

- Behouden en versterken van het zicht op de 'identiteitsdragers' van de polder; de windmolens en kerktorens.
- Vanuit het landschap vormen de wegen zo min mogelijk een fysieke en visuele barrière.

Doorsnijdend spoor

- Haltes kunnen worden ontwikkeld als recreatieve transferia.
- Duidelijke functionele en zichtbare aansluiting van haltes op routes die het landschap in lopen.
- Het karakter van de haltes is eerder landschappelijk dan stedelijk.
- Versterken van het zicht vanuit de Rijn-Gouwelijn naar het polderlandschap door zichtlijnen.

Kwaliteit van stads-en dorpsranden

- In Oude Rijn zone voorkant van de bebouwing naar de rivier, achterkant of zijkant bebouwing naar de polder
- Verkavelingsrichting haaks op de Oude Rijn herkenbaar houden

Bouwstenen

- Ecologische zone tussen spoorlijn en N11 open houden, dus voorkomen van visuele barrière vanuit het spoor naar het landschap.
- 'Venster' open houden. Voornamelijk de lange watergangen dwars op de Oude Rijn kunnen worden behouden en versterkt als zichtlijnen het achterland in.
- Halte Rijn-Gouwelijn als recreatief knooppunt ontwikkelen, met directe recreatieve routes het gebied in.

Ambities

Onderscheidend rivierengebied

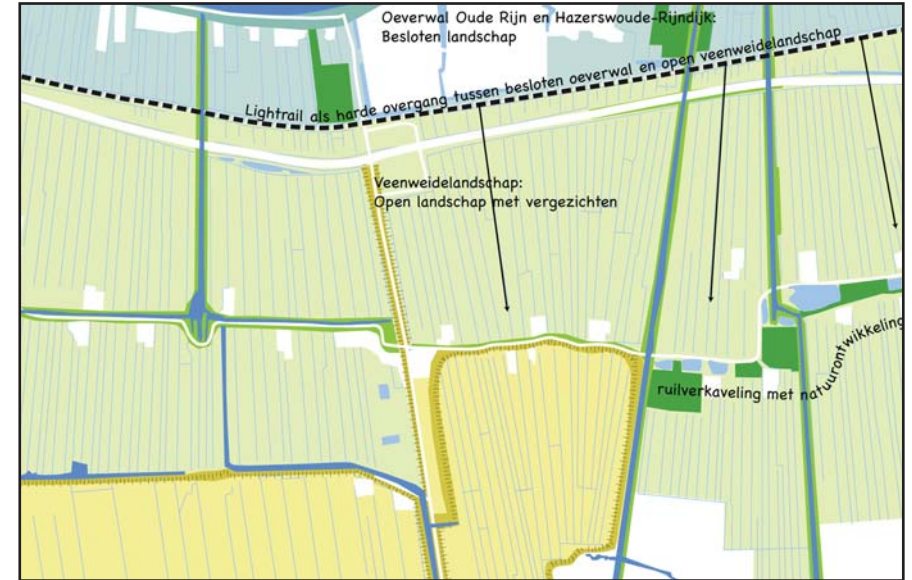
- De spoorlijn markeert de grens tussen oeverwal en polderland.
- Vaarten haaks op de rivier ontwikkelen als belangrijke landschappelijke en recreatieve verbindingen.

Herkenbaar waterrijk veenweide

- Bewaren verkavelingspatronen, lengtesloten zijn beeldbepalend.
- Bewaken van de weidsheid van het gebied als totaal en de lange zichten over de kavels in het bijzonder.
- Zoeken naar alternatieve vormen van grondgebruik op de bodemdalinggevoelige plekken.

Water als structuurdrager

- Bevaarbaarheid vergroten.
- Behouden en versterken van de rol van het boezemwater en boezemkades in het recreatieve netwerk.

Bouwstenen

- Herkenbaar houden van de spoorlijn als grens tussen oeverwal en veenweide. Bij ontwikkelingen versterken van beslotenheid op de oeverwal en openheid in veenweide.
- Kavelrichting haaks op de Oude Rijn herkenbaar houden.
- Bij ontwikkelingen vaarten behouden als belangrijke zichtlijnen vanaf de Oude Rijn.
- In kwetsbare delen bodemdaling stoppen door vernatting, bijvoorbeeld door natte natuurontwikkeling in de veenweidepolder, direct aan de droogmakerijen.
- Vaarten waar mogelijk ontwikkelen als recreatieve verbindingen. Vaarrondjes mogelijk maken vanaf de Oude Rijn het polderlandschap in.

Ambities

Linten blijven linten

- Erfvergroting in het lint is mogelijk als erven als groene eilanden herkenbaar blijven.
- Eventuele nieuwe erven worden vormgegeven als groene eilanden, en belemmeren niet het bestaande doorzicht.
- Het lint blijft herkenbaar als later toegevoegd lint in de polder.

Bouwstenen

- Dit lint leent zich voor erfvergroting, en eventueel nieuwe erven.
- Erfvergroting in boerderijlint is mogelijk als erven als groene eilanden herkenbaar blijven, en het zicht naar de open veenpolders behouden blijft.
- Nieuwe erven zijn mogelijk op plekken waar ze het zicht niet beperken. Het karakter van het lint van losse groene erven met grote ruimtes ertussen blijft behouden.
- herkenbaar houden dat boerderijlint geen ontginningsbasis is maar in de 20ste eeuw als nieuwe lijn is toegevoegd. Dit kan door behouden van de karakteristieke doorlopende lange kavels en kavelsloten.

Ambities

Gevarieerd en verbindend vrije tijdslandschap

- Maken van aantrekkelijke verbindingen tussen stad en land.
- Verknopen van het gebied langs de Oude Rijn met het polderlandschap door recreatieve routes te koppelen aan historische of landschappelijke lijnen haaks op de Oude Rijn.
- Ontwikkelen van een doorgaande route op de kade op de overgang tussen de droogmakerijen en de veenweidepolders.
- Kanoverhuur mogelijk maken bij recreatieve transferia.
- Vaarroutes mogelijk maken tussen stad en land.
- Vergroten van mogelijkheden om vanaf de Oude Rijn het gebied in te varen.
- In de polders blijft ook bij natuurontwikkeling de openheid behouden. Hier krijgt de natuur eerder ruimte in de vorm van rietzones, oevervegetaties, natuurvriendelijke oevers en bloemrijke graslanden.

Identiteitsdragers

- Windturbines staan aan de rand van het gebied, aan grotere infra-structurele lijnen, en vormen zo oriëntatiepunten op een hoger schaal-niveau vanaf de weg.

Bouwstenen

- Ontwikkelen van een vaarnetwerk, waarin de vaarten haaks op de Oude Rijn verbindingen vormen tussen de Oude Rijn en het water in de polders.
- Koppelen van fiets en wandelroutes aan de vaarten.
- Ontwikkelen van de recreatieve route op grens droogmakerij-veenpolders langs het boerderijlint naar de Gouwe.
- Halte Rijn-Gouwelijn Ontwikkelen als recreatief knooppunt. Hier ook mogelijkheden voor waterrecreatie treffen.
- Maken van verdere recreatieve vaarverbindingen (vaarrondjes)
- Ecologische zone tussen spoor en N11 als natte natuur. Het vormt hierdoor geen belemmering in het zicht vanuit het spoor.
- (Natte) natuurontwikkeling op de landschappelijke overgang tussen droogmakerij en veenweide. Dit kan gekoppeld worden aan de natuurstrook van Spookverlaat.

Raamwerkkaart

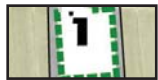
Raamwerkkaart boerderijlint in veenpolder

De Raamwerkkaart laat zien hoe met behoud van de zichtlijnen in de lengterichting van de verkaveling over het boerderijlint heen de erven kunnen uitbreiden en er mogelijk nieuwe erven toegevoegd kunnen worden. Nieuwe erven zouden over het algemeen tegenover bestaande erven liggen, waardoor zicht naar beide kanten van de polder behouden blijft.

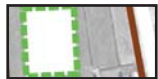
De natte natuur van de veenweidepolder kan zich ontwikkelen op de overgang van de oeverwal naar de polder (de zone tussen de spoorlijn en de N11) en op de grens van de veenpolders en de droogmakerijen. Het knooppunt in de N11 en het recreatieve transferium worden in de natte ecologische zone ingebed.

De doorgaande recreatieve route (Wijk en Woudenpad) op de grens van veenpolders en droogmakerijen kan worden voorgezet via het boerderijlint en langs de waterlopen haaks op de Oude Rijn. Het verbindende boezemwater tussen polder en Oude Rijn kan als vaarverbinding ontwikkeld worden.

Legenda

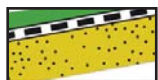
Bestaande erven
mogelijke erfuitbreiding (zie principes)

mogelijke nieuwe erven (zie principes)

doorzicht naar achterland

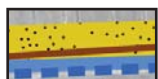
natuurzone tussen spoor en N11, natte natuur, voorkomen van belemmeren OV-panorama

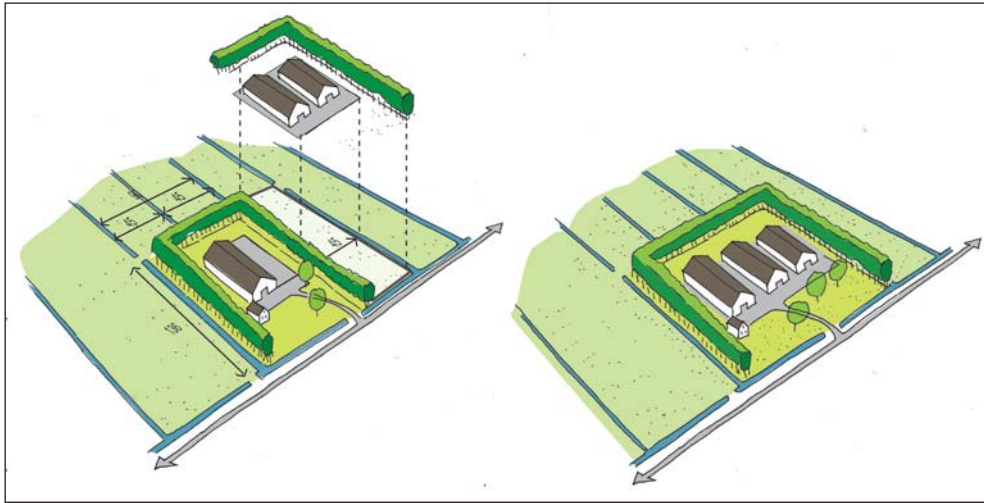
maken van recreatieve vaarverbindingen, en routes langs de oevers

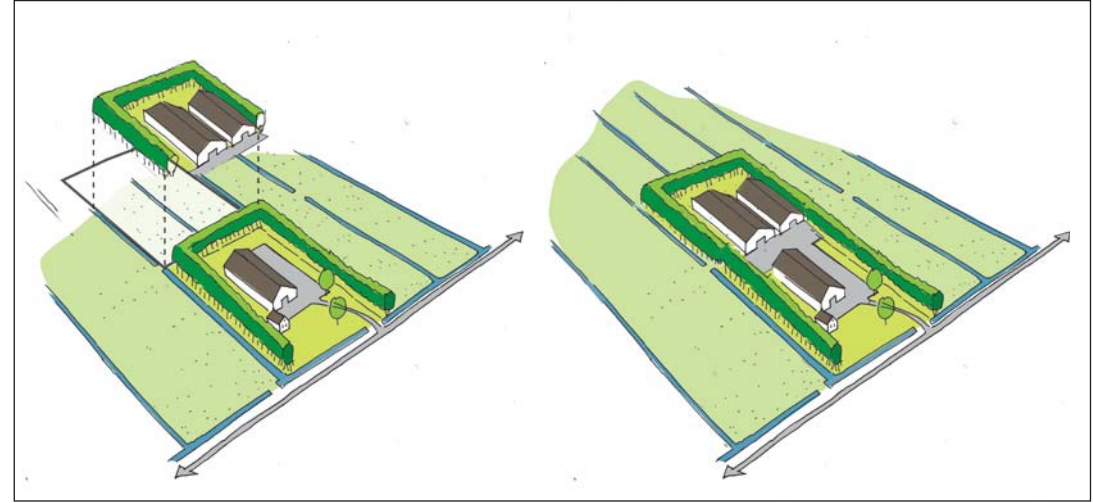
halte spoor als recreatief transferium

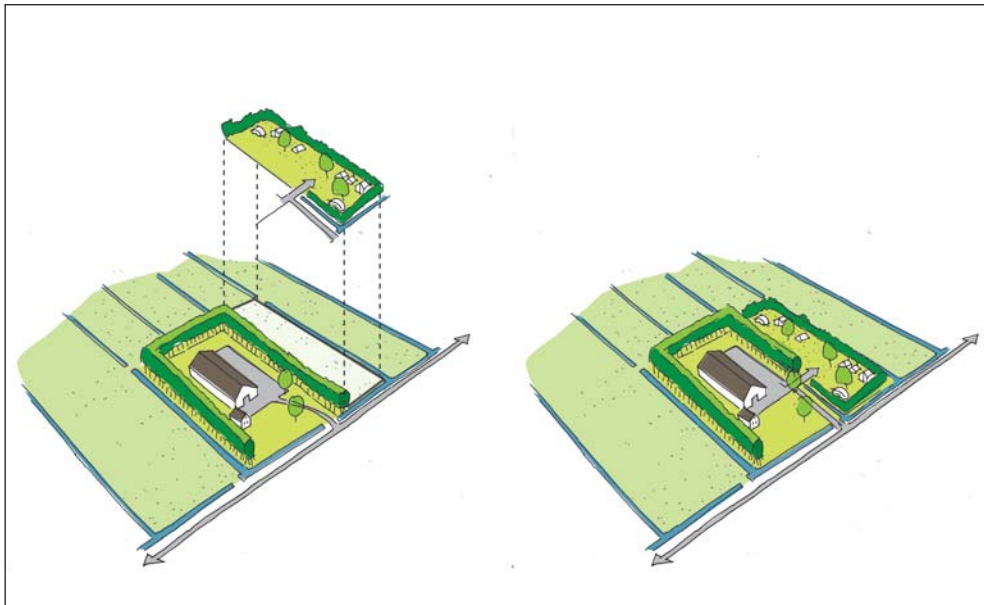
eventuele nieuwe natuur, als natte natuur op de overgang van veenweide en droogmakerijen

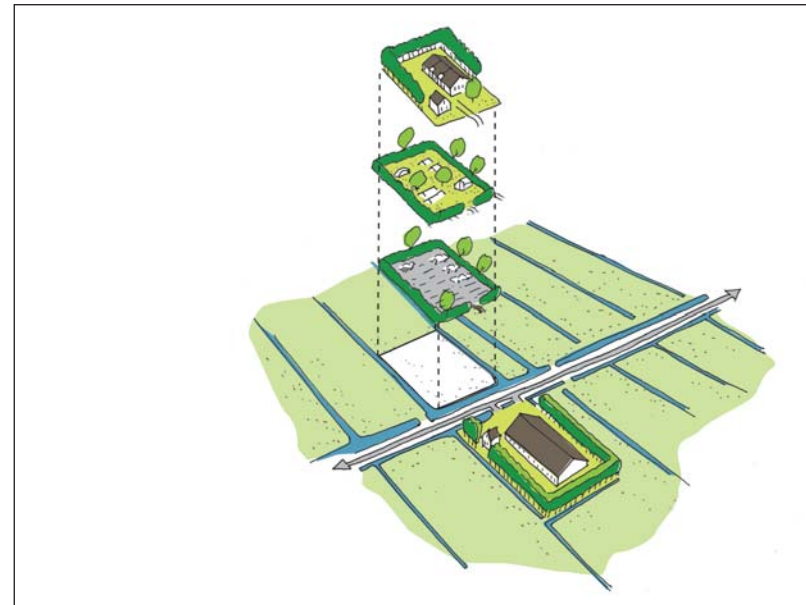
Principe mogelijke erfuitbreiding: maximaal 3 kavels breed. Erven blijven rechthoekig van vorm, en met een groene rand. Belangrijke doorzichten blijven bewaard.

Principe mogelijke erfuitbreiding: maximaal 2 kavels breed. Erven worden naar achter toe uitgebreid. Belangrijke doorzichten blijven bewaard.

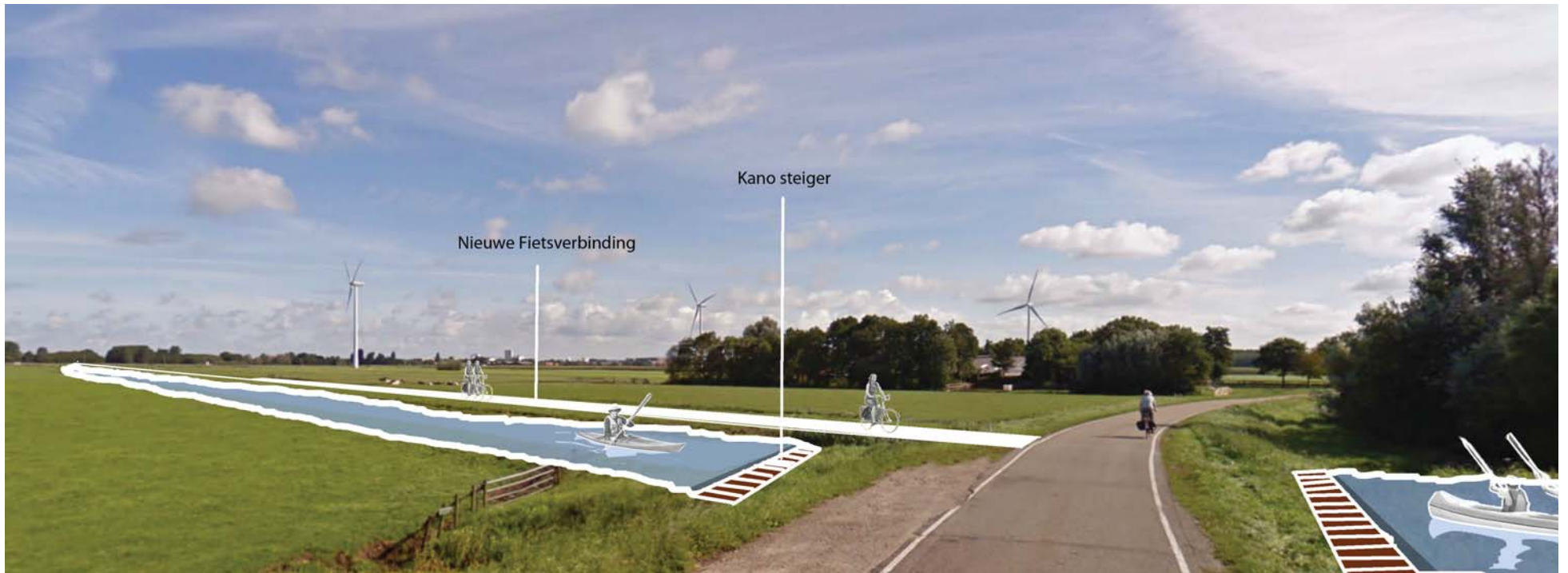
Principe mogelijke uitbreiding ten behoeve van functieverbreiding: nieuwe functie als uitbreiding van het bestaande erf, binnen een groene rand. Belangrijke doorzichten blijven bewaard.

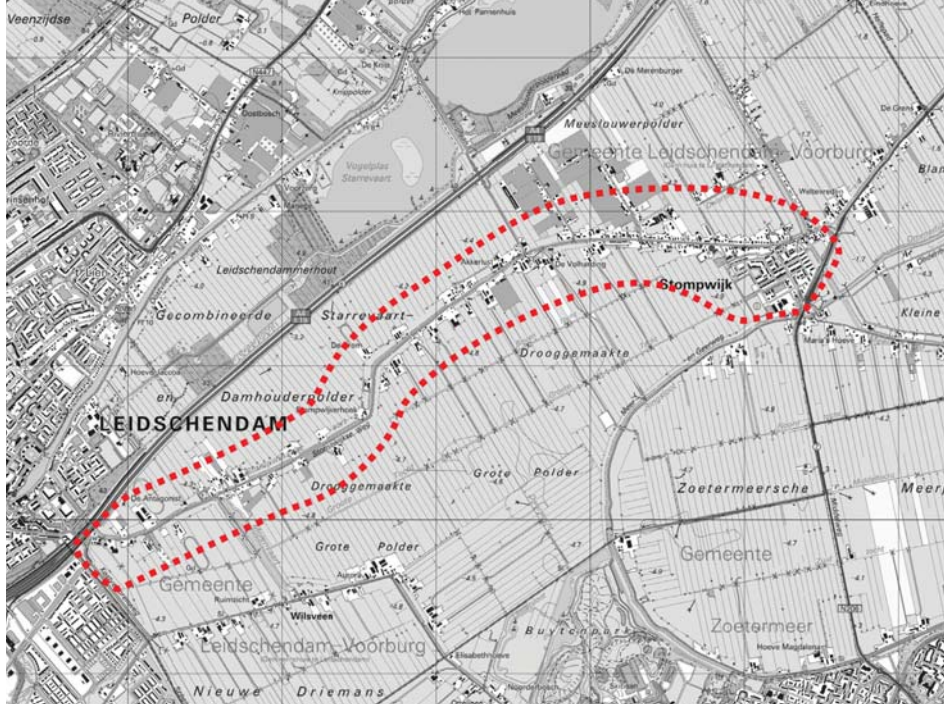
Principe mogelijkheid nieuwe erven: binnen het lint bestaat de mogelijkheid om nieuwe erven te realiseren. Binnen groene kamers kunnen meerdere functies een plek krijgen, zoals parkeren, kamperen (t.b.v. agrarische verbreding) of wonen.

Lokatie en richting impressie.

Impressie; karakteristiek voor het boerenervenlint: grote groen ingeplante erven die als eilanden in de veenpolder liggen, met ruime doorzichten naar het achterland. Het lint is geen ontginninglint, dus landschappelijke patronen lopen aan beide kanten van de weg door. Nieuwe recreatieve verbindingen in de vorm van vaar- en fietsroutes verbinden het lint en het polderlandschap met de routes langs de Oude Rijn.

4.3 LINT STOMPWIJKSE WEG

De opgave

De gemeente Leidschendam-Voorburg constateert een overbelasting van het lint van de Stompwijkse weg. Dit lint vormt een directe recreatieve route vanuit de Haagse agglomeratie het polderland in, maar is tegelijkertijd ook zwaar belast met verkeer en wordt ruimtelijk belast door transformatie en uitbreiding van de erven.

Door de ligging van de Stompwijkse weg in het panorama vanaf de A4 en bij de cultuurhistorisch waardevolle molen-driegang hebben veranderingen in het lint direct invloed op de identiteit van Wijk en Wouden.

Legenda-eenheden en ambities

Op basis van de locatie en specifieke opgave voor deze plek zijn de volgende gebiedsprofielkaarten met bijbehorende ambities van toepassing op deze casus:

Icoon van het Groene Hart

- weg door stad en land
- kwaliteit in stads- en dorpsranden

Staalkaart van polders

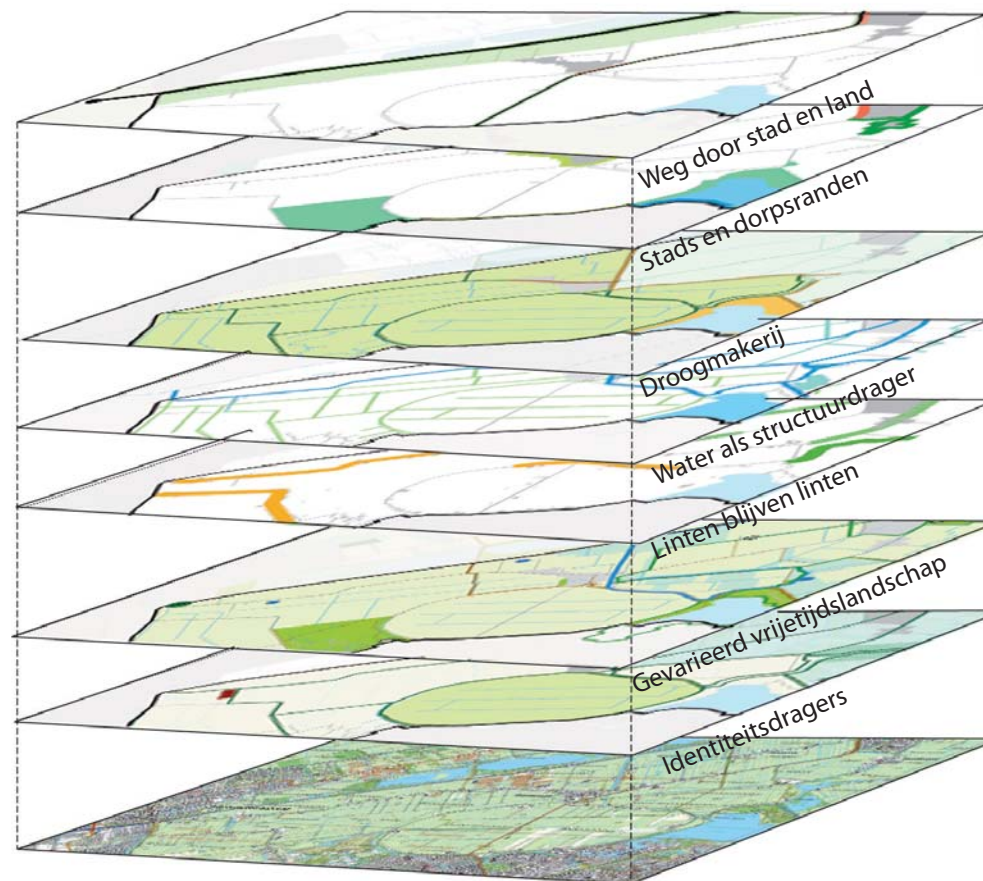
- droogmakerij als herkenbare eenheid
- water als structuurdrager

Linten in soorten en maten

- linten blijven linten

Recreatief palet

- gevarieerd en verbindend vrijetijds landschap
- identiteitsdragers

Ambities

Weg door stad en land

- Behouden en versterken van de herkenbaarheid van de overgang van het strandwallenlandschap naar het landschap van veen en droogmakerijen vanaf de A4.
- Vanaf de wegen zicht behouden op belangrijke identiteitsdragers.
- Vanuit het landschap vormen de wegen zo min mogelijk een barrière.
- Verrommeling van het landschap langs de auto(snel)wegen zoveel mogelijk beperken.

Kwaliteit van stads- en dorpsranden

- Zicht vanuit het dorp langs landschappelijke structuren (sloten) naar het achterland.
- Behouden van de rafelige groene achterkanten van het dorp naar het landschap.
- Randen Zoetermeer en Leidschenveen: stad ligt met het gezicht naar het landschap, een parkachtige overgangszone met een mix van functies vormt de rand.

Bouwstenen

- Doorzichten benoemen en vrijhouden haaks op de A4 van de Vliet tot aan het lint van Stompwijk.
- Zicht vanaf de snelweg op de identiteitsdragers, zicht op de molengang.
- Weg als kale infrastructurele lijn in het landschap.
- Aaneengesloten groene stadsrand Leidschenveen en Nieuwe Driemanspolder
- Vanuit het dorp is zicht langs de lange watergangen van de droogmakerijen.
- De Randen van Leidschenveen en Zoetermeer worden ontwikkeld als parkachtige overgangszone tussen stad en land, met een mix van functies.

Ambities

Droogmakerij als herkenbare eenheid

- Bewaken van de weidsheid van het gebied als totaal en de lange zichten over de tochten in het bijzonder.
- Waterbergingsopgaven koppelen aan rationele patroon van poldertochten.
- Nieuwe ontwikkelingen op het gebied van landgebruik (agrarische verbreding, natuurontwikkeling), vormen geen aantasting van de karakteristiek open polder met grasland.

Water als structuurdrager

- Behouden en versterken van de rol van het boezemwater en boezemkades in het recreatieve netwerk.
- Eventuele waterbergingsopgaven gebruiken om de landschappelijke structuur te versterken, bijvoorbeeld door tochten te verbreden.
- Natuurontwikkeling volgt ook het cultuurhistorische kavelpatroon, natuurvriendelijke oevers.

Bouwstenen

- Waterpatroon droogmakerij als lange zichtlijnen
- Waterpatroon van de droogmakerijen verbreden ten behoeve van waterberging
- Koppelen van natte natuurontwikkeling aan de lange lijnen van de hoofdwatgangen in de droogmakerijen.
- Vrij te houden zichtlijnen bepalen maximale diepte van erven.

Ambities

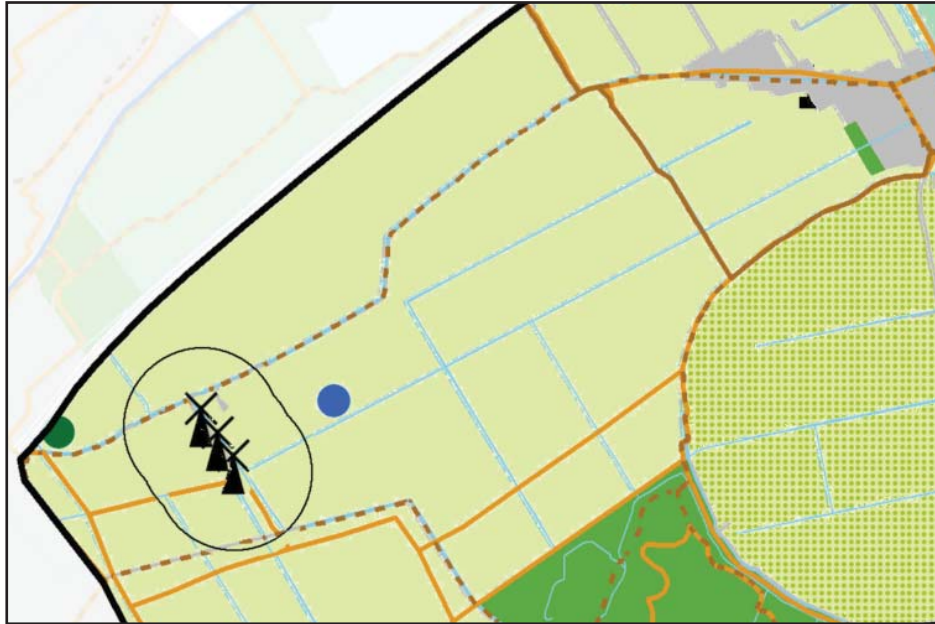
Linten blijven linten

- Bij ontwikkelingen aan de kade blijft het karakteristieke asymmetrische profiel behouden.
- Op plekken van bestaande openheid in het lint behouden van het ruime doorzichten van minimaal 2 kavels breed naar het open achterland.
- Respecteren van het individuele erf karakter; ontwikkelingen dienen het erf als ruimtelijke eenheid te versterken.
- Nieuwe bebouwing is georiënteerd met de voorkant naar het lint en de rafelige achterkant naar het landschap.

Bouwstenen

- Bij ontwikkelingen in het lint blijft het asymmetrische profiel behouden. Dit houdt in dat ontwikkelingen aan de noordwestkant van het lint op de kade plaatsvinden, en aan de zuidoostzijde laag in de polder.
- Er zijn uitbreidingsmogelijkheden voor bestaande erven.
- Erven op de kade (noordwestkant) hebben ontwikkelingsmogelijkheden in de breedte.
- Bij uitbreiding in de breedte blijven brede doorzichten van minimaal 2 kavels vrij voor zicht naar het achterland.
- Erven onder aan het talud (zuidoostzijde van het lint van Stompwijk) hebben eerder uitbreidingsmogelijkheid in de diepte met behoud cruciale doorzichten
- Achterwaartse uitbreiding van de erven van het lint Stompwijk begrenzen door zicht op Molengang en zichtlijnen vanuit knippunt in het lint van Stompwijk

Ambities

Gevarieerd en verbindend vrijetijdslandschap

- Verbindingen maken tussen het recreatieve systeem van de polders en het strandwallenlandschap ten westen van Wijk en Wouden.
- Eventuele nieuwe paden volgen bestaande landschappelijke structuren.
- Waar mogelijk verbinden van het bevaarbare water ten westen van de A4 en het bevaarbare water in Wijk en Wouden met elkaar verbinden.
- Recreatiegebieden aan de randen van de stad met een mix van functies.

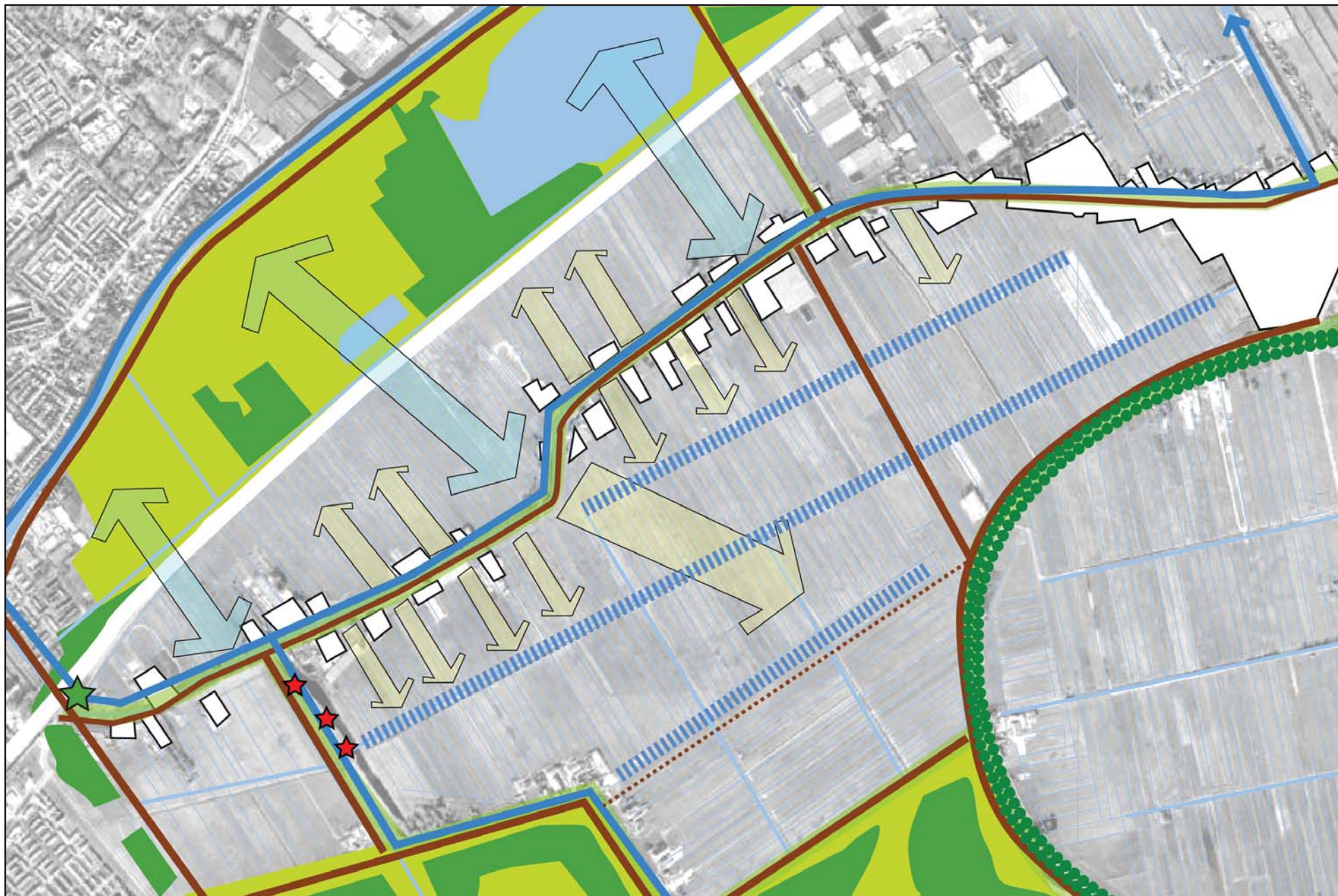
Identiteitsdragers:

- Versterken van de herkenbaarheid van de typerende vorm van de Zoetermeerse Meerpolder door de randen in te planten met streekeigen beplanting, en het middengebied juist open en leeg te laten.
- In stand houden van de molens als cultuurhistorisch element, en als herkenbaar oriëntatiepunt in het gebied.

Bouwstenen

- Verbindingen naar strandwallenlandschap, Bieslandse Bos en Groene Hart verbeteren, door nieuwe vaarverbindingen en fietsverbindingen onder de snelweg door.
- Nieuwe recreatieve route als parallelstructuur ten opzichte van Stomwijkse weg, langs hoofdwatgangen.
- (Natte)natuurontwikkeling langs de lange hoofdwatgangen in de droogmakerijen.
- Recreatieve rand langs Zoetermeer uitbreiden via Nieuwe Driemanspolder langs de stadsrand van Leidschaven. Hier kan een mix van functies een plek krijgen, als natuur, recreatie, sportvelden, waterberging.
- Randen van de Zoetermeerse Meerpolder herkenbaar maken door in te planten met streekeigen beplanting.
- Molens als belangrijke identiteitsdragers voor het gebied behandelen.

Raamwerkkaart

Raamwerkkaart Stompwijkse Weg

De Raamwerkkaart laat zien dat bij de uitbreiding van de erven langs de Stompwijkse weg kunnen plaatsvinden volgens de karakteristieke opbouw van het profiel: de hooggelegen erven aan de westkant in de breedte en de laaggelegen erven aan de oostkant in de diepte. In beide gevallen wordt de achtergrens van de erven bepaald door zichtlijnen op de molens en vanaf de 'knik' in het lint van de Stompwijkse weg. Daarmee wordt de openheid van de droogmakerij –tevens panorama vanaf en over de A4- behouden.

Ten opzichte van de Stompwijkse weg wordt een parallel recreatief netwerk gemaakt. Daarvoor bieden de lange rechte poldertochten in de droogmakerij een aanknopingspunt. Hierbij dient wel rekening gehouden te worden met het feit dat het belangrijk weidevogel gebied is.

De stadsranden langs Leidschendam en Zoetermeer (Nieuwe Driemanspolder) vormen een gesloten groene parkrand in contrast met de openheid van het polderland.

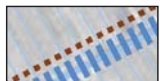
Legenda

(boezem)waternetwerk waar mogelijk koppelen aan het waternetwerk in de recreatiegebieden west van de A4

verbreden van de tochten ten behoeve van waterberging en natuurontwikkeling

ontwikkelen recreatieve routes als parallel-structuur van de Stompwijkse weg

ontwikkelen van recreatieve transferia

behouden en versterken van zichtlijnen

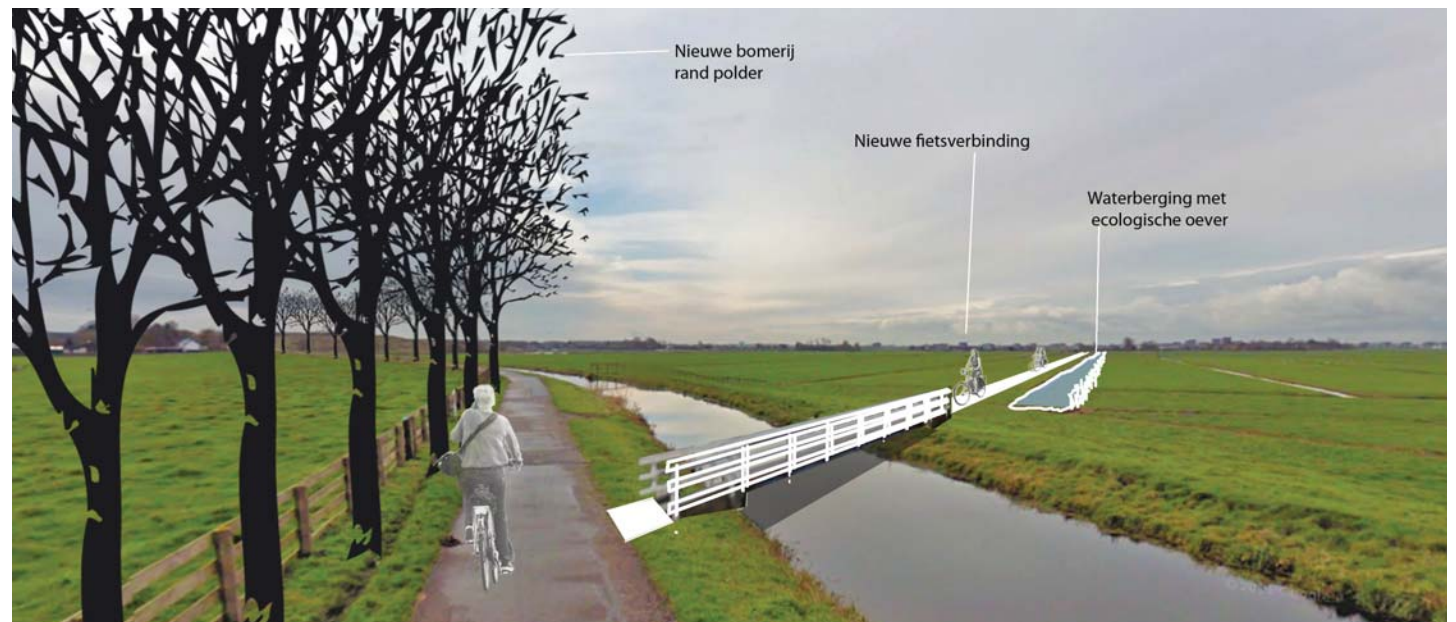
versterken herkenbaarheid Zoetermeerse Meerpolder

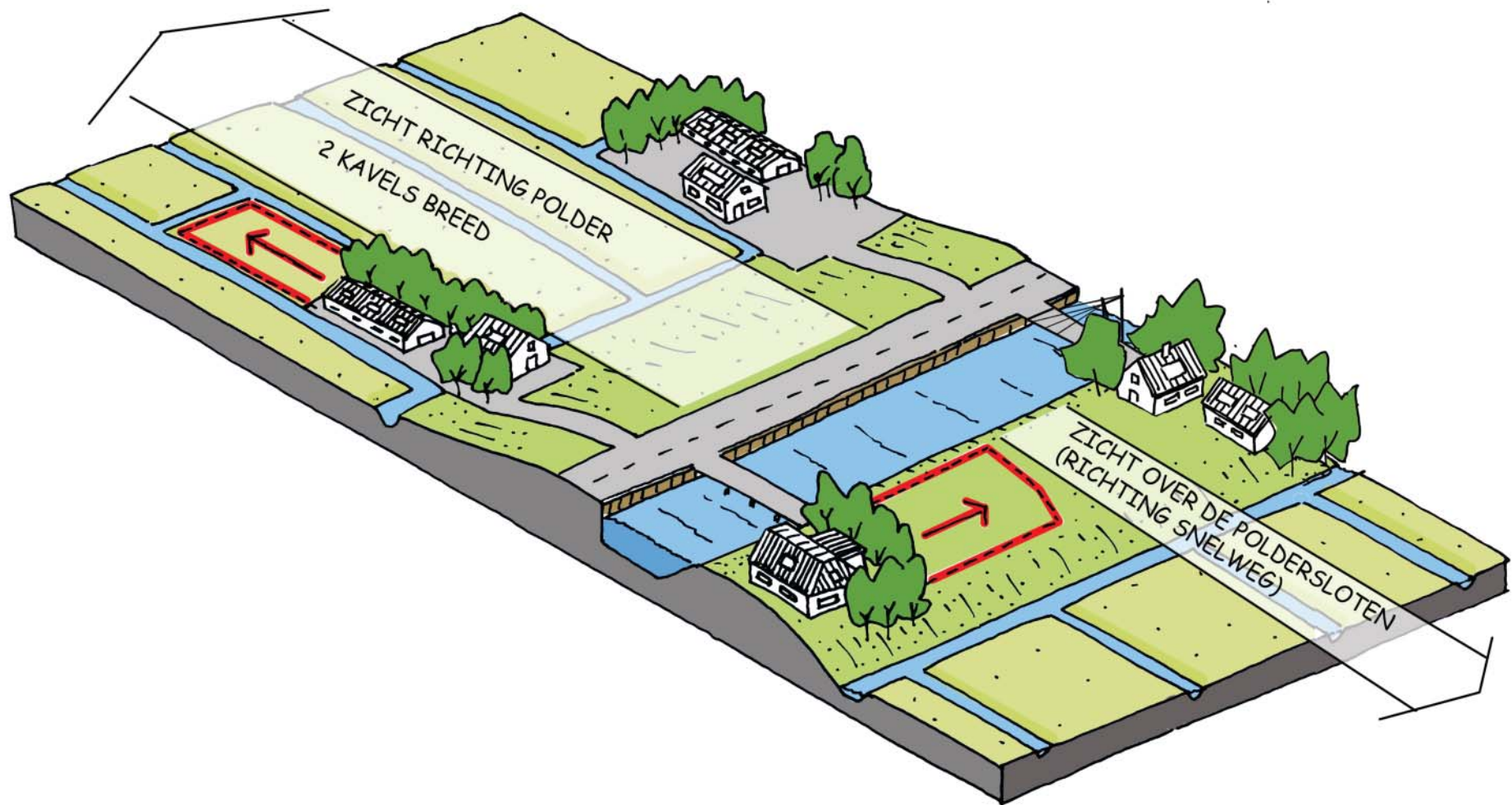
Lokatie en richting impressie

Huidige situatie

Impressie; verbreden van de tochten ten behoeve van waterberging en natuurontwikkeling en het maken van nieuwe recreatieve verbindingen. Met bomen zou de herkenbaarheid van de Zoetermeerse Meerpolder vergroot kunnen worden.

Principe hoe uitbreiding in het lint plaats zou kunnen vinden met behoud van het karakteristieke profiel van het lint.

Bronnen

PROVINCIE
www.pzh.nl

Provinciale Structuurvisie en Verordening Ruimte-
raadpleging via Ruimtelijke Plannen.nl
http://www.zuidholland.nl/overzicht_alle_themas/thema_ruimtelijke_ontwikkeling_wonen/visieopzuidholland.htm

Groenblauwe Slinger
http://www.zuidholland.nl/overzicht_alle_themas/c_landschap/thema_groen/c_groengebieden/groenblauweslinger.htm

Beleidsvisie Groen + uitvoeringsprogramma (EHS, RodS, Natura 2000)
http://www.zuid-holland.nl/overzicht_alle_themas/c_landschap/thema_groen.htm

Cultuurhistorische Hoofdstructuur (CHS)
http://www.zuidholland.nl/overzicht_alle_themas/c_landschap/c_cultureel_erfgoed/chs/c_e_thema_samenleving-inhoud_doel_status/c_e_thema_samenleving-initiatief_inspraak_status.htm

Regioprofielen Cultuurhistorie-op kaart regio aanklikken
http://www.zuid-holland.nl/overzicht_alle_themas/c_landschap/thema_groen.htm

Molenbiotopen
http://www.zuidholland.nl/overzicht_alle_themas/c_landschap/c_cultureel_erfgoed/content_e_thema_samenleving-molens/c_e_thema_cultuur-molenbiotoop.htm

Provinciaal Waterplan en wateragenda 2012-2015
<http://www.zuidholland.nl/documenten/documentenverkenner.htm?Gr=Landschap&t1naam=Water&t2naam=&t3naam=>

Provinciale milieuverordening
http://www.zuid-holland.nl/overzicht_alle_themas/thema_milieu/c_e_thema_milieu-provinciale_milieuverordening.htm

Stiltegebieden-De regelgeving met toelichting over de stiltegebieden en de kaarten met de begrenzing van de gebieden zijn te vinden in de PMV – zie hierboven
<http://www.zuidholland.nl/documenten/documentenverkenner.htm?Gr=Landschap&t1naam=Water&t2naam=&t3naam=>

Beleidsnota Provinciale Vaarwegen en Scheepvaart 2006
http://www.zuid-holland.nl/overzicht_alle_themas/c_e_thema_verkeer-vervoer/con-

[tent_beleid.htm](#)

Ligplaatsenbeleid provinciale vaarwegen Zuid-Holland (Ontwerp) Ruimte voor ambities
http://www.zuidholland.nl/zoeken.htm?client=intranet_frontend&q=provinciale+vaarwegen&site=Intranet&sort=date%3AD%3AL%3Ad1

Oude Rijnzone
www.zuid-holland.nl/overzicht_alle_themas/thema_programma_en_projecten/content_ouderijnzone.htm

Limes
http://www.zuidholland.nl/overzicht_alle_themas/c_landschap/c_cultureel_erfgoed_en_erfgoedlijnen/content_archeologie.htm

Beleidsvisie Cultureel Erfgoed 2013 - 2016 + uitvoeringsprogramma

Landschapsplan Wegen
<http://idms/livelink/livelink.exe/open/PZH-2008-1127486>

Vormgeving rotonde Zuid Holland 2012
(zie intranet thema's onder wegverkeer / documenten)

Handboek Ontwerpcriteria Wegen 4.0
(zie intranet thema's onder wegverkeer / documenten)

ZOETERWOUDE
Structuurvisie
<http://www.zoeterwoude.nl/index.php?mediumid=9&pagid=787&stukid=10333>

Bestemmingsplan Landelijk Gebied
<http://www.zoeterwoude.nl/index.php?mediumid=9&pagid=801>

Beeldkwaliteitplan Landelijk Gebied
<http://www.zoeterwoude.nl/index.php?mediumid=17&pagid=1023>

Beleidsstuk Onderzoek effecten aanpassen maaiveld <http://www.zoeterwoude.nl/index.php?mediumid=17&pagid=243&stukid=2535>

Beleidsnota landgoederen <http://www.zoeterwoude.nl/index.php?simaction=content&pagid=175&mediumid=7&stukid=2349>

LEIDSCHENDAM-VOORBURG

Bestemmingsplan landelijk gebied 2011 gemeente leidschendam Voorburg (inclusief beeldkwaliteitsparagraaf bij de voorschriften)
<http://www.leidschendam-voorborg.nl/Int/Plannen-projecten-visies/Plannen-en-projecten-Bestemmingsplannen/Vastgestelde-bestemmingsplannen/Bestemmingsplan-Landelijk-Gebied/Documenten-behorende-bij-bestemmingsplan-Landelijk-Gebied.html>

Uitvoeringsprogramma + visie Landschapontwikkelingsplan Duin Horst en Weide
http://www.voorschoten.nl/toerisme_en_recreatie/duin_horst_en_weide

Inventarisatie en analyse LOP duin horst en weide
[http://www.bronsenpartners.nl/site/dbimages/projecten/brochures/104c2c3c5b2755a_917_LOP_DHW_inv%20en%20analyse_V2_25-11-2010%20\[ebook\].pdf?PHPSESSID=0e39e899293cdd0ba4fd1aec6b905f3f](http://www.bronsenpartners.nl/site/dbimages/projecten/brochures/104c2c3c5b2755a_917_LOP_DHW_inv%20en%20analyse_V2_25-11-2010%20[ebook].pdf?PHPSESSID=0e39e899293cdd0ba4fd1aec6b905f3f)

Integrale gebiedsvisie Stompwijk
<http://www.leidschendam-voorborg.nl/Stompwijk,-Wilsveen-en-buitengebied-Gebiedsvisie-Stompwijk.html>

Stadsrandenatlas PZH / LOLA

Project Cultuurhistorische Impuls Duin, Horst en Weide (belvedereproject)

Nationale Snelwegpanorama Wijk en Wouden uit het rapport Negen Nationale Snelwegpanorama's Ruimtelijke ontwikkelingen in beeld Datum 19 maart 2009 Status Definitief

ruimtelijk kader recreatief knooppunt
http://www.leidschendam-voorborg.nl/public/Actueel-INTERNET/2012/Ruimtelijk%20kader%20Recr%20Knooppunt_6.pdf

Inzet Groen Haaglanden bijdrage aan de Groenagenda van de provincie Zuid-Holland
<http://haaglanden.nl/documenten/1024/2012-05-31%20Inzet%20Haaglanden%20Groenagenda%20PZH.pdf>

<http://www.leidschendam-voorborg.nl/Int/Stompwijk,-Wilsveen-en-buitengebied/Werken-aan-Stompwijk/Deelprojecten-Recreatief-knooppunt-bij-molendriegang.html>

STICHTING LAND VAN WIJK EN Wouden
www.landvanwijkenwouden.nl

HAAGLANDEN
 Groenbeleidsplan Haaglanden

LOP Duin Horst en Weide

Landschapsplan Wegen
<http://idms/livelink/livelink.exe/open/PZH-2008-1127486>

Vormgeving rotonde Zuid Holland 2012 (zie intranet thema's onder wegverkeer / documenten)

Handboek Ontwerpcriteria Wegen 4.0 (zie intranet thema's onder wegverkeer / documenten)

ALPHEN AAN DEN RIJN
 Landschapontwikkelingsplan Rijn- en Veenstreek

Structuurvisie Buitengebied Alphen aan den Rijn, deel 1 Beleiddeel, deel 2 uitvoeringsprogramma

Kwaliteitgids voor de polder Zaanse Rietveld

Kwaliteitgids voor de drooggemaakte polder ten westen van Aarlanderveen en de Zuid- en Noordeinderpolder

Kwaliteitgids Polder Nieuwkoop

<http://www6.lexisnexis.com/publisher/EndUser?Action=UserDisplayFullDocument&orgId=102392&Em=1&topicId=136200012&docId=1:1845051297&start=15&md5=9c9f978ee657735d520498253d7fc27&sendDate=20130301>

HOLLAND RIJNLAND
 Regionale Structuurvisie 2020
<http://www.hollandrijnland.net/themas-projecten/ruimtelijke-ordening/regionale-structuurvisie/rsv-2020/regionale-structuurvisie-2020>

Regionaal Groenprogramma
 2010-2020 http://www.hollandrijnland.net/themas-projecten/natuur-en-land-schap/regionaal-groenprogramma/copy_of_links-documenten

Landschapontwikkelingsplan Rijn- en Veenstreek <http://www.bronsenpartners.nl/projecten/project/Landschapontwikkelingsplan+Rijn+en+Veenstreek/8/>

Landschapontwikkelingsplan Duin Horst & Weide http://www.voorschoten.nl/toerisme_en_recreatie/duin_horst_en_weide

Agenda Landbouw,het provinciale Groene Hart – beleid

Oude Rijn: Romeinse Waterbaan”

Wandelroutenetwerk

<http://idms/livelink/livelink.exe/properties/PZH-2013-370844844>

Colofon

Het gebiedsprofiel Wijk en Wouden is opgesteld door Grontmij in samenwerking met Feddes/Olthof in opdracht van Provincie Zuid-Holland

Werkteam

Feddes/Olthof landschapsarchitecten

Yttje Feddes (landschapsarchitect)

Yoran van Boheemen (landschapsarchitect)

Grontmij

Yolanda Boekhoudt (landschapsarchitect)

Jan-Willem Bronkhorst (Gis-specialist)

Team opdrachtgever

Henk Jan Kiewiet (projectleider)

Kernteam

Daniëlle van den Berg	Gemeente Alphen aan den Rijn
Yolanda Boekhoudt	Grontmij
Yoran van Boheemen	Feddes Olthof
Yttje Feddes	Feddes Olthof
Xandra van Ginkel	Regio Holland Rijnland
Marcel Gordijn	Stadsgewest Haaglanden
Bernadette Keijsper	Provincie Zuid Holland
Henk Jan Kiewiet	Provincie Zuid Holland
Janny Plugge	Provincie Zuid Holland
Coen Tückermann	Gemeente Zoetermeer

Kerngroep

Daniëlle van den Berg	Gemeente Alphen aan den Rijn
Gielijn Blom	Gemeente Den Haag
Yolanda Boekhoudt	Grontmij
Yoran van Boheemen	Feddes Olthof
Elise Coenen	Gemeente Voorschoten
Alexander Ditmer	Gemeente Rijnwoude
Yttje Feddes	Feddes Olthof
Xandra van Ginkel	Regio Holland Rijnland
Liselotte Gips	Gemeente Zoeterwoude
Marcel Gordijn	Stadsgewest Haaglande
Hans Grotenhuis	Provincie Zuid Holland
Korine Hengst	Hoogheemraadschap Rijnland
Clemens Kester	Provincie Zuid Holland
Bernadet Keijsper	Provincie Zuid Holland
Henk Jan Kiewiet	Provincie Zuid Holland
Karel Klaasse	Provincie Zuid Holland
Maarten Koenders	Provincie Zuid Holland
Albert Koolma	Gemeente Den Haag
Hannie Korthof	Stichting Land van Wijk en Wouden
Marc Laman	Cultureel erfgoed, zoals Erfgoedhuis
Marijke Langeveld	Stichting Land van Wijk en Wouden
Bert Mens	Provincie Zuid Holland
Andries Middag	LTO
Marcel Nieuweboer	Gemeente Den Haag
Janny Plugge	Provincie Zuid Hollan
Sven Thorissen	Gemeente Alphen aan den Rijn
Coen Tückermann	Gemeente Zoetermeer
Wouter van der Wiel	Gemeente Leidschendam Voorburg
nbn	Agrarische Natuurvereniging Wijk en Wouden

